

Dokument nr. 19

(2008–2009)

Innstilling til Stortingets presidentskap
fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 8. mars 2007

Innstilling fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 8. mars 2007 til Stortingets presidentskap om forslag til pensjonsordninger for stortingsrepresentantene m.fl.

Dokument nr. 19

(2008–2009)

Innstilling til Stortingets presidentskap
fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 8. mars 2007

**Innstilling fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 8. mars 2007 til
Stortingets presidentskap om forslag til pensjonsordninger for
stortingsrepresentantene m.fl.**

Innhold

	Side		Side
11. Bakgrunn – sammendrag	7	4.2.4 Uførepensjon, ektefellepensjon, barnepensjon – lovens §§ 5 og 6	17
1.1 Bakgrunn	7	4.2.5 Etterlønn	18
1.2 Utvalgets forslag – oppsummert	7	4.2.6 Ventegodtgjørelse – lovens § 7	19
11.3 Innstillingens innhold – sammendrag ...	9	4.2.7 Tilleggsgodtgjørelse for krevende tilleggsverv – spørsmål om pensjonsberegning	19
2. Utvalgets mandat, sammensetning og arbeid	11	4.2.8 Samordning av pensjons- og trygdeytelser av pensjonsordning for stortingsrepresentanter – overføringsavtalen	20
3. Nærmere om mandatet – pensjonsreform og andre forhold av betydning for Utvalgets oppgave	12	4.2.9 Utvalgets merknader	21
3.1 Forslag til nye pensjonsordninger – hva inngår i det	12	4.3 Pensjonsrettigheter for regjeringsmedlemmer	21
3.1.1 Godtgjørelse/lønn	12	4.3.1 Hjemmelsgrunnlag og administrasjon ..	21
3.1.2 Pensjon	12	4.3.2 Alderspensjon – lovens §§ 2 og 3	21
3.1.3 Økonomisk sikkerhetsnett	12	4.3.3 Uførepensjon og ektefelle- og barnepensjon – lovens §§ 3 og 4	21
3.2 Innføring av ny folketrygd, regulære tjenstepensjoner – betydning for mandatet	12	4.3.4 Etterlønn	22
3.2.1 Ny folketrygd – pensjonsreformen	12	4.3.5 Statsråder som også er valgte stortingsrepresentanter	22
3.2.2 Offentlig tjenstepensjon – fremtidig SPK-modell	12	4.3.6 Samordning av pensjons- og trygdeytelser av pensjonsordning for statsråder	22
3.3 Hvordan ordningene skal administreres og organiseres	13	4.3.7 Syn på egen ordning	23
3.4 Ferdigstillelse av Utvalgets arbeid	13	4.3.8 Utvalgets merknader	23
3.5 Annet arbeid med pensjoner av betydning for Utvalgets arbeid	14	4.4 Pensjonsrettigheter for Høyesteretts dommere	23
3.5.1 Arbeid knyttet til pensjonsordning for stortingsrepresentantene	14	4.4.1 Hjemmelsgrunnlag og administrasjon ..	23
3.5.2 Kjønstadutvalget – utvalg nedsatt av Presidentskapet 4. september 2008 – utredning	14	4.4.2 Alderspensjon – loven av 21. mai 1982	23
3.5.3 Overføring av administrasjonen av pensjonsordningen for stortingsrepresentanter til Statens Pensjonskasse	14	4.4.3 Uføre-, ektefelle- og barnepensjon – lov om Statens Pensjonskasse	23
4. Dagens ordninger for stortingspensjonene mv	15	4.4.4 Syn på egen ordning	23
4.1 Innledning	15	4.4.5 Utvalgets merknader	23
4.2 Pensjonsrettigheter for stortingsrepresentanter	15	4.5 Pensjonsrettigheter for sivilombudsmannen	23
4.2.1 Hjemmelsgrunnlag og administrasjon ..	15	4.5.1 Hjemmelsgrunnlag og administrasjon ..	23
4.2.2 Alderspensjon – lovens §§ 2, 3 og 4	16	4.5.2 Alderspensjon	24
4.2.3 Nærmere om pensjonslov for stortingsrepresentanter § 2 fjerde og femte ledd	16	4.5.3 Uføre-, ektefelle- og barnepensjon – særlov og lov om Statens Pensjonskasse	24
		4.5.4 Syn på egen ordning	24
		4.5.5 Utvalgets merknader	24
		4.6 Pensjonsrettigheter for riksrevisor	24

	Side		Side		
4.6.1	Hjemmelsgrunnlag og administrasjon ..	24	7.1	To modeller for stortingspensjonene – Byggekloss og SPK-modell	42
4.6.2	Alderspensjon – lov om riksrevisjonen – beslutning fra Stortinget	24	7.2	Byggeklossmodellen – presentasjon ved forslag til alderspensjon	42
4.6.3	Uføre-, ektefelle- og barnepensjon – lov om Statens Pensjonskasse	25	7.3	Byggeklossmodell – SPK-modell – sammenlignet med ny folketrygd og fremtidig SPK-modell	42
4.6.4	Syn på egen ordning	25	7.4	Ytelsesnivå og overgangsordninger i Byggekloss- og SPK-modell – sammenlignet med ny folketrygd og fremtidig SPK-modell	44
4.6.5	Utvalgets merknader	25	7.4.1	SPK-modell med bruttoordning – Byggeklossmodell med nettoordning – hovedforskjeller’	46
4.7	Oversikt over pensjonsordningene for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor satt inn i tabell	25	7.5	Hvilken pensjon gir Byggekloss og SPK – sammenligning med nåværende ordninger	47
4.8	Hvilke ytelser gir dagens ordninger for gruppene mandatet omfatter	31	7.5.1	Hvor mye pensjon gir Byggeklossmodellen – fire alternativer	47
5.	Pensjonsordninger for andre grupper	31	7.5.2	Dagens ordninger – SPK-modellen – Byggeklossmodellen – sammenligning	50
5.1	Ny folketrygd – historikk – hovedlinjer – innføring	31	7.6	Risikodekninger – uføre-, ektefelle- og barnepensjon i Byggekloss og i SPK ...	57
5.1.1	Kort historikk	31	7.6.1	Innledning	57
5.1.2	Hovedlinjer i ny folketrygd	31	7.6.2	Uførepensjon for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer – presentasjon av forslag til ordning	57
5.1.3	Iverksetting av ny folketrygd	32	7.6.3	Uførepensjon for høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor – presentasjon av forslag til ordning	58
5.1.4	Avtalefestet pensjon i privat sektor	32	7.6.4	Etterlattepensjoner for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor – presentasjon av forslag til ordning	58
5.2	Offentlig tjenestepensjonsordning	32	7.7	Ordninger for økonomisk sikkerhetsnett ved avslutning av vervet	58
5.2.1	Generelt om offentlig tjenestepensjon ..	32	7.7.1	Mandat – formål – bruk	58
5.2.2	Offentlige tjenestepensjonsordninger etter lov om Statens Pensjonskasse – SPK-modellen	33	7.7.2	Sikkerhetsnett – presentasjon av forslag til ordning	59
5.2.3	Pensjonsrettigheter for medlemmer av Sametinget	34	8.	Drøfting og begrunnelse – byggekloss- og SPK-modell	60
5.2.4	Folkevalgtordningen	35	8.1	Drøfting av Byggekloss- og SPK-modell	60
5.3	Retningslinjer for pensjonsrettigheter for ledere i foretak og selskaper med statlige eierskap	35	8.1.1	Enkelt å forstå, effektivt å forvalte, kontrollerbart	60
5.4	Pensjonsrettigheter i privat sektor	35	8.1.2	Overgangsordninger med tilfredsstillende rettsvern	61
5.4.1	Ytelsesordninger	36			
5.4.2	Innskuddsordninger	36			
5.5	Pensjonsordninger for sammenlignbare grupper i Norden	36			
5.5.1	Alderspensjon med mer – kort oversikt	36			
5.5.2	Førtidspensjon og ventelønn – kort oversikt	38			
6.	Hva skal utvalgets forslag bygge på – overordnede prinsipper	40			
6.1	Overordnede prinsipper for valg av pensjonsordning og sikkerhetsnett	40			
7.	To alternative modeller for nye pensjonsordninger	42			

	Side		Side
9. Videre drøfting og forslag til pensjonsordning for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmann, riksrevisor	62	11.3 Framtidig administrasjon og organisering	70
9.1 Hva forslagene omfatter	62	11.3.1 Generelle betraktninger	70
9.2 Videre drøfting og forslag til pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer	62	11.3.2 Organisering og administrasjon utenfor egen etat	70
9.2.1 Modell for fremtidig tjenstepensjon ...	62	11.4 Aktuelle aktører for administrasjon av pensjonsordningene	70
9.2.2 Ytelsesnivå og opptjeningsstid i fremtidig tjenstepensjon	63	11.5 Utvalgets merknader og konklusjon	71
9.2.3 Mindretallsforslag knyttet til forslag om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer	64	12. Økonomiske og administrative konsekvenser	71
9.2.4 Økonomiske sikkerhetsnett	65	12.1 Utgifter over statsbudsjettet til pensjon	71
9.3 Videre drøfting og forslag til pensjonsordning for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor	65	12.2 Totalt årlig innbetalt medlemsinnskudd for medlemmer av pensjonsordningene for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmann	72
9.3.1 Modell	65	12.3 Reduserte utgifter ved nytt pensjonssystem – betydelig innstramming	72
9.3.2 Ytelsesnivå	65	12.4 Fremtidige forpliktelser for pensjonsutbetalinger – sammenligning av dagens ordning og foreslåtte ordninger	73
9.3.3 Mindretallsforslag knyttet til forslag om pensjonsordning for høyesterettsdommer og sivilombudsmann	66	12.5 Utgifter til administrering av ny ordning	74
9.4 Risikodekninger – uføre-, ektefelle- og barnepensjon	66	13. Oppfølging – behov for lovendringer	75
10. Overgang mellom gamle og nye pensjonsordninger	66	13.1 Innledning	75
10.1 Overgangsordninger – opptjening i gammel og ny pensjonsordning	66	13.2 Kort oversikt over lovverket	75
10.1.1 Grunnlovsvern for opptjente rettigheter	66	14. Mindretallsforslag	75
10.1.2 Stortingsrepresentanter	66	14.1 Innledning	75
10.1.3 Regjeringsmedlemmer	67	14.2 Mindretallsforslag fra Carl I. Hagen	75
10.1.4 Høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor	67	14.3 Mindretallsforslag fra Anita Apelthun Sæle	75
10.2 Regulering av løpende og fremtidig løpende pensjoner	68	14.4 Mindretallsforslag fra Gunnar Aasland	76
10.3 Forholdet til ny folketrygd	68	14.5 Mindretallsforslag fra Harald Engelstad	79
10.4 Prosess i arbeidet med innføring av nytt pensjonssystem	68	Vedlegg 1 LOV 1981 -06-12 nr 61: Lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter	80
11. Administrasjon og organisering av pensjonsordningene – dagens og framtidig	68	Vedlegg 2 LOV 1951-12-14 nr 11: Lov om pensjonsordning for statsråder	82
11.1 Utvalgets mandat	68	Vedlegg 3 LOV 1982-05-21 nr 25: Lov om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse	83
11.2 Dagens administrering og organisering av stortingspensjonene – SPKs rolle	68	Vedlegg 4 LOV-1966-05-06 nr. 00: Lov om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen	83
11.2.1 Stortingets lønnskommisjon – tilblivelse og oppgaver	69	Vedlegg 5 Oversikt over pensjonister på 75-årsregel og ventegodtgjørelse/ førtidspensjon etter lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter	84
11.2.2 Kjønstadutvalgets merknader og tilrådinger	69		

	Side		Side
Vedlegg 6 11 Retningslinjer for statlig eierskap:		Vedlegg 8 Riksmeklingsmannens møtebok	
Holdning til lederlønn	87	med Vedlegg til Vedlegg 8: 4. juni	
Vedlegg 7 Stortingets lønnskommisjon –		2009 - Avtale om offentlig tjeneste-	
Mandat og utfyllende regler	89	pensjon og AFP i offentlig sektor ..	90

Dokument nr. 19

(2008–2009)

Innstilling til Stortingets presidentskap fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 8. mars 2007

Innstilling fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 8. mars 2007 til Stortingets presidentskap om forslag til pensjonsordninger for stortingsrepresentantene m.fl.

Til Presidentskapet

Innstilling fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 8. mars 2007 for å fremlegge forslag til ny pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor parallelt med innføring av ny folketrygdmodell og sett i sammenheng med de regulære tjenestepensjonsordninger for statsansatte.

1. BAKGRUNN – SAMMENDRAG

1.1 Bakgrunn

Pensjonsreformen skal tre i kraft fra 1. januar 2011. Den har sin bakgrunn i de store utfordringer vi står foran som følge av de store endringene i alderssammensetningen av befolkningen. I lys av utfordringene også i arbeidsmarkedet, er det nødvendig med en pensjonsreform som bygger opp under arbeidslinjen for å få flere til å stå lenger i arbeid. Pensjonsreformen har bred politisk oppslutning, og Stortingets forlik bygger på samtlige partier med unntak av Fremskrittspartiet.

Dagens ordninger for gruppene mandatet omfatter, er utformet i en annen tid og hvor de pensjonspolitiske utfordringer vi nå ser, ikke var like framtrædende. Det er viktig at framtidige ordninger tilpasses det som er grunnprinsippene i pensjonsreformen. Utvalget har derfor i sin vurdering av nye ordninger løst seg fra nivået i dagens ordninger og tatt stilling ut fra hva som synes å være en riktig modell og et rimelig nivå på nye ordninger. Grunnprinsippene i ny folketrygd og retningslinjene for ledere i statlige

foretak og selskaper har vært sentrale i Utvalgets vurderinger av forslag til nye ordninger. Mindretallsforslag ved Engelstad anser ikke retningslinjene for ledere i statlige foretak å være relevante for Utvalgets mandat, jf. kapittel 2. Utvalgets forslag og tilråding er konkret i forhold til hvordan de framtidige pensjonsordninger bør være. Dersom Stortinget slutter seg til dette, må det uten opphold settes i gang et lovarbeid for å utforme de nødvendige lovbestemmelser.

1.2 Utvalgets forslag – oppsummert

Innledning

Det er bredt flertall for hovedkonklusjonene. Der det er avvikende syn fra et mindretall, er dette referert. Særruttalelser om mindretallenes syn er inntatt i kapittel 14.

Alderspensjon – stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer

Et bredt flertall i Pensjonsutvalget går inn for at det innføres en ny pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Den bygger på hovedlinjene i ny folketrygd. Den benevnes som Byggekløssmodellen. Egenskapene ved Byggekløssmodellen er som følger:

- Den er en livsløpsbasert ved at alle år i vervet gir pensjonsmessig uttelling.
- Den er en nettoordning og dermed unntatt samordning. Opptjening i ordningen gir en netto livsvarig årlig ytelse og kommer i tillegg til all annen pensjon.
- Regulering tilsvarer regulering i ny folketrygd. I dette ligger at pensjoner under opptjening reguleres med lønnsveksten, mens løpende pensjoner reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes en fast faktor på 0,75 prosent.

Pensjon kan tas ut fra 62 år etter samme prinsipp som i ny folketrygd.

- For å nå et ytelsesnivå tilnærmet lik 66 prosent av pensjonsgrunnlaget med fradrag for antatt folketrygd, er det forutsatt en opptjeningsstid på 30 år. Alle år teller. 30 års opptjening er således kun et utgangspunkt for å beregne hvor mye årlig opptjent pensjonsytelse skal utgjøre.
- Årlig opptjeningsprosent beregnes en gang for alle. Fradrag for antatt folketrygd følger innfasning av ny opptjeningsmodell i folketrygden. For de som omfattes av ny opptjeningsmodell, base-res fradraget på 40 år med jevn inntekt. For dem som omfattes av dagens opptjeningsmodell, settes fradrag for grunnpensjon lik 85 prosent av G.
- Det er satt et tak på pensjonsgrunnlaget på 12 G.
- Det innføres levealderjustering etter samme prinsipp som i ny folketrygd.
- Det skal ikke betales egenandel.
- Nye pensjonsordninger for stortingsrepresentanter gjøres gjeldende fra konstituering av det nye Stortinget høsten 2009 og for regjeringsmedlemmer fra utnevning etter valget 2009. Dagens ordninger avvikes. De som er valgt inn på Stortinget ved valget 2009, og de som er utnevnt til å sitte i regjering etter valget 2009, omfattes av ny ordning.
- Opptjente rettigheter, herunder allerede opptjente rettigheter etter 75-årsregelen, beholdes. Dette anses nødvendig for å ivareta tilfredsstillende rettsvern. De som fortsetter i politiske verv, kan således få utbetalt pensjon dels etter ny ordning, dels etter gammel.
- Det etableres ordninger med økonomisk sikkerhetsnett ved avslutning av det politiske verv i påvente av nytt arbeid. Dette består av ytelse i en fratredelsesperiode, en etterlønsperiode og rett til dagpenger på lik linje med øvrige arbeidstakere. Ventegodtgjørelse og etterlønsordninger i dagens ordninger oppheves.

Et mindretall ved Anita Apelthun Sæle støtter ikke forslaget om ny pensjonsordning, Byggeklossmodellen, for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. I stedet foreslår hun en modell som tar utgangspunkt i fremtidig ordning for statsansatte og hvor det foretas nødvendige justeringer som følge av særlige forhold knyttet til vervene.

Et mindretall ved Harald Engelstad støtter flertallets forslag om Byggeklossmodell for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer, men med et noe annet nivå. Harald Engelstad mener 30 års opptjeningsstid er for lenge for dem i politiske verv, og i strid med mandatet. Hans forslag innebærer 24 år for

stortingsrepresentanter, 14 år for regjeringsmedlemmer og 11 år for statsministeren.

Et mindretall ved Carl I. Hagen, Anita Apelthun Sæle og Gunnar Aasland mener at fremtidig løpende pensjoner for allerede opparbeidete rettigheter ikke kan undergis flertallets forslag til regulering, men foreslår dagens regulering med en viss prosent av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse. Disse medlemmene viser til Gunnar Aaslands redegjørelse om det uheldige ved å sette Grunnlovens bestemmelser på spissen i dette spørsmålet, jf punkt 14.4.

Et mindretall ved Carl I. Hagen støtter ikke flertallets forslag om regulering, men vil at løpende pensjoner skal reguleres med lønnsveksten og ikke fratrekkes en fast faktor på 0,75 prosent.

Alderspensjon – høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor

Et bredt flertall av Pensjonsutvalget går inn for følgende pensjonsordninger for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor:

- Høyesterettsdommere som utnevnes etter 1. januar 2011 og etter iverksettelse av ny folketrygd, skal ha offentlig tjenstepensjon etter lov om Statens Pensjonskasse. Det samme gjelder sivilombudsmann og riksrevisor som velges etter 1. januar 2011 etter iverksettelse av ny folketrygd. Fra samme tidspunkt lukkes dagens ordninger, med de særordninger som gjelder, for nye medlemmer.
- Høyesterettsdommere som er utnevnt og sivilombudsmann og riksrevisor valgt før dette tidspunkt, fortsetter opptjening i den lukkede ordningen.

Et mindretall ved Gunnar Aasland er enig i at disse gruppenes pensjonsforhold knyttes til reglene i lov om Statens Pensjonskasse, men støtter ikke forslaget om at de gjeldende særordninger for høyesterettsdommerne og sivilombudsmannen avvikes. For mindretallets syn på regulering av fremtidig løpende pensjoner for opparbeidete rettigheter vises til avsnitt om dette over i punkt 1.2.1.

Det vises for øvrig til uttalelser om mindretallsforslag tatt inn i sin helhet i kapittel 14.

Risikodekninger – uføre-, ektefelle- og barnpensjon

INNLEDNING

Det er enighet i Utvalget om at forslag til nye pensjonsordninger også skal omfatte uføre- og etterlattepensjon.

UFØREPENSJON FOR STORTINGSREPRESENTANTER OG REGJERINGSMEDLEMMER

I vurdering av ny uførepensjonsordning har utvalget lagt til grunn samme overordnede prinsipper som ved valg av modell for alderspensjon. Uførepensjonsordningen for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer skal ha:

- Ytelsesnivå lik 66 prosent med fradrag for antatt folketrygd. Ordningen skal være en nettoordning.
- Pensjonsgrunnlaget skal tilsvare den til enhver tid gjeldende faste godtgjørelse. Maks beregningsgrunnlag settes til 12 G.
- Forsørger vedkommende barn under 18 år, ytes et barnetillegg på 10 prosent per barn.
- Løpende uførepensjon reguleres tilsvarende hva gjelder regulering av uførepensjon i ny folketrygd.
- For dem som har opparbeidede uførerettigheter fra dagens pensjonsordninger for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer, skal summen av uførepensjon i dagens og i ny ordning ikke overstige hva vedkommende kunne fått om all opptjening hadde skjedd i tidligere ordninger.
- Ordningen innføres fra samme tidspunkt som ny alderspensjon.

UFØREPENSJON FOR HØYESTERETTSDOMMERE, SIVILOMBUDSMANNEN OG RIKSREVISOR

I vurdering av ny uførepensjonsordning har utvalget lagt til grunn samme overordnede prinsipper som for valg av modell for alderspensjon. Uførepensjonsordningen for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor skal ha:

- Tilsvarende ordning som til enhver tid følger av tjenstepensjonsordningen i Statens Pensjonskasse.
- For dem som har opparbeidede uførerettigheter fra dagens ordninger, skal summen av uførepensjon i dagens ordning og i ny ordning ikke overstige hva vedkommende kunne fått dersom all opptjening hadde skjedd i tidligere ordninger.
- Ordningen innføres fra samme tidspunkt som ny alderspensjon.

ETTERLATTEPENSJONER FOR STORTINGSREPRESENTANTER, REGJERINGSMEDLEMMER, HØYESTERETTSDOMMERE, SIVILOMBUDSMANNEN OG RIKSREVISOR

I vurdering av nye etterlattepensjonsordninger foreslår Utvalget at samtlige grupper mandatet omfatter, i all hovedsak følger de til enhver tid gjeldende regler om netto etterlattepensjoner i henhold til lov om Statens Pensjonskasse. Medlemmer av Høyesterett, sivilombudsmannen og riksrevisor vil likevel kunne få beregnet pensjonen som bruttopensjon der-

som vedkommende før tiltredelse har vært medlem av offentlig tjenstepensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Dette er som følge at de foreslås å følge det til enhver tid gjeldende regelverk i SPK.

Netto etterlattepensjonen skal ha:

- Ytelsesnivå ved full opptjening, som for ektefelle/registert partner pt. er 9 prosent av pensjonsgrunnlaget avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense og 15 prosent av pensjonsgrunnlaget for hvert barn under 20 år.
- Ved dødsfall etter fratreden fra vervet/stillingen, legges faktisk opptjeningstid til grunn i beregning av pensjonene.
- Utvalget foreslår at samboere, etter nærmere definisjon, skal ha rett til etterlattepensjon på lik linje som ektefelle og registrert partner.
- For de som har opparbeidede etterlatterettigheter fra dagens ordninger, skal summen av pensjon i dagens ordning og i ny ordning ikke overstige hva vedkommende kunne fått dersom all opptjening hadde skjedd i tidligere ordninger.
- Ordningen innføres fra samme tidspunkt som ny alderspensjon.

FRAMTIDIG ADMINISTRASJON

Det er enighet i Utvalget om at det rettes en henvendelse til Statens Pensjonskasse om den fra innføring av nye pensjonsordninger kan påta seg administrering av ordningene for alle gruppene mandatet omfatter. Det foreslås ingen endringer av forholdet til Stortingets lønnskommisjon.

1.3 Innstillingens innhold – sammendrag

Kapittel 1 omhandler kort presentasjon av bakgrunnen for mandatet. Det er også gitt et sammendrag av kapitlene i rapporten. Kapitlene 1–5 er redegjørelse for mandatet, beskrivelser av dagens ordninger og ordninger for sammenlignbare grupper. Kapitlene 6–11 er drøfting og presentasjon av nye modeller og forslag, mens kapittel 12 og 13 er om administrative og økonomiske konsekvenser og oppfølging i form av lovgivingsarbeid. I kapittel 14 er inntatt mindretallsforslag avgitt ved særuttalelser.

Kapittel 2 gir en kort presentasjon av Utvalgets mandat, vedtatt av presidentskapet 8. mars 2007, og Utvalgets sammensetning. Videre gjøres det kort rede for Utvalgets arbeid.

Kapittel 3 tar for seg hva Utvalget mener går inn under mandatet. Utvalget skiller mellom godtgjørelse/lønn, sikkerhetsnett og pensjon. Godtgjørelse/lønn ansees å falle utenfor mandatet.

Videre i kapittel 3 gjennomgås forhold av betydning for Utvalgets oppgave. Dette er innføring av ny folketrygd og innføring av denne, offentlige tjenstepensjoner og pågående arbeid med tilpasning av dis-

se. Ut fra henvendelser fra presidentskapet om å avvente vårens tariffforhandlinger og senere om forlenning av mandatet, bestemte Utvalget seg for å avgi innstilling senere enn tidligere planlagt.

Det er referert til relevante utredninger knyttet til pensjon for stortingsrepresentantene. Utvalget viser til Kjønstadutvalgets redegjørelse og tilrådinger og har ellers tatt til etterretning overføring av administrasjonen av pensjonsordningen for stortingsrepresentanter til Statens Pensjonskasse.

Kapittel 4 gir en presentasjon av dagens pensjonsordninger for gruppene mandatet omfatter. Ordningene er regulert i særlover og i alminnelig lovgiving. Med unntak av pensjonsordningen for høyesterettsdommere og riksrevisor, har det ingen betydning for verdien av opparbeidete pensjonsrettigheter om vedkommende står i verv/embete ved pensjonering. Rettigheter knyttet til alder-, uføre-, etterlattepensjon og eventuelle rettigheter knyttet til risikodekning er presentert i tekst og i tabell.

Kapittel 5 gir en redegjørelse om andre pensjonsordninger. Hovedlinjene i ny folketrygd og iverksettning av denne er et viktig utgangspunkt for Utvalgets vurdering av nytt pensjonssystem. Likeledes er offentlige tjenstepensjoner, herunder pensjonsordningen etter lov om Statens Pensjonskasse, presentert som et nødvendig grunnlag for Utvalgets arbeid. For sammenligningens skyld er folkevalgtdordningen og Sametingets pensjonsordning kort referert. Utvalget har sett hen til retningslinjer for ledere i foretak og selskaper med statlig eierskap. Utvalget har videre funnet det riktig kort å presentere pensjonsordninger i arbeidsforhold i privat sektor. Disse er i hovedsak inndelt i ytelsesordninger og innskuddsordninger og kommer som netto tillegg til folketrygdens ytelser. Pensjonsordninger for parlamentsmedlemmer og regjeringsmedlemmer i Norden er stort sett etablert i særordninger. Pensjonsordninger for dommere i landenes øverste domstoler er gjennomgående mer lik landets offentlige tjenstepensjoner.

Kapittel 6 omhandler overordnede prinsipper for hva Utvalget mener forslagene skal bygge på. Her har enkelhet og forståelighet vært et utgangspunkt. Et annet utgangspunkt er hva som er å anse som alminnelig i samfunnet for øvrig. Ytelsesnivå bør ikke skille seg vesentlig fra det som gjelder for sammenlignbare grupper. Et pensjonssystem skal gi trygghet ved å ivareta inntektssikring etter pensjonering, herunder uføre- og etterlattepensjoner. I tillegg må det være et sikkerhetsnett for de som går ut av politisk verv uten direkte overgang til nytt arbeid. Utvalget må iaktta og ta hensyn til at opptjente rettigheter antas å ha et sterkt grunnlovsværn.

Kapittel 7 har presentasjon av to aktuelle modeller for pensjonsordninger for gruppene mandatet omfatter. Disse er 1) Byggeklossmodellen, som gjen-

speiler ny folketrygd, og 2) offentlig tjenstepensjon etter lov om Statens Pensjonskasse. Sistnevnte kalles her SPK-modellen. Modellene er presentert ved alderspensjon i ordningene.

Byggekloss er en livsløpsbasert ytelsesordning. All opptjening i Byggekloss teller med i fremtidig pensjon og gir et netto tillegg til annen pensjon. Modell og ytelsesnivå i Byggekloss er i tabells form sammenlignet med ny folketrygd og SPK.

Kapittel 7 gir en presentasjon av Utvalgets forslag til nye risikodekninger i ordningene. Forslaget for uførepensjonsordning for dem i politiske verv er en nettoordning som for alderspensjon, for de øvrige er forslaget den til enhver tid gjeldende ordning i Statens Pensjonskasse. Hva gjelder forslag til etterlattepensjoner, foreslår Utvalget lik ordning for samtlige grupper mandatet omfatter. Dette er i all hovedsak de til enhver tid gjeldende regler om netto etterlattepensjoner i henhold til lov om Statens Pensjonskasse.

Kapittel 7 gir videre en presentasjon av forslag om ordninger for økonomisk sikkerhetsnett etter fratreden fra politiske verv i påvente av nytt arbeid. Det består av tre elementer. Dette er ytelse i en fratredelsesperiode, en etterlønnperiode og eventuelt en periode med dagpenger.

I kapittel 8 drøftes Utvalgets presentasjon av Byggekloss og SPK-modellen opp mot det som i kapittel 6 er satt som overordnede prinsipper. Utvalget finner at Byggekloss i hovedsak oppfyller de overordnede prinsippene. Dette gjelder særlig for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. SPK-modellen oppfyller noen av prinsippene, først og fremst for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor. For begge ordninger forutsettes at det etableres tilfredsstillende overgangsordninger som ivaretar grunnlovsmessig rettsvern.

Kapittel 9 gir videre drøfting og forslag til pensjonsordninger for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor.

For stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer er Utvalgets flertallsforslag et nytt pensjonssystem som bygger på hovedlinjene i ny folketrygd. Dette er en tjenstepensjonsordning som er en nettoordning. Modellen, Byggekloss, er utviklet med tanke på at de som innehar politiske verv, med få unntak, har en yrkeskarriere i tillegg. Dette kan være både i privat og offentlig sektor. Modellen har oppbygging og ytelsesnivå som forklart om Byggekloss i kapittel 7.

Dette betyr en vesentlig omlegging og innstramning av dagens ordning. Den bringer politikernes pensjonsordninger mer på linje med den alminnelige pensjonspolitiske utviklingen. Utvalget har lagt retningslinjer for pensjonsvilkår for ledere i selskaper

med statlig eierstyring inn som sentralt element i sin vurdering.

For høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor er Utvalgets flertallsforslag at disse skal ha offentlig tjenstepensjon etter lov om Statens Pensjonskasse uten dagens særordninger.

Kapittel 10 omhandler overgangsordninger mellom ny og gammel pensjonsordning. Overgangsordningene må innebære et tilfredsstillende rettsvern.

Ny ordning skal gjelde for stortingsrepresentanter valgt inn på Stortinget høsten 2009 og regjeringsmedlemmer utnevnt etter valget 2009. Opptjente rettigheter beholdes. Noen vil etter dette kunne ha pensjonsrettigheter dels i ny, dels i gammel ordning.

Ny ordning for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor skal gjelde for dem som er utnevnt etter 1. januar 2011 etter iverksettelse av ny folketrygd.

Kapittel 11 omhandler kort presentasjon av dagens administrasjon av pensjonsordningene og forslag til hvordan disse skal administreres i framtiden. Utvalget foreslår at det rettes en henvendelse til Statens Pensjonskasse om den kan påta seg administrering av de nye ordningene. Det foreslås ingen endringer av forholdet til Stortingets lønnskommisjon.

Kapittel 12 omhandler økonomiske og administrative konsekvenser. Utvalgets forslag innebærer en vesentlig innstramming. Beregning av forventet nåverdi for fremtidige pensjonsrettigheter etter Utvalgets forslag viser store kostnadsreduksjoner.

Kapittel 13 omhandler fremtidig lovgivingsprosess. Dersom forslaget vedtas, vil det medføre et relativt omfattende lovgivingsarbeid.

Kapittel 14 omhandler mindretallsforslag. Dette er fra Anita Apelthun Sæle, Gunnar Aasland og Harald Engelstad.

2. UTVALGETS MANDAT, SAMMENSETNING OG ARBEID

Stortingets presidentskap vedtok 8. mars 2007 å nedsette et utvalg for å fremlegge forslag til nye pensjonsordninger for stortingspensjonene mv. Utvalget er ofte benevnt som Pensjonsutvalget eller Johnsenutvalget. I rapporten her blir det benevnt som Utvalget. Utvalget fikk følgende mandat:

"Utvalget skal fremlegge forslag til ny pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, parallelt med innføringen av en ny folketrygdmodell og sett i sammenheng med de regulære tjenstepensjonsordninger for statsansatte. Utvalget må ha for øye de særlige problemstillinger som følger av vervene som stortingsrepresentant og medlem av regjeringen.

Utvalgets arbeid skal også omfatte forslag til pensjonsordning for Høyesterett, Sivilombudsmannen og Riksrevisor.

Utvalget må i arbeidet ta nødvendige kontakter til regjeringssiden for å samordne og koordinere arbeidet med det arbeidet som gjennomføres vedrørende offentlige tjenstepensjonsordninger.

Utvalget skal også legge frem forslag til hvordan pensjonsordningene for de aktuelle gruppene skal administreres og organiseres, herunder forholdet til Stortingets lønnskommisjon. Utvalget skal også foreslå eventuelle justeringer i regelverket om ventegodtgjørelse som måtte følge av endringer som gjøres i pensjonsordningen.

Arbeidet må avsluttes slik at Stortinget kan ta standpunkt til forslagene i løpet av inneværende stortingsperiode og samordnes med slutføringen av arbeidet med offentlige tjenstepensjoner."

Etter behandling i Presidentskapet 31. mai 2007 ble oppnevnt følgende medlemmer av Utvalget:

- Fylkesmann Sigbjørn Johnsen (leder)
- Stortingsrepresentant Sverre Myrli (Arbeiderpartiet)
- Stortingsrepresentant Carl I. Hagen (Fremskrittspartiet)
- Stortingsrepresentant Per-Kristian Foss (Høyre)
- Stortingsrepresentant Rolf Reikvam (Sosialistisk Venstreparti)
- Tidligere stortingsrepresentant Anita Apelthun Sæle (Kristelig Folkeparti)
- Stortingsrepresentant Inger Enger (Senterpartiet)
- Stortingsrepresentant Trine Skei Grande (Venstre)

I tillegg ble følgende personer forespurt om å inngå i Utvalget og sa seg villige til å delta:

- Høyesterettsdommer Gunnar Aasland
- Jurist Alexandra Plahte
- Rådgiver Harald Engelstad

Som sekretær for Utvalget ble engasjert jurist Aina Karine Nordbye. Fra Stortingets administrasjon har bistått blant andre seniorrådgiver Einar Gotaas og seniorrådgiver Astrid Risnes.

Utvalget har avholdt 11 møter. Harald Engelstad har ikke hatt aktiv deltakelse i diskusjoner eller deltatt i møter siden oktober 2008.

Utvalget har underveis i arbeidet hatt kontakt med representanter for alle gruppene mandatet omfatter, herunder Statsministerens kontor. Det har vært kontakt med Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) og Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) med blant annet informasjonsutveksling og arbeidsmøter. Direkte kontakt har vært tatt og møter avholdt med Statens Pensjonskasse (SPK) og Kommunal Landspensjonskasse (KLP).

Utvalget har fra Presidentskapet ved brev 9. januar 2009 fått oversendt "Rapport fra ekspertutvalget til å gjennomgå pensjoner utbetalt fra Stortingets pensjonsordning". Dette utvalget var ledet av

Asbjørn Kjønstad. Rapporten ble avgitt 8. januar 2009 med tittelen "Rettsikkerhet ved tildeling og oppfølging av stortingspensjoner". Ekspertutvalget vil i det følgende bli benevnt som Kjønstadutvalget.

Utvalget har forespurt Justisdepartementets lovavdeling ved brev 4. april 2008 om Grunnloven er til hinder for endring av pensjonsrettigheter for de tjenestepensjonsordningene mandatet omfatter. Svar fra Justisdepartementets lovavdeling i brev 26. mai 2008 er lagt til grunn i Utvalgets videre arbeid. Lovavdelingens svar er referert til senere i innstillingen.

3. NÆRMERE OM MANDATET – PENSJONSREFORM OG ANDRE FORHOLD AV BETYDNING FOR UTVALGETS OPPGAVE

3.1 Forslag til nye pensjonsordninger – hva inngår i det

Utvalget skal fremlegge forslag om nye pensjonsordninger for gruppene mandatet omfatter. Utvalget skiller mellom godtgjørelse/lønn, sikkerhetsnett og pensjon. Godtgjørelse/lønn anses å falle utenfor mandatet. Likeså anses risikodekning i form av sykelønn, forsikringsordninger ved død og yrkesskade å falle utenfor mandatet. Sikkerhetsnett og pensjon anses å falle inn under Utvalgets mandat.

3.1.1 Godtgjørelse/lønn

Godtgjørelsesordningene og lønnsforhold for gruppene mandatet omfatter, anses som nevnt å falle utenfor Utvalgets mandat, og blir kun omhandlet i forbindelse med administrasjon av ordningene. Dette blir omtalt i kapittel 11.

3.1.2 Pensjon

For de fleste som har politiske verv i Storting og i regjering, de som har embete som høyesterettsdommer, og for sivilombudsmann og riksrevisor, utgjør perioden i vervet/embetet kun en del av vedkommendes totale yrkeskarriere. Pensjonsopptjening vil da skje både i verv, embete og i annen yrkeskarriere. Pensjonsordningene Utvalget skal vurdere, gjelder opptjening i vervet/embetet. Det er relevant å se dette i sammenheng med pensjonsopptjening fra annet virke. En slik tilnærming følger prinsippet om livsløpsbasert opptjening, slik pensjonsreformen legger til grunn. Forslagene til pensjonsordninger som mandatet er gitt i oppdrag å vurdere, vil derfor henvise til at det som er opptjent i ordningene mandatet omfatter, utgjør en del av den totale yrkeskarrieren.

Pensjonsordninger som Utvalget skal legge fram forslag om, utgjør en vesentlig del av Utvalgets oppgave. Pensjon inneholder elementene alderspensjon

ved oppnådd alder, uførepensjon og etterlattepensjon ved død.

3.1.3 Økonomisk sikkerhetsnett

Med sikkerhetsnett menes etterlønn eller lignende ordninger for dem som går ut av politisk verv uten direkte overgang til annet virke eller til pensjon. I mandatet står det:

"Utvalget må ha for øye de særlige problemstillinger som følger av vervene som stortingsrepresentant og medlem av regjeringen.

Utvalget skal også foreslå eventuelle justeringer i regelverket om ventegodtgjørelse som måtte følge av endringer som gjøres i pensjonsordningen."

Ytelsene i sikkerhetsnettet skal sikre inntekt i en overgangsperiode mellom verv og overgang til annet virke i arbeidslivet, eventuelt overgang til pensjon. Utvalget finner at dette bør ivaretas gjennom etterlønsordninger i påvente av nytt arbeid og ikke gjennom selve pensjonsordningen. Ut fra mandatet er dette en naturlig del av det Utvalget skal legge fram forslag om. Eventuell endring i dagens ventegodtgjørelse inngår i dette.

3.2 Innføring av ny folketrygd, regulære tjenestepensjoner – betydning for mandatet

I mandatet for Utvalget står det at Utvalget skal fremlegge forslag til ny pensjonsordning:

"... parallelt med innføringen av ny folketrygdmodell og sett i sammenheng med de regulære tjenestepensjonsordningene for statsansatte."

Utvalget forstår dette slik at ny folketrygd og offentlig tjenestepensjon og pågående arbeid med innfasing og tilpasning av disse skal gjennomgås. Utvalget ser dette som et viktig grunnlag for arbeidet.

3.2.1 Ny folketrygd – pensjonsreformen

Arbeids- og inkluderingsdepartementet la 13. februar 2009 i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon), fram lovforslag om ny alderspensjon i folketrygden. De viktigste forslagene er nye opptjeningsregler, levealderjustering, fleksibelt uttak fra 62 år og nye regler for regulering av pensjon. I dette dokumentet benevnes arbeidet med endringer i pensjonssystemet i folketrygden som ny folketrygd. Lovforslaget er endelig vedtatt ved sanksjon i statsråd 5. juni 2009. Ny folketrygd er ellers omtalt i punkt 5.1.

3.2.2 Offentlig tjenestepensjon – fremtidig SPK-modell

Offentlig tjenestepensjon i SPK, SPK-modellen, er en offentlig tjenestepensjonsordning som har grunnlag i lov om Statens Pensjonskasse fra 1949 om

pensjonsordning for offentlig ansatte. Offentlig tjenstepensjon er omtalt i 5. 2.

Ved innføring av alderspensjon i ny folketrygd må andre deler av pensjonssystemet tilpasses. Det betyr behov for tilpasning også i offentlige tjenstepensjoner. I Stortingets vedtak av 26. mai 2005 heter det følgende om tilpasning av offentlig tjenstepensjon til ny alderspensjon i folketrygden:

"Tjenstepensjon tilsvarende to tredjedeler av sluttlønn i offentlig sektor (bruttoordninger) videreføres.

Etter at det er vedtatt en ny modell for folketrygdens alderspensjon, må de offentlige tjenstepensjonsordningene tilpasses den nye folketrygdmodellen, uten at dette svekker de offentlige tjenstepensjonene, men slik at de også omfattes av delingstall og ny indeksering.

Den endelige tilpasningen skal skje gjennom forhandlinger mellom partene i offentlig sektor. Pensjonsordningene til statsråder, stortingsrepresentanter mv. tilpasses en ny folketrygdmodell."

(Uthevet her).

Etter lønnsoppgjøret i 2008 avtalte partene at det skal forhandles om dette i tariffoppgjøret våren 2009. Det partssammensatte utvalget var ledet av statsråden i AID, og besto av representanter for Regjeringen, arbeidsgiver, arbeidstaker.

Det partssammensatte utvalget la 11. mars 2009 fram "Offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor – Rapport fra et partssammensatt utvalg (OfTP-utvalget)" om tilpasninger av alderspensjon, AFP og uførepensjon i de offentlige tjenstepensjonsordningene til pensjonsreformen. Det uttales i rapporten at OfTP-utvalget skal forberede behandlingen av offentlig tjenstepensjon i lønnsoppgjøret våren 2009. Det er endringene i folketrygden som følge av pensjonsreformen som gir behov for tilpasninger.

I tråd med mandatet for dette partssammensatte utvalget inneholder rapporten beskrivelser og vurderinger av de fleste spørsmål som utformingen av en tilpasset AFP og tjenstepensjon i offentlig sektor reiser. Etter ønske fra enkelte medlemmer i OfTP-utvalget beskriver rapporten også andre modeller enn bruttoordninger, jf. flertallsforliket i Stortinget.

Det ble 4. juni 2009 kl. 0650 inngått avtale mellom partene og staten om offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor der det blant annet er sagt:

"Dagens regler for offentlig tjenstepensjon (bruttoordningen) og AFP i offentlig sektor videreføres med nødvendige tilpasninger til innføring av fleksibel alderspensjon i folketrygden fra 2011 og med de tilpasninger som følger av Stortingets vedtak fra mai 2005.

I tråd med Stortingets vedtak skal alderspensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger levealdersjusteres og reguleres etter nye regler på samme måte og fra samme tidspunkt som alderspensjon fra folketrygden."

Riksmeglingsmannens møtebok og Vedlegg 1 til denne er her lagt ved som vedlegg 8.

3.3 Hvordan ordningene skal administreres og organiseres

I mandatet for Utvalget 4. avsnitt står det:

"Utvalget skal også legge frem forslag til hvordan pensjonsordningene for de aktuelle gruppene skal administreres og organiseres, herunder forholdet til Stortingets lønnskommisjon."

I tilleggsmandat fra Presidentskapet 2. september 2008 står det:

"Utvalget som er oppnevnt til å utrede det fremtidige pensjonssystem for Stortinget bes vurdere en ordning der stortingspensjonene administreres utenfor og uavhengig av Stortinget."

Det vises til punkt 3.5.3 om bakgrunn for dette.

Mandatet oppfattes slik at forholdet til Stortingets lønnskommisjon gjelder betydningen Lønnskommisjonens arbeid har for pensjonsordningen, jf. punkt 11.1.3. Tilleggsmandatet anses som en spesifisering av det opprinnelige mandatet om vurdering av fremtidig administrasjon.

3.4 Ferdigstillelse av Utvalgets arbeid

I mandatets siste avsnitt står det:

"Arbeidet må avsluttes slik at Stortinget kan ta standpunkt til forslagene i løpet av inneværende stortingsperiode og samordnes med slutføringen av arbeidet med offentlige tjenstepensjoner."

Utvalget har hele tiden holdt seg underrettet om arbeidet med de offentlige tjenstepensjonene, men har naturlig nok ikke visst hva som blir konklusjonene. Utvalget har vurdert hvorvidt en ny pensjonsordning for de gruppene mandatet omfatter, skulle tilmeldes SPK for den perioden de fungerer i vervet. Utvalget har imidlertid kommet til at pensjonsordningen for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer bør bygges opp i tråd med hovedmodellen for ny folketrygd. Utvalgets arbeid har således konsentrert seg om utformingen av denne tjenstepensjonen.

Utvalget har mottatt brev 24. februar 2009 fra Stortingets presidentskap, der det blant annet heter:

"Under henvisning til Utvalgets mandat er Presidentskapet inneforstått med at Utvalget avventer vårens tarifforhandlinger før forslag – eventuelt delforslag – avgis".

På bakgrunn av dette bestemte Utvalget seg for å bruke noe ekstra tid på ferdigstillingen av sitt arbeid. Dette også fordi rapporten fra det partsammensatte utvalget som vurderte ulike modeller for den framti-

dige tjenestepensjon for statlig ansatte, først ble framlagt 11. mars 2009.

Utvalget ble i brev 6. april 2009 fra Stortingets administrasjon orientert om at Presidentskapet i møte 2. april 2009 hadde fattet følgende vedtak:

- "1. Pensjonsutvalgets mandat forlenges. Utvalget forutsettes å avvente resultatet av forhandlingene i offentlig sektor om tilpasning av offentlige tjenestepensjoner til ny folketrygd
2. Stortinget treffer nødvendige prinsippvedtak før denne stortingsperiodens utløp".

Utvalget har tatt hensyn til dette og har ytterligere utsatt avgivelse av sin innstilling. Utvalget anser det imidlertid som viktig at det Storting som har gitt oppdraget, er det samme Storting som får rapporten overlevert. På grunn av utsatt avgivelse er utvalget klar over at det kan bli for knapp tid til en grundig behandling av utvalgets forslag før Stortingets avslutning 19. juni 2009. Det vil ikke under noen omstendighet være mulig å behandle de lovendringer som vil følge av utvalgets forslag, før til høsten. Utvalget ved Utvalgets leder har gitt uttrykk for dette i brev til presidentskapet 26. mai 2009. Det vises ellers til kapittel 9 og 13.

Utvalget har ikke kunnet innarbeide resultatet av tariffforhandlingene for offentlig tjenestepensjon våren 2009 hvor mekling ble avsluttet 4. juni kl. 0650 med enighet mellom partene. Svarfrist for partene er satt til 25. juni 2009 kl. 1400, jf. riksmeklingsmannens møtebok, vedlegg 8. Det vises for øvrig til punkt 3.2.2.

3.5 Annet arbeid med pensjoner av betydning for Utvalgets arbeid

3.5.1 *Arbeid knyttet til pensjonsordning for stortingsrepresentantene*

I Innstilling fra administrasjonskomiteen om forslag til lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter, jf. Innst. O. nr. 101 (1980–1981), ble det foreslått ny lov for pensjonsordning for stortingsrepresentantene. Loven ble vedtatt 12. juni 1981. Loven avløste loven av 15. desember 1950. Etter den tid har det ikke vært noen større gjennomgang av pensjonsordningen for stortingsrepresentantene, men det er foretatt visse mindre endringer.

I Stortingets egne dokumenter er det i flere sammenhenger pekt på at forholdet til pensjonsordningene er viktig. Gjennomgang av pensjonsordningene har vært sett på som omfattende, slik at tidligere arbeidsgrupper har avgrenset sitt mandat mot dette. Det skjedde i forkant av arbeidet med Innst. S. nr. 282 (1995–1996) om godtgjørelser for stortingsrepresentanter og regjeringens medlemmer. Stortinget ga imidlertid ved behandling av denne innstillingen Pre-

sidentskapet fullmakt til å oppnevne utvalg som skal utrede behovet for endringer i lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter. Det ble videre påpekt at arbeidsgruppens forslag om endring av lønnsvilkårene har betydelige konsekvenser for pensjonsutbetalingene.

I Dokument nr. 17 (2002–2003) la et utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap fram en drøfting av ulike forhold og godtgjørelser knyttet til vervet som stortingsrepresentant. Det er gitt en kort oversikt over noen hovedregler om pensjonsordningen for stortingsrepresentanter. Utvalgets forslag førte til endring i reglene om ventegodtgjørelse. Det vises til punkt 4.2.6.

3.5.2 *Kjønstadutvalget – utvalg nedsatt av Presidentskapet 4. september 2008 – utredning*

Utbetaling av pensjoner til stortingsrepresentanter etter lov om stortingspensjonsordningen skjer fra Statens Pensjonskasse via Nav-kontoret. I forbindelse med revisjon av Statens Pensjonskasse kom Riksrevisjonen til at det kunne foreligge store feilutbetalinger. Riksrevisjonen utarbeidet en endelig rapport 25. juni 2008. Dette førte til at Stortingets presidentskap nedsatte et utvalg 4. september 2008, jf. punkt 2, for å granske utbetaling av stortingspensjoner etter 75-årsregelen og forståelse og praktisering ved enkeltsaker etter loven. Kjønstadutvalget avgav 8. januar 2009 sin rapport "Rettsikkerhet ved tildeiling og oppfølging av stortingspensjoner". Kjønstadutvalget har gitt en grundig gjennomgang av 75-årsregelen. Det er pekt på en rekke uklare forhold i loven, det er gitt kritikk av systemet for forvaltning av stortingspensjonsordningen og ellers gitt kommentarer til en del andre forhold. Utvalget gir her en generell henvisning til Kjønstadutvalgets rapport. Det er også gjort enkelthenvvisninger.

3.5.3 *Overføring av administrasjonen av pensjonsordningen for stortingsrepresentanter til Statens Pensjonskasse*

I innstilling fra Stortingets presidentskap om endring i lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter, LOV-1981-06-12-6, ble det foreslått at ansvaret for å administrere pensjonsordningen overføres fra Styret for pensjonsordningen til Statens Pensjonskasse. Lovforslaget ble vedtatt i Odelstinget 3. februar 2009, i Lagtinget 10. februar 2009 og sanksjonert 6. mars 2009.

Innstillingen fra presidentskapet viser til Kjønstadutvalget, som har påpekt manglende tilsyn og kontroll, samt at praktisering av pensjonsordningen viser mangel på tilstrekkelig kompetanse og robusthet. Statens Pensjonskasse er omtalt som et naturlig valg som behandlingsinstans. Det er pekt på at saks-

behandlingsregler som gjelder for andre pensjonssaker i Pensjonskassen etter omleggingen, vil gjelde for saker knyttet til stortingspensjonene. Dette er blant annet regler i offentliglova og forvaltningsloven. Det er vist til Johnsenutvalgets arbeid. På grunnlag av forslag fra Kjønsstadutvalget vil Stortinget komme til å foreta en vurdering av materielle regler for stortingsrepresentantenes pensjoner, og hvordan en fremtidig pensjonsordning skal organiseres.

4. DAGENS ORDNINGER FOR STORTINGSPENSJONENE MV.

4.1 Innledning

For alderspensjon er dette:

	Pensjonsgrunnlag	Ytelsesnivå	Opptjeningstid	Pensjonsalder
Storingsrepresentanter	kr 694 500	66 pst.	12 år	65 år 75-års regel
Regjeringsmedlemmer				
Statsminister	kr 1 266 000	57 pst.	6 år	65 år
Statsråder	kr 1 029 000	57 pst.	6 år	65 år
			30 år ved fratreden	
Høyesterettsdommere			ved 67 år eller	67 år
Justitiarius	kr 1 540 000	57 pst.	senere godskrives	67 år
Dommer	kr 1 328 000	57 pst.	inntil 15 år	67 år
Sivilombudsmann	kr 1 540 000	58 pst.	8 år	67 år
			30 år ved fratreden ved 67 år eller	
Riksrevisor	kr 1 152 000	57 pst.	senere godskrives inntil 15 år	67 år

Pensjonsgrunnlag er pr. 1. oktober 2008.

Høyesterett og Riksrevisor får godskrevet inntil 15 års opptjening i pensjonsordningen om de står i embete/verv ved fylte 67 år. Ved fratreden før avgang med pensjon beregnes oppsatt rett tilsvarende regelverket i SPK, dvs. brøk med inntil /40deler i nevneren. For øvrige grupper har det ingen betydning for verdien av opparbeidete pensjonsrettigheter om vedkommende står i verv/embete eller ikke ved pensjonering. Dette er vesentlig gunstigere regler enn hva som gjelder for øvrig i offentlige tjenstepensjoner og pensjonsordninger i privat sektor. Antall år i opptjening ut over full opptjeningstid gir ikke øket pensjon. Pensjonene samordnes med annen offentlig tjenstepensjon. Det betales egenandel til pensjonsordningen på 2 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Alle ordningene har uførepensjon og etterlattepensjon, som langt på vei følger regler tilsvarende det som gjelder i offentlig sektor, med unntak av opptjeningstid og ytelsesnivå.

Ordningene for gruppene mandatet omfatter, er særskilte ordninger innen offentlige tjenstepensjoner. De er i er regulert i særlover og alminnelig lovgiving. De er ytelsesordninger med bruttogaranti. Den enkelte er ved dette sikret en pensjon på et visst nivå i forhold til pensjonsgrunnlaget, som er godtgjørelse/lønn. Ordningen samordnes med folketrygden, men slik at den totale pensjonen alltid minst svarer til tjenstepensjonens brutto størrelse (uavhengig av hva som er opptjent i folketrygden som følge av bruttogarantien).

Ytelsesnivå, pensjonsgrunnlag og opptjeningstid varierer for de ulike ordningene. Det samme gjelder tidspunkt for når pensjon tidligst kan komme til utbetaling.

Ordningene er nedenfor beskrevet i punkt 4.2–4.6. I punkt 4.7 er tatt inn i tabells form ytterligere beskrivelse av ordningene.

4.2 Pensjonsrettigheter for stortingsrepresentanter

4.2.1 Hjemmelsgrunnlag og administrasjon

Storingsrepresentantenes rett til pensjon er regulert i lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter 12. juni 1981 nr. 61, LOV-1981-06-12-61, vedlegg 1. Gjeldende lov omfatter stortingsrepresentantene og deres etterlatte samt vararepresentantene for den tid vedkommende møter i Stortinget. Ytelsene er alderspensjon i form av ordinær alderspensjon eller som førtidspensjon etter en regel som ofte benevnes som 75-årsregelen, og det er ordninger for uførepensjon, ektefelle- og barnpensjon og ventegodtgjørelse.

Stortinget administrerte pensjonsordningen fram til 10. februar 2009. Et styre på 5 ble valgt av og blant

Stortingets medlemmer, jf. lovens § 10. Pensjonsstyret behandlet og innvilget søknader om pensjoner, jf. "Utfyllende informasjon", utarbeidet av Pensjonsstyret til lov av 12. juni 1981. Det ble i 1963 inngått avtale med Statens Pensjonskasse om arbeidsfordelingen mellom Stortinget og Statens Pensjonskasse. Nærmere om administrasjon av ordningen er redegjort for under kapittel 11.

Statens Pensjonskasse har foretatt utbetalingene av pensjonene og samordnet pensjonene med ytelser fra andre offentlige pensjons- og trygdeordninger. Pensjonskassen skal fortsatt foreta utbetalinger og foreta samordning. Etter lovendringen 10. februar 2009 er Statens Pensjonskasse også tillagt myndighet til å administrere ordningen, noe som betyr at den også skal behandle og innvilge søknader om pensjoner etter stortingspensjonsloven. Det vises til punkt 3.5.3.

For den tid en stortingsrepresentant får godtgjørelse etter lov om godtgjørelse for stortingsrepresentanter, LOV-1954-06-30-11, skal vedkommende betale et årlig innskudd på 2 prosent av den til enhver tid fastsatte årlige godtgjørelse. Pliktig innskudd til annen offentlig tjenestepensjonsordning for samme periode fratrekkes.

4.2.2 Alderspensjon – lovens §§ 2, 3 og 4

Full alderspensjon oppnås etter 12 Storting (år). Minimum opptjeningstid er i utgangspunktet 3 år. Full alderspensjon utgjør 66 prosent av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse, som med virkning fra 1. oktober 2008 er kr 694 500. Pensjonen reguleres i samsvar med utviklingen i representantenes faste godtgjørelse. Alderspensjon avkortes i forhold til funksjonstid.

Alderspensjonen kan tas ut fra fylte 65 år, som er regulær pensjonsalder. Forutsetningen er at den tidligere representanten har deltatt i 3 ordentlige Storting.

Pensjonen kan likevel tas ut tidligere hvis summen av alder og tid på Stortinget utgjør minst 75 år. I praksis betyr det at den det gjelder, må ha mer enn 10 års opptjeningstid for at regelen skal få betydning. I tillegg er det et vilkår at han eller hun ikke har eller får tilsvarende inntektsgivende arbeid. Se ellers under punkt 4.2.3.

Det kan gis pensjon etter stortingspensjonsordningen selv om opptjeningstiden i ordningen er mindre enn 3 år når vilkårene i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, LOV-1957-07-06-26 § 6, er oppfylt. For redegjørelse for dette vises til punkt 4.2 s. 23–30 og vedlegg 1 punkt 7.6 i Kjønstadutvalgets rapport.

Uavhengig av uttakstidspunkt kan pensjon ikke ytes så lenge pensjonssøkeren er medlem av storting eller regjering, eller er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling.

Alderspensjonen utbetales fra den 1. i den måned pensjonssøkeren fyller vilkårene for å ta ut pensjon, og løper ut måneden etter døds måneden, og ytterligere en måned hvis representanten etterlater seg ektefelle.

For hvert barn under 18 år som pensjonisten forsørger, utbetales et tillegg på 10 prosent av alderspensjonen.

For flere forskjellige ordentlige Storting hvor vararepresentant på hvert av dem ikke har deltatt i 6 måneder, kan funksjonstiden legges sammen.

4.2.3 Nærmere om pensjonslov for stortingsrepresentanter § 2 fjerde og femte ledd

Bestemmelsens ordlyd i fjerde og femte ledd er som følger:

"Pensjonsalderen er 65 år. Pensjonsrettighetene inntreffer likevel tidligere når summen av alder og opptjeningstid er 75 år. Dette gjelder dog ikke dersom vedkommende har eller får tilsvarende inntektsgivende arbeid.

Alderspensjon kan ikke ytes så lenge pensjonssøkeren er medlem av Stortinget eller Regjeringen, eller er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling."

Sum av alder og opptjeningstid på 75 år gjør at bestemmelsen ofte benevnes som *75-årsregelen*. Eksempelvis kan en person som blir valgt inn på Stortinget når han/hun er 30 år og som sitter i tre perioder, det vil si i 12 år, og da faller ut av Stortinget, ha rett til pensjon fra den måneden han/hun fyller 63 år. Dersom den det gjelder går ut av Stortinget etter 24 år, kan han/hun ha rett til pensjon den måneden han/hun fyller 51 år.

Det følger av bestemmelsen at alder og funksjonstid lik 75 år ikke gir rett til pensjon når vedkommende har eller får *tilsvarende inntektsgivende arbeid*. I Pensjonsstyrets protokoll 30. oktober 1996 er følgende protokollert:

"... Når det gjelder definisjon av begrepet "tilsvarende inntektsgivende arbeid" i lovens § 2,4. ledd, vil styret legge *vekt på at det ikke må innføres en ordning hvor man kommer dårligere ut enn lovens bokstav tilsier ...*"

Bestemmelsen er etter dette praktisert slik at en kan ha sporadiske/usikre inntekter ved siden av pensjonen, men den samlede inntekten kan ikke overstige høyeste pensjon, som pr. 1. oktober 2008 var kr 458 040; 66 prosent av kr 694 000. Bestemmelsen Inntektsbegrensningen gjelder frem til pensjonsalder på 65 år.

Praktisering av bestemmelsen har vært pragmatisk. For eksempel har et gjennomsnitt av en inntekt over en 3-årsperiode, eller en årvisst inntekt fra flere hold, dannet grunnlag for vurdering av om vedkom-

mende har rett til pensjon eller ei. Det foretas ingen trekk eller avkorting. Det er rett til pensjon eller ikke rett til pensjon. Avtale om tilbakebetaling av pensjonsbeløp er inngått når en som er tilkjent pensjon, er kommet i arbeid og ikke lenger fyller vilkårene for pensjon etter bestemmelsen.

Av lovens § 2 femte ledd følger at pensjon ikke kan ytes samtidig som en person er medlem av Storting eller Regjering, eller er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling. Deltid/reduert stilling er ikke til hinder for pensjon. Det foretas ikke avkortning i forhold til inntjening fra deltidstilling i offentlig virksomhet. Bestemmelsen gjelder både for pensjonsalder etter 75-årsregelen og for den ordinære pensjonsalder på 65 år.

Kjønstadutvalget har i sin rapport anbefalt at grensen mellom en hovedstilling og en annen stilling bør gå ved ca 2/3 av ordinær arbeidstid, jf punkt 4.3.

Det vil være tilfeller der en person som har opparbeidet fulle pensjonsrettigheter, har heltidsstilling i offentlig virksomhet, men har inntekt under pensjonsbeløpet. En rekke yrker/stillingskategorier har årslønn under kr 458 040. Vedkommende har da ikke rett til pensjon, og kommer således dårligere ut ved å stå i arbeid så lenge en bare ser på beløpsstørrelser.

Ut fra kontakt med Pensjonsstyret og Stortingets administrasjon tolkes og anvendes bestemmelsen slik det kort er redegjort for over. Bestemmelsen har av andre vært forstått på ulike måter. Bestemmelsen gir heller ikke svar på relevante spørsmål, for eksempel hva som skal regnes som inntekt.

Bestemmelsen har under Utvalgets arbeid vært gjenstand for mye oppmerksomhet. Det har vært tilfellet både før og etter en rapport fra Riksrevisjonen 25. juni 2008 om utbetaling av alderspensjon etter bestemmelsen. Kjønstadutvalget ble gitt i mandat å gå gjennom forhold knyttet til bestemmelsen. Stortingets administrasjon og Pensjonsstyret har også gått nærmere inn i bestemmelsen, og drøftet den både opp mot praksis som har vært og med tanke på om praksis bør justeres.

Kjønstadutvalget anbefalte i sin rapport at spørsmålet om hvorvidt statsrådstid skal telle med som grunnlag for opptjening i Stortingets pensjonsordning, skulle utredes ved Det konstitusjonelle kontor, jf. punkt 1.2, pkt. 4, jf. pkt. 3. Det konstitusjonelle kontor konkluderte med at praksisen som har vært fulgt av Pensjonsstyret på dette området mht. å likestille statsrådstid med stortingstid etter pensjonsordningen for stortingsrepresentanter, har et rettmessig – dvs. juridisk holdbart – grunnlag, basert på sedvanerettsdannelse. Den bør derfor opprettholdes også for fremtidige tilsvarende søknader, så lenge lovgrunnlaget ikke blir endret. Dette ga følgende forslag til presidentskapet:

1. De pensjonister som er berørt av problemstillingen om hvorvidt funksjonstid som medlem av regjeringen skal medregnes som opptjeningstid etter 75-årsregelen i pensjonsordningen for stortingsrepresentanter, underrettes om at Presidentskapet har konkludert med at de har mottatt rettmessig pensjon, ut fra sedvanerettsdannelse.
2. Den praksis som har vært fulgt, opprettholdes for fremtidige tilsvarende søknader så lenge lovgrunnlaget ikke blir endret.

Vedtaket i Presidentskapet ble gjort 29. januar 2009 og lyder slik:

- "1. Presidentskapet slutter seg til at de seks pensjonistene som er berørt av problemstillingen om hvorvidt regjeringstid skal medregnes som opptjeningstid etter 75-årsregelen, rettmessig har mottatt pensjon fra Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter. De seks pensjonistene tilskrives i samsvar med det fremlagte utkast.
2. Den praksis som har vært fulgt, opprettholdes for fremtidige tilsvarende søknader så lenge lovgrunnlaget ikke blir endret."

Utvalget går ikke nærmere inn på bestemmelsen om 75-årsregelen i denne rapporten, men viser til grundig gjennomgang som er gjort av Kjønstadutvalget.

Oversikt over antall og alder på personer som er innvilget alderspensjon etter § 2 fjerde og femte ledd, er vedlagt som vedlegg 5.

4.2.4 Uførepensjon, ektefellepensjon, barnepensjon – lovens §§ 5 og 6

UFØREPENSJON

Rett til uførepensjon har den som fyller vilkår for alderspensjon og som har rett til uførepensjon etter folketrygdlovens kapittel 12, som gjelder varig uførepensjon eller tidsbegrenset uførestønad. Uførepensjonen beregnes ut fra gjeldende godtgjørelse. Uførepensjon kan innvilges helt eller delvis avhengig av dokumentasjon på graden av uførhet.

Blir en representant syk i funksjonstiden, og dette medfører varig uskikkethet til videre arbeid, kan vedkommende tilstås hel eller delvis uførepensjon. Uførepensjonen kan ikke utbetales samtidig med sykepenger. Det vises ellers til ordlyden i stortingspensjonslovens § 5 tredje ledd, som sier:

"Fast representant som blir ufør i løpet av valgperioden, får fra det tidspunkt han ikke lenger er medlem av Stortinget, rett til uførepensjon *regnet på grunnlag av det antall ordentlige Storting han ville ha deltatt i dersom han hadde fortsatt som fast representant inntil oppnådd pensjonsalder*, (uthevet her). Det samme gjelder for vararepresentant som blir ufør

under sin funksjonstid etter å ha deltatt i Stortinget sammenhengende i minst 6 måneder."

Bestemmelsen er praktisert slik at uførepensjonen i slike tilfeller beregnes som om vedkommende hadde hatt full opptjeningstid for alderspensjon på Stortinget selv om vedkommende ville fått godskrevet kortere opptjeningstid. Følgende er nedfelt i rundskriv nr. 4/2005:

"Blir en representant syk eller skadet mens han er valgt, og dette medfører varig uskikkethet til videre arbeid, kan han/hun av pensjonsstyret tilstås uførepensjon. I slike tilfeller blir uførepensjonen beregnet som om vedkommende hadde hatt full opptjeningstid for alderspensjon på Stortinget (12 år)."

Det vises ellers til punkt 4.3.4.

Pensjon ved uførhet som inntreffer etter at vedkommende er gått ut av Stortinget, beregnes som for alderspensjon. Dersom den som blir ufør har hatt kortere funksjonstid enn 12 Storting, vil uførepensjonen reduseres slik som for alderspensjon etter lovens § 4 andre ledd.

Pensjonsordningene for stortingsrepresentanter har ikke praktisert bestemmelsen om at man må fylle vilkårene i folketrygdlovens kapittel 12 om tidsbegrenset uførestønning og varig uførepensjon. Det betyr at det ved innvilgelse av uførepensjon ikke er satt vilkår om at hensiktsmessig behandling og attføring må være gjennomført for at utbetaling av uførepensjon kan skje. Det er utbetalt sykkelønn under tilfeller av sykdom også etter ett års fravær fra vervet og inntil utbetaling av uførepensjon, jf. lov om godtgjørelser til stortingsrepresentanter, LOV-1954-06-30-11, § 2 med tilhørende bestemmelser om representanters godtgjørelser.

Kjønstad-utvalget har uttalt at det er grunn til å foreta en nærmere vurdering av praktisering av uførepensjonsordningen, punkt 3.2 s. 14.

Reglene om uførhet gjelder også for vararepresentant.

EKTEFELLE- OG BARNEPENSJON

Ektefellepensjon ytes til gjenlevende ektefelle og registrert partner¹. Etterlater avdøde seg barn under 20 år, ytes barnepensjon.

1) Et registrert partnerskap har etter endringer i ekteskapsloven samme rettsvirkninger som et ekteskap. Benevnelsen registrert partnerskap faller bort fra den tid loven trer i kraft, jf. lov om endring i ekteskapsloven, LOV-2008-06-27-53. Fra samme tid

1. Et registrert partnerskap har etter endringer i ekteskapsloven samme rettsvirkninger som et ekteskap. Benevnelsen registrert partnerskap faller bort fra den tid loven trer i kraft, jf. lov om endring i ekteskapsloven, LOV-2008-06-27-53. Fra samme tid oppheves lov om registrert partnerskap, LOV-1993-04-30-40.

oppheves lov om registrert partnerskap, LOV-1993-04-30-40.

For stortingsrepresentanter ble det med virkning fra 1. januar 2001 innført nettberegning av ektefellepensjon. Reglene erstatter delvis den tidligere bruttoberegningen. Dette følger av lovens henvisning til lov om Statens Pensjonskasse kapittel 6 og 7.

Nettberegnet ektefellepensjon gjelder for ektefelle etter alle medlemmer som ble medlem av pensjonsordningen etter 30. juni 2000 når dødsfallet er inntruffet 1. januar 2001 eller senere. Det samme gjelder alle etterlatte ektefeller/registrert partner som er født etter 30. juni 1950 når dødsfallet er inntruffet 1. januar 2001 eller senere. Det siste gjelder ikke dersom avdøde ble medlem før 1. juli 2000 og gjenlevende ble født før 1. juli 1950. I dette tilfellet ytes bruttoberegnet ektefellepensjon. Det ytes bruttoberegnet ektefellepensjon dersom avdøde var mann og medlem av pensjonsordningen før 1. oktober 1976.

Nettberegnet ektefellepensjon utgjør 9 prosent av pensjonsgrunnlaget avdøde ville ha fått i sin pensjonsberegning. At pensjonen er en nettberegnet pensjon, medfører at pensjonen ikke er samordningspliktig i forhold til annen pensjon eller inntekt.

De som ikke omfattes av reglene om nettberegnet etterlattepensjon, får en ektefellepensjon som er bruttoberegnet. Bruttoberegnet ektefellepensjon utgjør 60 prosent av den alderspensjonen avdøde ville hatt dersom han/hun hadde fortsatt i vervet frem til aldersgrensen. At ordningen er en bruttoordning, medfører at den er samordningspliktig. Pensjonen er behovsprøvd. Unntak gjelder hvis avdøde var mann og medlem før 1. oktober 1976, i så fall er pensjonen ikke behovsprøvd i forhold til gjenlevendes inntekt. Det kan ventes en regelendring, jf. neste avsnitt.

Etter en dom i EFTA-domstolen er det slått fast at enker og enkemenn skal behandles likt når det gjelder pensjon fra SPK som kombineres med inntekt. FAD har utarbeidet utkast til regelverk om dette, som er sendt på høring ved brev 22. desember 2008 med høringsfrist 19. mars 2009.

Etterlater avdøde seg barn under 20 år, har hvert barn rett til barnepensjon, som utgjør inntil 15 prosent av det pensjonsgrunnlaget avdøde ville ha fått i sin pensjonsberegning. Det stilles ikke noe krav om at barnet var forsørget av stortingsrepresentanten. Pensjonen er en nettberegnet pensjon, noe som medfører at den ikke er samordningspliktig i forhold til annen pensjon eller inntekt.

4.2.5 Etterlønn

Stortingsrepresentant som etter nyvalg ikke fortsetter på Stortinget, har rett til fast godtgjørelse i én måned utover valgperioden. Dersom den det gjelder ikke har lønns-/næringsinntekt, pensjon eller lignende etter det, har vedkommende rett til godtgjørelse i

inntil tre måneder utover valgperioden. Etter første måned med etterlønn gjøres det en forholdsmessig avkorting for inntekter den det gjelder, mottar i perioden. Ved særlige forhold kan vararepresentant av presidentskapet gis rett til godtgjørelse, men ikke lenger enn for en fast representant.

Storingsrepresentanter har ikke med grunnlag i sitt verv rett til avtalesfestet pensjon, men kan ha det i stilling de går tilbake til.

4.2.6 Ventegodtgjørelse – lovens § 7

KORT HISTORIKK

Dagens ordning med ventegodtgjørelse trådte i kraft 1. juli 2003 og avløste førtidspensjonen, som var den tidligere betegnelsen på ytelsen. Ordningen ble innført ved lov 4. juli 2003 nr. 71 og tatt inn i pensjonslov for stortingsrepresentanter § 7. Forarbeider til loven er Dokument nr. 17 (2002–2003) og Innst. O. nr. 129 (2002–2003). Tidligere ordning med førtidspensjon ble innført i 1973 (Innst. O. nr. 60 1972–1973) og avløste ordningen med ventepenger, som ble innført i 1967.

Hovedargumentene for å innføre førtidspensjonsordningen var å sikre økonomisk trygghet for representanter som faller ut av Stortinget. I tillegg lå begrunnelsen i at arbeidsbyrden for stortingsrepresentanter hadde økt betydelig. En så det slik at det ikke lenger var mulig å holde seg à jour med utviklingen i eget yrke.

DAGENS ORDNING MED VENTEGODTGJØRELSE

Dagens ventegodtgjørelse er regulert i pensjonslovens § 7 og i "Utfyllende informasjon", utarbeidet av Pensjonsstyret, og som sist ble endret 16. juni 2003. Endringen innebar en vesentlig innstramming i forhold til tidligere praksis.

Ventegodtgjørelsen tilstås på individuelt grunnlag. Til nå har Pensjonsstyret behandlet saker om ventegodtgjørelse, men ordningen skal etter lovendringen om overføring av administrativt ansvar behandles av Presidentskapet. Godtgjørelsen tilstås med et beløp for høyst tre år om gangen. Ved den skjønnsmessige vurderingen har styret lagt til grunn følgende prinsipper, jf. utfyllende informasjon om pensjonsordningen inntatt i håndbok for representanter, regelboken:

"Ved den skjønnsmessige vurderingen av den enkelte søknad om "ventelønn" vil styret bl.a. legge vekt på:

- At søkeren ikke har inntektsgivende arbeid å gå til
- Søkerens reelle muligheter i arbeidsmarkedet
- Søkerens behov for omstilling og perfeksjonering i tidligere yrke
- Ta opp igjen avbrutt utdanning, dog ikke første-gangsutdanning

- Tilleggsutdanning for å bedre mulighetene som arbeidssøker
- Om søker har planlagt å forlate vervet eller ikke fått sitt mandat fornyet, dvs. "falt ut" av Stortinget
- Søkerens alder og antall år igjen til pensjonsalder
- At søkeren er aktivt arbeidssøkende
- Kvalifiseringstiltakene må være klart rettet mot inntektsgivende arbeid."

Det er lagt opp oppfølgingsrutiner for erklæring om annen inntekt og rapportering om fremdrift i arbeidssøking og/eller perfeksjonering for bedre arbeidsmuligheter.

Eventuell inntekt utover 1/12 stortingsgodtgjørelse i innvilgningsperioden (ett år) blir trukket fra i utbetalingen. Ved eventuell innkalling som vararepresentant blir fremmøtegodtgjørelsen redusert i forhold til pensjon eller ventegodtgjørelse.

Administrasjonen på Stortinget har opplyst at dagpenger fra Nav, tidligere trygdekontoret, er utbetalt til tidligere stortingsrepresentanter som søker om dagpenger i stedet for ventegodtgjørelse. Dersom ventegodtgjørelsen ville gitt høyere utbetaling enn dagpengene, er den enkelte blitt utbetalt differansen i form av ventegodtgjørelse.

I denne sammenhengen er det verdt å merke seg at ventegodtgjørelsen ikke er å regne som "inntekt av arbeid", men en pensjonsytelse som ikke gir grunnlag for beregning av dagpenger eller opptjening av pensjonsrettigheter. Administrasjonen har 10. mars 2009 tiskrevet Nav med anmodning om en generell uttalelse om hva som er riktig beregningsgrunnlag. Dette er som ledd i forberedelse til et "arbeids- og rettighetsrelatert opplegg" for personer som ikke blir gjenvalgt som representant.

Kjønstatutvalget har gitt merknader til ordningen med ventegodtgjørelse i sin rapport under punkt 3.1 s. 14.

Antall og alder på stortingsrepresentanter som er innvilget ventegodtgjørelse etter lovens § 7, er vedlagt som vedlegg 5.

4.2.7 Tilleggsgodtgjørelse for krevende tilleggsverv – spørsmål om pensjonsberegning

Det er fra 1. januar 2004 innført ordning med tilleggsgodtgjørelse for stortingspresidenten, øvrige medlemmer av Stortingets presidentskap og komitéledere, jf. "Bestemmelser om stortingsrepresentanters godtgjørelse mv.", § 1 a annet punktum og § 3.

Ved innføringen ble det antatt at tilleggsgodtgjørelsen ikke skulle være pensjonsgivende, og at det dermed ikke skulle trekkes pensjonsinnskudd av godtgjørelsen, jf. Innst. S. nr. 91 (2003–2004), vedtatt i Stortinget 18. desember 2003. Presidentskapet forutsatte at spørsmålet om hvorvidt tilleggsgodtgjørelsen skal være pensjonsgivende, burde vurderes av Stortinget i forbindelse med gjennomgang av ordnin-

gen i kjølvannet av Pensjonskommisjonens utredning.

I Utvalget har spørsmålet vært diskutert, og det har vært allmenn enighet om at tilleggsgodtgjørelser for Stortingets presidentskap med flere, som ble innført fra 1. januar 2004, ikke skal være pensjonsgivende.

4.2.8 Samordning av pensjons- og trygdeytelser av pensjonsordning for stortingsrepresentanter – overføringsavtalen

Regler om samordning er gitt i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, LOV-1957-07-06-26. Den regulerer samordning av ytelser som en person kan få samtidig fra to eller flere pensjonsordninger og trygder. Den har betydning både for pensjonsordningen for statsråder og pensjonsordningen for stortingsrepresentanter.

Samordningsloven § 7 innebærer at summen av de pensjoner en rettighetshaver har rett til, ikke skal være større enn pensjon for full opptjeningstid i den ordningen vedkommende sist var medlem i før pensjonering. Særlige regler gjelder der tidligere opptjent pensjon er større enn den ville vært om opptjeningen hadde skjedd i den sistnevnte pensjonsordning.

Samlet pensjon kan etter dette i utgangspunktet ikke overstige den pensjonen som en tjenestemann med samme bruttolønn og samlet tjenestetid ville fått i Statens Pensjonskasse eller annen ordning som vedkommende har vært omfattet av og som har høyere pensjoner enn Statens Pensjonskasse.

Forskrift om Pensjonsordning for stortingsrepresentanter, samordningsforskrift 11, FOR 1962-11-23

nr. 4087, gjør visse unntak fra ovennevnte bestemmelse. Det heter i forskriften:

"Ved samordning av tjenestepensjoner etter bestemmelsene i § 7 i loven om samordning av pensjons- og trygdeytelser av 6. juli 1957 nr. 26 skal det ses bort fra pensjon som ytes fra Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter.

Pensjon fra Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter skal begrenses slik at den utbetalte pensjon fra denne ordning, sammen med tjenestepensjoner vedkommende måtte ha rett til fra andre ordninger, ikke overstiger høyeste pensjon i Statens Pensjonskasse, eventuelt i annen ordning som vedkommende måtte ha vært omfattet av."

Dette betyr at en som har vært i vervet og går over til offentlig sektor, vil ha et tak tilsvarende høyeste pensjon i Statens Pensjonskasse. Taket er 12 G, som pr. 1. mai 2008 er kr 70 256 x 12 = kr 843 072. Maksimal livsvarig pensjon blir da 66 prosent av kr 843 072 som er kr 556 428.

I tabell nedenfor er det en illustrasjon som viser hvilken betydning det har for pensjonen i SPK om opptjeningstid utenfor opptjening i stortingspensjonsordningen er i offentlig sektor eller i privat sektor. SPK-modellen er satt opp ut fra dagens regler etter lov om Statens Pensjonskasse før resultatet av tarifforhandlingene våren 2009. Beregningene viser hvordan en med full opptjening på Stortinget som er 12 år, kommer ut pensjonsmessig dersom vedkommende opptjener 28/30 i henholdsvis offentlig og privat pensjonsordning med samme pensjonsgrunnlag, kr 694 500 og ytelsesnivå 66 prosent. Antatt folketrygd forutsettes å tilsvare faktiske folketrygd basert på 40 år med jevn inntekt i ny folketrygd.

All "ekstern" tjenestetid i offentlig sektor		All "ekstern" tjenestetid i privat sektor	
Følgende total utbetaling		Følgende total utbetaling	
Folketrygden*	269 362	Folketrygden*	269 362
Tjenestepensjon	176 407	Kollektiv tjenestepensjon	176 407
Stortingspensjon	110 659	Stortingspensjon	189 008
Totalutbetaling	556 428	Totalutbetaling	634 777

Samordning skjer med pensjon fra annen offentlig tjeneste og ikke med pensjon i privat sektor. De som før eller etter vervet opparbeider pensjon fra privat sektor, vil, avhengig av inntekts- og pensjonsnivå der, normalt komme bedre ut pensjonsmessig enn de som kommer fra/går til offentlig sektor. Tidligere stortingsrepresentanter kan også få høyere pensjon ved senere stilling i offentlig sektor, dersom vedkommende i ny stilling har tilstrekkelig høyt pensjonsgrunnlag og tilstrekkelig lang opptjening. Dette er fordi stortingsgodtgjørelsen er lavere enn 12 G.

Samordningsregler kommer til anvendelse for samtlige ordninger som er bruttoordninger. Det vil si

at uførepensjon og ektefellepensjon som er bruttoberegnet, samordnes. Samordning skjer ikke i den ektefellepensjonen som er nettberegnet, eller i barnepensjonen.

OVERFØRINGSAVTALEN

Ingen av ordningene er med i overføringsavtalen som er inngått mellom Statens Pensjonskasse og andre leverandører av offentlige tjenestepensjonsordninger. En stortingsrepresentants opptjente rettigheter i andre ordninger kan ikke legges til stortingspensjonsordningen. Opptjente rettigheter som representant kan ikke overføres til andre tjenestepensjonsord-

ninger. En statsråd kan ikke få overført vanlig medlemstid fra annen tjenstepensjonsordning for å få mer enn tre år. Det gjelder ellers særlige regler i samordningslovens § 6.

Begrunnelsen for at ordningene ikke er med i overføringsavtalen, er at de har lite sammenlignbare bestemmelser med hensyn til opptjeningstid, pensjonsalder, beregningsfaktor og reguleringsbestemmelser.

4.2.9 *Utvalgets merknader*

Utvalget mener pensjonsordningen for stortingsrepresentanter bør endres. Dette gjelder først og fremst reglene for opptjeningstid, muligheten for tidligpensjon, 75-årsregelen, og måten pensjonene reguleres på.

For Utvalgets syn vises ellers til forslag fremsatt i kapitlene 6–10.

4.3 Pensjonsrettigheter for regjeringsmedlemmer

4.3.1 *Hjemmelsgrunnlag og administrasjon*

Statsråders (regjeringsmedlemmers) rett til pensjon er regulert i lov om pensjonsordning for statsråder, LOV-1951-12-14-11, vedlegg 2. Loven omfatter statsminister, statsråder og deres etterlatte, jf. § 1. Ytelsene er alderspensjon, uførepensjon, etterlattepensjon og barnpensjon. Loven hører inn under FAD. Pensjonsordningen administreres av SPK. Når ikke annet er bestemt, gjelder reglene i lov om Statens Pensjonskasse, LOV-1949-07-28-26.

Statsråder har plikt til å søke folketrygdens ytelser for rett til ytelser i egen lov, jf. lovens § 5.

Statsråder betaler pensjonsinnskudd med 2 prosent av den til enhver tid fastsatte årlige bruttgodtgjørelse for statsråder. Det gis fradrag for innskudd som betales for samme tidsrom etter lov om Statens Pensjonskasse § 7 (– og lov om Statsbanenes pensjonskasse § 5, jf. § 8.).

4.3.2 *Alderspensjon – lovens §§ 2 og 3*

Full alderspensjon gis etter seks års medlemskap i regjeringen, og utgjør 57 prosent av den årlige godtgjørelsen til regjeringsmedlemmer, som med virkning fra 1. oktober 2008 for statsminister er kr 1 266 000 og for regjeringsmedlemmer kr 1 029 000. Pensjonsprosenten reduseres med fem prosent for hvert år medlemmet mangler på full opptjeningstid ned til 42 prosent for tre års medlemskap i regjeringen. Det gis ikke pensjon for mindre enn tre års medlemstid.

Pensjonen samordnes med annen offentlig tjenstepensjon inkludert pensjon fra Stortinget etter bestemmelsene i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, LOV-1957-07-06-26. Minstekravet til

tjenestetid for rett til tjenstepensjon på tre år kan reduseres når en person har vært medlem i flere tjenstepensjonsordninger, herunder ordninger for statsråder og stortingsrepresentanter. Regler om dette er inntatt i samordningslovens § 6. Etter denne bestemmelsen kan tjenestetid i ulike ordninger legges sammen når det skal avgjøres om en person fyller minstevilkåret for å få rett til pensjon fra en ordning. Kjønstadutvalget har vurdert spørsmålet, og kom til at statsrådstid som er kortere enn tre år, kan telle med i ordningen for stortingsrepresentanter. Det betyr igjen at statsrådstid kan telle med i forhold til 75-årsregelen i loven om stortingsrepresentanter for den perioden han eller hun var innvalgt på Stortinget. Det vises til Kjønstadutvalget punkt 4.2 s. 23–30 om 75-årsregelen, jf. punkt 4.2.3.

Det er ikke noe krav om at medlemstiden har vært sammenhengende, og det blir også tatt hensyn til den tiden statsråden har mottatt etterlønn. FAD foreslår at tiden en statsråd har i karantene før han eller hun starter i ny stilling, medregnes som pensjonsgivende tjenestetid i pensjonsordningen for statsråder. Forslag til lovendring er sendt på høring ved brev 22. desember 2008, høringsfrist 19. mars 2009.

Den som har rett til alderspensjon, har rett til et barnetillegg på 10 prosent av pensjonen for hvert barn under 18 år vedkommende pensjonist forsørger.

Rett til alderspensjon inntre når pensjonssøkeren fyller 65 år. Det gis likevel ikke pensjon så lenge pensjonssøkeren er medlem i regjering eller Storting, eller er tilsatt i en hovedstilling i offentlig eller kommunal tjeneste. Det samme gjelder der vedkommende har heltidsstilling som kommunalt ombud. Det er ingen formell aldersgrense.

Alderspensjon løper fra den første dag i måneden etter at pensjonsalderen på 65 år er nådd, eller pensjonsretten på annen måte er inntrådt.

4.3.3 *Uførepensjon og ektefelle- og barnpensjon – lovens §§ 3 og 4*

UFØREPENSJON

Rett til uførepensjon har den som fyller vilkår for alderspensjon og som ellers fyller vilkår for dette i hht. lov om Statens Pensjonskasse. Full uførepensjon utgjør 57 prosent av den til enhver tid fastsatte årlige godtgjørelsen for statsråd. Er funksjonstiden tre år eller mer enn tre år når rett til uførhet inntre, økes pensjonen med ytterligere 5 prosent for hvert tjenesteår utover 3 år.

Inntreffer tilfellet av uførhet etter at vedkommende er trådt ut av stillingen som statsråd, beregnes uførepensjon som alderspensjon.

Det gis barnetillegg som for alderspensjon.

I lovens § 4 siste ledd står det at for rett til uførepensjon gjelder for øvrig bestemmelsene i Lov om Statens Pensjonskasse. Rett til uførepensjon gjelder

også etter ett års fravær i vervet, men dette er lite praktisk for en statsråd.

For ordens skyld tas med at "Reglement om arbeidsvilkår for departementenes politiske ledelse", fastsatt ved kongelig resolusjon av 28. mars 2003 § 7, bestemmer at rett til lønn under sykdom gjelder fullt ut, dog slik at fra den dagen en fratrer vervet, opphører rett til lønn under sykdom.

EKTEFELLE- OG BARNEPENSJON

Etterlatte, det vil si enker, enkemenn, registrert partner¹ og gjenlevende barn, kan ha rett til etterlattepensjon.

I kommentar til statsrådspensjonsloven i Norsk lovkommentar heter det:

"Nye regler for enke-, enkemanns- og barnepensjon i lov om Statens Pensjonskasse har, utilsiktet, ført til endringer i forholdet mellom ytelsene i hovedloven og statsrådspensjonsloven. I de tidligere reglene var enkepensjonen i Statens Pensjonskasse 60 prosent av alderspensjon, nå er den 9 prosent av pensjonsgrunnlaget. Siden høyeste alderspensjon er 57% i statsrådsordningen, men er 66% av pensjonsgrunnlaget i SPK er enkepensjonen relativt sett forbedret for statsråder som omfattes av nettberegnet etterlattepensjon."

Søknad om etterlattepensjon følger ellers bestemmelsene i lov om Statens Pensjonskasse. Det vises ellers til punkt 4.2.4 om dagens regler.

Etterlater avdøde seg barn under 20 år, har hvert barn rett til barnepensjon, som utgjør inntil 15 prosent av det pensjonsgrunnlaget avdøde ville fått i sin pensjonsberegning. Det stilles ikke noe krav til om barnet var forsørget av statsråden. Pensjonen er en nettberegnet pensjon, noe som medfører at den ikke er samordningspliktig i forhold til annen pensjon eller inntekt.

4.3.4 Etterlønn

Statsråder har ingen fleksibilitet med hensyn til tidspunktet for å ta ut pensjon, slik pensjonister etter stortingspensjonsloven har som følge av 75-årsregelen.

Det er en ordning for etterlønn for statsråder. Denne ble vedtatt av Stortinget 3. november 2005. Hensikten med etterlønsordningen er å sikre inntekt i en begrenset periode for politikere som ikke går direkte over i annet inntektsgivende arbeid. Rett til etterlønn (regulativmessig lønn for statsråd) er i en måned fra den dag statsråden fratrer (basisperiode). Ret-

ten til etterlønn i en måned beholdes selv om statsråden opptjener/mottar inntekt. Dersom funksjonstiden er kortere enn 12 måneder, avgjøres det av Kongen i statsråd om den det gjelder, skal få etterlønn.

De kan etter søknad tilstå etterlønn i ytterligere to måneder dersom vedkommende ikke har lønns-/næringsinntekt, pensjon eller lignende. På samme vilkår kan det ved karantene tilstå etterlønn i en tilleggperiode på inntil fem måneder ut over den første måneden. Dersom vedkommende har inntekt, skjer det avkorting. Det er plikt til å gi opplysninger i en egenerklæring om inntektsforhold ut over første måned med etterlønn.

Kongens myndighet til å tilstå etterlønn er delegert til statsministeren, jf. kgl.res. 16. oktober 1996.

4.3.5 Statsråder som også er valgte stortingsrepresentanter

Tiden som statsråd kan medregnes i pensjonsordningen for stortingsrepresentanter. I lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter § 2 tredje ledd annet punktum heter det:

"Den tid en stortingsrepresentant måtte ha vært medlem av Regjeringen medregnes bare som pensjonsgivende hvis tiden ikke også er pensjonsgivende etter lov om pensjonsordning for statsråder"

Kjønstadutvalget har gitt en vurdering av bestemmelsen i sin rapport punkt 4.2, omtalt i punkt 4.2.2 og i punkt 4.3.2. Kjønstadutvalget har vurdert kortvarig statsrådstid sammenfallende med tiden vedkommende har vært valgt inn på Stortinget, statsrådstid som er lengre enn tre år og som er sammenfallende med tiden vedkommende har vært valgt inn på Stortinget, og statsrådstid som ikke er sammenfallende med tiden vedkommende har vært valgt inn på Stortinget, samt andre spørsmål av betydning for tolking av bestemmelsen. Etter Kjønstadutvalgets syn kan statsrådstid som er kortere enn tre år, telle med i ordningen for stortingsrepresentanter for den perioden han eller hun var innvalgt på Stortinget. Kjønstadutvalget anbefalte at spørsmålet om statsrådstid kan telle som stortingstid, oversendes til Stortingets konstitusjonelle kontor til nærmere utredning.

Det konstitusjonelle kontor har gjort en slik utredning, og ga forslag til presidentskapet som gjorde vedtak slik som redegjort for i punkt 4.2.3.

4.3.6 Samordning av pensjons- og trygdeytelser av pensjonsordning for statsråder

På samme måte som for stortingsrepresentanter har regler om samordning i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser betydning for statsråder.

Forskrift om pensjonsordning for statsråder, FOR-1996-07-01-683, gjør visse unntak fra samordningsloven. Det heter i forskriften:

1. Et registrert partnerskap har etter endringer i ekteskapsloven samme rettsvirkninger som et ekteskap. Benevnelsen registrert partnerskap faller bort fra den tid loven trer i kraft, jf. lov om endring i ekteskapsloven, LOV-2008-06-27-53. Fra samme tid oppheves lov om registrert partnerskap, LOV-1993-04-30-40

"Hvis en pensjon fra Pensjonsordningen for statsråder er kombinert annen tjenestepensjon, skal samordning etter samordningsloven §§ 7, 19 og 23 gjennomføres slik:

Summen av pensjoner skal ikke overstige høyeste pensjon i Statens pensjonskasse, eventuelt i en annen ordning som vedkommende måtte ha vært omfattet av. Pensjon fra den pensjonsordning som har høyeste full pensjon, skal ved samordningen behandles som om den var siste ordning.

Når opptjeningen av pensjonen fra pensjonsordningen for statsråder er avsluttet før 1. mai 2000, skal høyeste pensjon i Statens Pensjonskasse fastsettes etter de bestemmelser som gjaldt før nevnte dato. Det vil si at den delen av den pensjongivende inntekten (pensjonsgrunnlaget) som er mellom åtte og tolv ganger folketrygdens grunnbeløp bare medregnes med en tredel."

Samordning skjer med ytelse fra annen offentlig tjeneste og ikke med ytelse fra privat sektor. Maksimale pensjonsgrunnlag i SPK er 12 G, som pt. er kr 843 072. G er pr. 1. mai 2008 kr 70 256. Det vises ellers til punkt 4.2.8.

4.3.7 *Syn på egen ordning*

Statsministerens kontor har på forespørsel fra Utvalget, når det gjelder pensjonsordningen for statsråder, ikke hatt spesielle synspunkter utover å henvise til det utredningsarbeid som pågår.

4.3.8 *Utvalgets merknader*

Det er Utvalgets oppfatning at opptjeningsreglene også for statsråder bør endres tilsvarende som for stortingsrepresentanter. Det vises for øvrig til kapitlene 6 – 10.

4.4 **Pensjonsrettigheter for Høyesterettsdommere**

4.4.1 *Hjemmelsgrunnlag og administrasjon*

Pensjonsrettigheter for dommere i Høyesterett er regulert i lov om Statens Pensjonskasse, LOV-1949-07-28-26, og lov om tillegg til lov om Statens Pensjonskasse, LOV-1982-05-21-25, vedlegg 3. Ytelsene omfatter alderspensjon, uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon. Lovene hører under FAD.

Den enkelte dommer betaler pensjonsinnskudd på 2 prosent av pensjonsgrunnlaget til Statens pensjonskasse.

4.4.2 *Alderspensjon – loven av 21. mai 1982*

Full alderspensjon gis etter 30 års opptjeningstid, og årlig pensjon ved full tjenestetid skal være 57 prosent av den til enhver tid fastsatte lønn for medlem av Høyesterett. Med virkning fra 1. oktober 2008 er lønn for høyesterettsjustitiarius kr 1 540 000 pr. år og for høyesterettsdommere kr 1 328 000. De som fratrer sitt embete ved 67 år eller senere, får forhøyet tje-

nestetiden ved pensjonsberegningen etter loven om Statens Pensjonskasse med inntil 15 år. Forutsetningen for å få tillagt inntil 15 års opptjeningstid er med andre ord at vedkommende står i embetet til fylte 67 år.

Rett til alderspensjon inntreffer ved 67 år. Det er ingen ordning for tidligpensjon for høyesterettsdommere.

4.4.3 *Uføre-, ektefelle- og barnepensjon – lov om Statens Pensjonskasse*

Uføre- og ektefellepensjoner beregnes på tilsvarende måte som for alderspensjoner for vedkommende ordning. Dette utledes av reglene i lov om Statens Pensjonskasse § 28 første ledd og § 33 første ledd.

4.4.4 *Syn på egen ordning*

Høyesterett er i e-post 25. mars 2008 forespurt om syn på egen ordning. Det er fra Høyesterett i brev til Utvalget 2. april 2008 uttalt at samlet sett ser Høyesteretts dommere på dagens pensjonsordning som en god ordning. Det er vist til forarbeidene til tilleggsloven om høyesterettsdommernes pensjonsordning, Ot.prp. nr. 32 (1981–1982), hvor man blant annet betonte hensynet til rekrutteringen til domstolen. I brevet er det pekt på at det er vesentlig at Høyesterett får særdeles godt kvalifiserte søkere med allsidig bakgrunn. Det er pekt på at pensjonen utgjør en integrert del av ansettelsesgrunnlaget og at det har betydning at Høyesteretts dommere blir stående i sine embeter over tid. Høyesterett kan ikke se noe som tilsier annet enn at rekrutteringshensynet og hensynet til å opprettholde stabilitet i dommerkollegiet vil stå minst like sterkt i fremtiden som i dag.

4.4.5 *Utvalgets merknader*

I Utvalget er det påpekt at høyesterettsdommere er i embete/stilling og ikke i verv og at pensjonsvilkårene er en del av arbeidsavtalen. For øvrig er det pekt på mange av de samme forholdene som i Høyesteretts ovennevnte brev. Det vises til at lønn og pensjon utgjør en integrert del av ansettelsesgrunnlaget. Utvalget mener at lønnen er viktig for å sikre allsidig og god rekruttering til Høyesterett. For Utvalgets syn vises ellers til forslag fremsatt i kapitlene 6–10.

4.5 **Pensjonsrettigheter for sivilombudsmannen**

4.5.1 *Hjemmelsgrunnlag og administrasjon*

I lov om Stortingets ombudsmann for forvaltningen, LOV-1962-06-22-8 22, § 13 første ledd siste setning står det at ombudsmannens pensjon fastsettes ved lov, og det er henvisning til lov LOV-1966-05-06. Loven av 1966 er ikke inntatt i Norges Lover. Den er vedlagt her som vedlegg 4. Av denne lovens

§ 1 første ledd fremgår at ombudsmannen skal ha rettigheter og plikter etter lov om Statens Pensjonskasse, LOV-1949-07-28-26. Loven om pensjon for Stortingets ombudsmann for forvaltningen inneholder imidlertid særregler hva gjelder pensjonsgrunnlag, ytelsesnivå og opptjeningsstid i forhold til de generelle reglene som følger av lov om Statens Pensjonskasse. Pensjonsordningen omfatter ytelsene alderspensjon, uføre-, etterlatte- og barnepensjon. Loven av 1962 hører under Justis- og politidepartementet (JD). Loven av 1966 hører under FAD.

I ovennevnte bestemmelse § 13 fremgår det ellers at ombudsmannens lønn fastsettes av Stortinget eller den det gir fullmakt. Med virkning fra 1. oktober 2008 er lønnen kr 1 328 000 med eventuelle personlige tillegg.

Sivilombudsmannen betaler pensjonsinnskudd på 2 prosent av pensjonsgrunnlaget til Statens pensjonskasse.

4.5.2 Alderspensjon

Full alderspensjon, § 1 andre ledd i ovennevnte lov av 1966, gis etter åtte år og utgjør 58 prosent av den til enhver tid gjeldende bruttogodtgjørelse (lønn) for høyesterettsdommere til enhver tid, jf. lovens § 1, annet ledd. Etter fire års tjeneste ytes 44 prosent av samme grunnlag. For hvert tjenesteår utover 4 år økes prosentatsene med 3,5 prosent. Alderspensionen beregnes ikke for mer enn 8 tjenesteår i alt. Minimumstid for opptjening av pensjon er 4 år. Problemstillingen synes ikke å være aktuell.

Alderspensionen kan tas ut fra 67 år etter regler om pensjonsalder for offentlige tjenestemenn.

4.5.3 Uføre-, ektefelle- og barnepensjon – særlov og lov om Statens Pensjonskasse

Uføre-, ektefelle- og barnepensjon beregnes ut fra full opptjeningsstid i ordningen dersom pensjonstilfellet inntreffer i ombudsmannens funksjonstid. Dersom pensjonstilfellet inntreffer etter ombudsmannens funksjonstid, vil oppsatt rett beregnes ut fra den faktiske opptjeningsstiden som har vært i ordningen. Rett til uføre- og ektefellepensjoner beregnes på tilsvarende måte som for alderspensjoner for vedkommende ordning. Dette utledes av reglene i lov om Statens Pensjonskasse § 28 første ledd og § 33 første ledd.

4.5.4 Syn på egen ordning

Sivilombudsmannen har på forespørsel fra Utvalget når det gjelder synspunkter på pensjonsordning for sivilombudsmannen, gitt svar i brev til Utvalget 13. mai 2008. Ombudsmannen påpeker at arbeidsområdet er vidt og favner alle juridiske sider ved hele den offentlige forvaltningen, og at ombudsmannen hele tiden må være faglig à jour med både nasjonal og

internasjonal rett. Ombudsmannen viser til at de samme rekrutteringshensyn som gjelder for Høyesterettsdommere, også gjelder for sivilombudsmannen, og viser ellers til Høyesteretts brev 2. april 2008. Sivilombudsmannen kan vanskelig se grunner til at den gjeldende pensjonsordningen skal endres.

4.5.5 Utvalgets merknader

Utvalget har merket seg at lovhjemmel for pensjonsrettighetene er knyttet til tre lover for rollen til en person. For øvrig er bemerket at lønns- og pensjonsvilkårene utgjør en integrert del av grunnlaget ombudsmannen er valgt på. For Utvalgets syn vises ellers til forslag fremsatt i kapitlene 6 – 10.

4.6 Pensjonsrettigheter for riksrevisor

4.6.1 Hjemmelsgrunnlag og administrasjon

Ved beslutning i Stortingets presidentskap 19. april 1990 i forbindelse med utnevning av ny riksrevisor ble følgende vedtatt:

"Med virkning fra 1. april 1990 skal lønns- og pensjonsforhold for Riksrevisjonens leder følge de regler som til enhver tid gjelder for høyesterettsdommere."

Riksrevisors rett til pensjon ble senere regulert i lov om Riksrevisjonen, LOV-2004-05-07-21 § 6 første ledd, hvor det heter "Riksrevisors lønn og pensjon fastsettes av Stortinget". Loven administreres av Finansdepartementet (FIN). Ytelsene omfatter alderspensjon, uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon.

Stortingets presidentskap fastsatte 13. desember 2007 riksrevisors lønn til kr 1 085 000 med virkning fra 1. oktober 2007. Presidentskapet besluttet samtidig at riksrevisors lønn årlig skal reguleres med samme prosentatsats som fastsettes for stortingsrepresentantenes godtgjørelse. Riksrevisors lønn er ved Presidentskapets vedtak 13. desember 2008 fastsatt til kr 1 152 000 med virkning fra 1. oktober 2008.

Riksrevisor betaler pensjonsinnskudd på 2 prosent av pensjonsgrunnlaget til Statens Pensjonskasse.

4.6.2 Alderspensjon – lov om riksrevisjonen – beslutning fra Stortinget

Fra 1990 har lønns- og pensjonsforhold for riksrevisor fulgt regler som til enhver tid gjelder for høyesterettsdommere. Alderspensionens årlige beløp ved full tjenestetid har vært 57 prosent av den til enhver tid fastsatte lønn for medlem av Høyesterett. Stortingets presidentskap fastsatte 13. desember 2007 at riksrevisors pensjon med virkning fra 1. oktober 2007 skal utgjøre 57 prosent av den til enhver tid fastsatte lønn for riksrevisor og gis virkning også for løpende pensjonsforhold.

Det ble i nevnte vedtak ikke gjort endringer eller gitt merknader til øvrige vilkår. Ut fra dette må en forutsette at opptjeningsstid og rettigheter for øvrig er som for Høyesteretts dommere. Det vil si 30 års opptjeningsstid og hvor en får et tillegg i tjenestetid på inntil 15 år under forutsetning av at en går av ved 67 år eller senere.

Endring i pensjonsrettighetene ble av presidentskapet ansett å kunne gjennomføres uten hinder av grunnlovsværn.

4.6.3 Uføre-, ektefelle- og barnepensjon – lov om Statens Pensjonskasse

Uføre- og ektefelle- og barnepensjonpensjon beregnes på tilsvarende måte som for alderspensjoner for vedkommende ordning. Dette utledes av reglene i lov om Statens Pensjonskasse § 28 første ledd og § 33 første ledd. Tjenestetiden forhøyes med inntil 15 år ved beregningen av uføre-, ektefelle- og barnepensjon. Det vises ellers til regler om offentlige tjenstepensjoner omtalt i 7.2.4.

4.7 Oversikt over pensjonsordningene for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor satt inn i tabell

Oversikt dagens hovedregler: Pensjonsordninger for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor

Pensjonsregler Alderspensjon	Stortingspensjon Lov 12. juni 1981 nr. 61 – vedlagt	Statsrådpensjon Lov 14. desember 1951 nr. 11 – vedlagt
Pensjonsgrunnlag	Den til enhver tid gjeldende godtgjørelse. Godtgjørelsen utgjør pr. 01.10.2008: Stortingsmedlemmer kr 694 500,-	Den til enhver tid gjeldende godtgjørelse. Godtgjørelsen utgjør pr. 01.10.2008: Statsråder kr 1 029 000,- Statsminister kr 1 266 000,-
Ytelsesnivå	Full opptjening: 66 pst. av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse. 10 pst. barnetillegg	Full opptjening: 57 pst. av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse 10 pst. Barnetillegg
Opptjeningsstid:	Full pensjon etter 12 år. Hvert år gir 1/12 pensjon.	Full pensjon etter 6 år. 3 år = 42 pst. 4 år = 47 pst. 5 år = 52 pst. 6 år = 57 pst.
Min-Max opptjeningsstid	Min. opptj. 3 år* Max. opptj. 12 år	Min. opptj. 3 år* Max. opptj. 6 år

4.6.4 Syn på egen ordning

Riksrevisor har på forespørsel fra Utvalget når det gjelder synspunkter på pensjonsordning for riksrevisor, gitt merknader i e-post 23. april 2008. Det er vist til at endringen ved at riksrevisors lønn ikke lenger skal være knyttet til Høyesteretts dommere, men reguleres i takt med godtgjørelse for stortingsrepresentanter, gjør det unaturlig å knytte pensjonen opp til pensjonsberegningen for Høyesteretts dommere. Riksrevisor uttaler at det naturlige vil være å ha samme prosentgrunnlag som for stortingsrepresentanter. Ved endring av pensjonsberegningene stiller riksrevisor spørsmål om regulering skal skje etter pris- og kostnadsutviklingen, og peker på at dette kan få konsekvenser for hvilken prosentsats som brukes.

4.6.5 Utvalgets merknader

Det er i Utvalget ikke gitt spesielle merknader til pensjonsordningen for riksrevisor. For Utvalgets syn vises til forslag fremsatt i kapitlene 6–10.

Pensjonsregler Alderspensjon	Stortingspensjon Lov 12. juni 1981 nr. 61 – vedlagt	Statsrådspensjon Lov 14. desember 1951 nr. 11 – vedlagt
Pensjonsalder	65 år	65 år
Begrensninger for rett til alderspensjon	75 års regel: Pensjon kan likevel tas ut tidligere når alder + opptjeningstid = 75 år Pensjon etter 75 års regelen gjelder ikke dersom vedkommende har eller får tilsvarende inntektsgivende arbeid. Alderspensjon kan ikke ytes så lenge vedkommende er medlem av Storting eller Regjeringen, eller er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling.	Alderspensjon kan ikke ytes så lenge vedkommende er medlem av Storting eller Regjeringen, eller er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling. Det samme gjelder der vedkommende har heltidsstilling som kommunalt ombud.
Samordning med tjenestepensjon	FOR 1962-11-23 nr. 4087. Dersom statsrådspensjon kombineres med annen pensjon, skal maksimalpensjon begrenses til den høyeste av pensjonene etter full tjenestetid.	FOR 1996-07-01 nr. 683. Dersom statsrådspensjon kombineres med annen pensjon, skal maksimalpensjon begrenses til den høyeste av pensjonene etter full tjenestetid.
Egenandel	2 pst. av den til enhver tid fastsatte årlige godtgjørelse.	2 pst. av den til enhver tid fastsatte årlige godtgjørelse.

Pensjonsregler Alderspensjon	Stortingspensjon Lov 12. juni 1981 nr. 61 – vedlagt	Statsrådspensjon Lov 14. desember 1951 nr. 11 – vedlagt
Rettigheter ved uførhet	Uførepensjon etter samme regler og satser som alderspensjon. Representant som blir ufør i løpet av valgperioden, godskrives opptjeningstid basert på hvor mange antall ordentlige Storting han/hun ville deltatt i om vedkommende hadde fortsatt som representant inntil oppnådd pensjonsalder. Det samme gjelder vararepresentant som blir ufør under sin funksjonstid etter å ha deltatt i Stortinget sammenhengende i minst 6 måneder. Dersom uførhet inntreffer før pensjonsalder, men etter at man har fratrudd vervet, fastsettes uførepensjonen på grunnlag av den alderspensjon vedkommende har rett til. Barnetillegg 10 pst. for barn inntil 18 år.	Uførepensjon langt på vei etter samme regler og satser som alderspensjon. Hvis uførhet inntreffer etter 3 år eller mindre, ytes 42 pst. ytelse. Inntreffer uførheten etter dette, økes pensjonen med ytterligere 5 pst. for hvert tjenesteår. Maks ytelse utgjør 57 pst. av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse, det samme som alderspensjonsytelsen. Dersom uførhet inntreffer før pensjonsalder, men etter at man har fratrudd vervet, fastsettes uførepensjonen på grunnlag av den alderspensjon vedkommende har rett til. Barnetillegg 10 pst. for barn inntil 18 år.

Pensjonsregler Alderspensjon	Stortingspensjon Lov 12. juni 1981 nr. 61 – vedlagt	Statsrådspensjon Lov 14. desember 1951 nr. 11 – vedlagt
Ektefellepensjon	<p>Langt på vei samme regler som i lov om Statens Pensjonskasse.</p> <p>Ulike grupper omfattes av ulike etterlattedekninger.</p> <p>Ved full opptjening gjelder følgende:</p> <p>Nettopensjon: Når dødsfallet inntreffer 1. januar 2001 eller senere og avdøde ble medlem etter 30. juni 2000 eller gjenlevende er født etter 30. juni 1950. Netto etterlattepensjon utgjør inntil 9 pst. av den alderspensjon avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense, uten behovsprøving/samordning</p> <p>Bruttopensjon: Gjelder de som ikke omfattes av reglene om nettopensjon. Bruttopensjonen tilsvarer 60 pst. av den alderspensjonen avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense. Bruttopensjonen inntektsprøves med unntak av pensjon til enker der avdøde var medlem før 1. oktober 1976 ("gullenker").**</p> <p>For en stortingsrepresentant som dør i valgperioden, skal etterlattepensjonen regnes på grunnlag av full alderspensjon.</p> <p>Mottok vedkommende alderspensjon eller tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges faktisk tjenestetid avdøde hadde, til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder om vedkommende ikke sto i vervet, men hadde oppsatt rett.</p>	<p>Langt på vei samme regler som i lov om Statens Pensjonskasse.</p> <p>Ulike grupper omfattes av ulike etterlattedekninger.</p> <p>Ved full opptjening gjelder følgende:</p> <p>Nettopensjon: Når dødsfallet inntreffer 1. januar 2001 eller senere og avdøde ble medlem etter 30. juni 2000 eller gjenlevende er født etter 30. juni 1950. Netto etterlattepensjon utgjør inntil 9 pst. av den alderspensjon avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense, uten behovsprøving/samordning</p> <p>Bruttopensjon: Gjelder de som ikke omfattes av reglene om nettopensjon. Bruttopensjonen tilsvarer 60 pst. av den alderspensjonen avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense. Bruttopensjonen inntektsprøves med unntak av pensjon til enker der avdøde var medlem før 1. oktober 1976 ("gullenker").**</p> <p>For et regjeringsmedlem som dør mens han/hun er i vervet, skal etterlattepensjonen regnes på grunnlag av full alderspensjon.</p> <p>Mottok vedkommende alderspensjon eller tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges faktisk tjenestetid avdøde hadde, til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder om vedkommende ikke sto i vervet, men hadde oppsatt rett.</p>
Barnepensjon	Barnepensjoner inntil 15 pst. av avdødes p-grunnlag til barnet fyller 20 år.	Barnepensjoner inntil 15 pst. av avdødes p-grunnlag til barnet fyller 20 år.

Pensjonsregler Alderspensjon	Høyesteretts medlemmer Lov 1982-05-21 nr 25 – vedlegg Lov om tillegg til lov av 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse	Stortingets ombudsmann for for- valtningen (sivilombuds- mannen) Lov 1966-05-06 nr 00 – Vedlegg	Leder av Riksrevisjonen (riksrevisor **) se nedenfor Vilkår fastsatt av Presidentskapet
Pensjonsgrunn- lag	Den til enhver tid gjeldende lønn fastsatt for medlem av Høyesterett. Lønn utgjør pr. 01.10.08: Høyesterettsjustitiarius kr 1 540 000, høyesterettsdommer kr 1 328.000,-	Den til enhver tid gjeldende godtgjørelse/ lønn tilsvarende hva gjelder for medlemmer av Høyesterett. Lønn utgjør pr. 01.10.08: kr 1 328.000,-	Den til enhver tid gjeldende lønn for riksrevisor Lønn utgjør pr. 01.10.08: kr 1 152 000,-
Ytelsesnivå	Full opptjening: 57 pst. av den til enhver tid gjeldende lønn.	Full opptjening: 58 pst. av den til enhver tid gjeldende lønn.	Full opptjening: 57 pst. av den til enhver tid gjeldende lønn
Opptjeningstid:	Full pensjon etter 30 år Hvert år i stilling gir 1/30 pensjon. Slutter man før pensjonsalder, er hovedregelen 40 år for full opptjening, "oppsatt rett". For medlem av Høyesterett som fratrer sitt embete etter fylte 67 år, skal tjenestetiden ved pensjonsberegningen etter loven om Statens Pensjonskasse forhøyes med inntil 15 år.	Full pensjon etter 8 år 4 år = 44,0 pst. 5 år = 47,5 pst. 6 år = 51,0 pst. 7 år = 54,5 pst. 8 år = 58,0 pst.	Full pensjon etter 30 år Hvert år i stilling gir 1/30 pensjon. Slutter man før pensjonsalder, er hovedregelen 40 år for full opptjening, "oppsatt rett". For Riksrevisor som fratrer sitt verv etter fylte 67 år, skal tjenestetiden ved pensjons- beregningen etter loven om Statens Pensjonskasse forhøyes med inntil 15 år.
Min-Max Opptjeningstid	Min opptjening 3 år* Maks opptjening 30 år	Min opptjeningstid er 4 år*. Maks opptjening 8 år	Min opptjening 3 år* Maks opptjening 30 år

Pensjonsregler Alderspensjon	Høyesteretts medlemmer Lov 1982-05-21 nr 25 – vedlegg Lov om tillegg til lov av 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse	Stortingets ombudsmann for for- valtningen (sivilombuds- mannen) Lov 1966-05-06 nr 00 – Vedlegg	Leder av Riksrevisjonen (riksrevisor **) se nedenfor Vilkår fastsatt av Presidentskapet
Pensjonsalder	67 år	67 år	67 år
Begrensninger for rett til alderspensjon	Inntekt fra offentlig sektor medfører avkorting av pensjon	Inntekt fra offentlig sektor medfører avkorting av pensjon	Inntekt fra offentlig sektor medfører avkorting av pensjon
Egenandel:	2 pst. av den til enhver tid fastsatte lønn	2 pst. av den til enhver tid fastsatte lønn	2 pst. av den til enhver tid fastsatte lønn

Pensjonsregler Alderspensjon	Høyesteretts medlemmer Lov 1982-05-21 nr 25 – vedlegg Lov om tillegg til lov av 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse	Stortingets ombudsmann for forvaltningen (sivilombuds- mannen) Lov 1966-05-06 nr 00 – Ved- legg	Leder av Riksrevisjonen (riksrevisor **) se nedenfor Vilkår fastsatt av Presidentskapet
	Uførepensjon etter samme regler som i Statens Pensjonskasse, dog slik at tjenestetiden forhøyes med inntil 15 år på tilsvarende måte som alderspensjonen. Full opptjening krever 30 år. Ved uførhet godskrives opptjeningstid som avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense. Beregnes som for alderspensjon. Barnetillegg 10 pst. for barn inntil 18 år.	Uførepensjon etter samme regler som i Statens Pensjonskasse, men med særregel om beregning etter 8 års tjenestetid, full opptjening, hvis pensjonstilfellet inntreffer under ombudsmannens funksjonstid. Full opptjening krever 30 år. Ved uførhet godskrives opptjeningstid som avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense. Beregnes som for alderspensjon. Barnetillegg 10 pst. for barn inntil 18 år.	Uførepensjon etter samme regler som i Statens Pensjonskasse, dog slik at tjenestetiden forhøyes med inntil 15 år på tilsvarende måte som alderspensjonen. Full opptjening krever 30 år. Ved uførhet godskrives opptjeningstid som avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense. Beregnes som for alderspensjon. Barnetillegg 10 pst. for barn inntil 18 år.

Pensjonsregler Alderspensjon	Høyesteretts medlemmer Lov 1982-05-21 nr 25 – vedlegg Lov om tillegg til lov av 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse	Stortingets ombudsmann for forvaltningen (sivilombuds- mannen) Lov 1966-05-06 nr 00 – Ved- legg	Leder av Riksrevisjonen (riksrevis- sor **) se nedenfor Vilkår fastsatt av Presidentskapet
Pensjonsrettigheter Etterlattepensjon	Samme regler som i lov om Statens Pensjons- kasse. Etterlattepensjon etter samme regler som i Sta- tens Pensjonskasse, dog slik at tjenestetiden for- høyes med inntil 15 år på tilsvarende måte som alderspensjonen.	Samme regler som i lov om Statens Pensjons- kasse. Etterlattepensjon etter samme regler som i Sta- tens Pensjonskasse, men med særregel om bereg- ning etter 8 års tjeneste- tid, full opptjening, hvis dødsfallet inntreffer under ombudsmannens funksjonstid.	Samme regler som i lov om Statens Pensjonskasse. Etterlattepensjon etter samme regler som i Statens Pensjonskasse, dog slik at tjenestetiden forhøyes med inntil 15 år på tilsvarende måte som alderspensjonen

<p>Ektefellepensjon</p>	<p>Ved full opptjening gjelder følgende:</p> <p>Nettopensjon: Når dødsfallet inntreffer 1. januar 2001 eller senere og avdøde ble medlem etter 30. juni 2000 eller gjenlevende er født etter 30. juni 1950. Netto etterlattepensjon utgjør inntil 9 pst. av den alderspensjon avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense, uten behovsprøving/samordning</p> <p>Bruttopensjon: Gjelder de som ikke omfattes av reglene om nettopensjon. Bruttopensjonen tilsvarer 60 pst. av den alderspensjon avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense. Bruttopensjonen inntektsprøves med unntak av pensjon til enker der avdøde var medlem før 1. oktober 1976 ("gullenker").**</p> <p>For en dommer som dørmens han/hun er i embetet, skal etterlattepensjonen regnes på grunnlag av full alderspensjon.</p> <p>Mottok vedkommende alderspensjon eller tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges faktisk tjenestetid avdøde hadde, til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder om vedkommende ikke sto i embetet, men hadde oppsatt rett.</p>	<p>Ved full opptjening gjelder følgende:</p> <p>Nettopensjon: Når dødsfallet inntreffer 1. januar 2001 eller senere og avdøde ble medlem etter 30. juni 2000 eller gjenlevende er født etter 30. juni 1950. Netto etterlattepensjon utgjør inntil 9 pst. av den alderspensjon avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense, uten behovsprøving/samordning</p> <p>Bruttopensjon: Gjelder de som ikke omfattes av reglene om nettopensjon. Bruttopensjonen tilsvarer 60 pst. av den alderspensjon avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense. Bruttopensjonen inntektsprøves med unntak av pensjon til enker der avdøde var medlem før 1. oktober 1976 ("gullenker").**</p> <p>For en sivilombudsmann som dørmens han/hun er i stillingen, skal etterlattepensjonen regnes på grunnlag av full alderspensjon.</p> <p>Mottok vedkommende alderspensjon eller tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges faktisk tjenestetid avdøde hadde, til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder om vedkommende ikke sto i vervet, men hadde oppsatt rett.</p>	<p>Ved full opptjening gjelder følgende:</p> <p>Nettopensjon: Når dødsfallet inntreffer 1. januar 2001 eller senere og avdøde ble medlem etter 30. juni 2000 eller gjenlevende er født etter 30. juni 1950. Netto etterlattepensjon utgjør inntil 9 pst. av den alderspensjon avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense, uten behovsprøving/samordning</p> <p>Bruttopensjon: Gjelder de som ikke omfattes av reglene om nettopensjon. Bruttopensjonen tilsvarer 60 pst. av den alderspensjon avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense. Bruttopensjonen inntektsprøves med unntak av pensjon til enker der avdøde var medlem før 1. oktober 1976 ("gullenker").**</p> <p>For en riksrevisor som dørmens han/hun er i stillingen, skal etterlattepensjonen regnes på grunnlag av full alderspensjon.</p> <p>Mottok vedkommende alderspensjon eller tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges faktisk tjenestetid avdøde hadde, til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder om vedkommende ikke sto i vervet, men hadde oppsatt rett.</p>
<p>Barnepensjon</p>	<p>Barnepensjoner inntil 15 pst. av avdødes p-grunnlag til 20 år.</p>	<p>Barnepensjoner inntil 15 pst. av avdødes p-grunnlag til 20 år.</p>	<p>Barnepensjoner inntil 15 pst. av avdødes p-grunnlag til 20 år.</p>

*) Tjenestetid under minstetid kan likevel bli utløst, jf. samordningsloven § 6.

**) Ved dom i EFTA-domstolen er det slått fast at enker og enkemenn skal behandles likt når det gjelder pensjon fra SPK som kombineres med inntekt. FAD har utarbeidet regelverk om dette som er sendt på høring med høringsfrist 19.03.09.

***) "Med virkning fra 1. april 1990 skal lønns- og pensjonsforhold for Riksrevisjonens leder følge de regler som til enhver tid gjelder for høyesterettsdommere.", jf. beslutning fra Stortingets presidentskap 19. april 1990. Med virkning fra 1. oktober 2007 skal riksrevisors lønn årlig reguleres med samme prosentsetning som fastsettes for stortingsrepresentantene.

Generelt bemerkes at lovforståelse og praktisering av ordningene kan avvike.

4.8 Hvilke ytelser gir dagens ordninger for gruppene mandatet omfatter

DAGENS ORDNING

Pensjonsopptjening, med 40 år jevn inntekt for beregning av dekning fra Nav

	Dagens godtgjørelse	Min-max opptj.tid	Full opptjeningsgrunnlag						
				4 år	6 år	8 år	12 år	30 år	40 år
Stortingsrep	694 500	3–12 år	Stortingspensjon	63 003	94 504	126 005	189 008	som 12 år	som 12 år
			Nav	269 362	269 362	269 362	269 362	som 12 år	som 12 år
			Sum ytelse	332 365	363 866	395 367	458 370	som 12 år	som 12 år
Statsråd	1 029 000	3–6 år	Statsrådspensjon	214 268	317 168	som 6 år	som 6 år	som 6 år	som 6 år
			Nav	269 362	269 362	som 6 år	som 6 år	som 6 år	som 6 år
			Sum ytelse	483 630	586 530	som 6 år	som 6 år	som 6 år	som 6 år
Statsminister	1 266 000	3–6 år	Statsministerpensjon	325 658	452 258	som 6 år	som 6 år	som 6 år	som 6 år
			Nav	269 362	269 362	som 6 år	som 6 år	som 6 år	som 6 år
			Sum ytelse	595 020	721 620	som 6 år	som 6 år	som 6 år	som 6 år
Høyesterett	1 328 000	3–30 år	Høyesterettspensjon	65 013	97 520	130 026	195 039	487 598	487 598
			Nav	269 362	269 362	269 362	269 362	269 362	269 362
			Sum ytelse	334 375	366 882	399 388	464 401	756 960	756 960
Høyesterettsjustitiarius	1 540 000	3–30 år	Høyesteretts - justitiariuspensjon	81 125	121 688	162 250	243 375	608 438	608 438
			Nav	269 362	269 362	269 362	269 362	269 362	269 362
			Sum ytelse	350 487	391 050	431 612	512 737	877 800	877 800
Sivilombudsmann	1 328 000	4–8 år	Sivilombudsmannspensjon	314 958	407 918	500 878	som 8 år	som 8 år	som 8 år
			Nav	269 362	269 362	269 362	som 8 år	som 8 år	som 8 år
			Sum ytelse	584 320	677 280	770 240	som 8 år	som 8 år	som 8 år
Riksrevisor	1 152 000	3–30 år	Riksrevisorpensjon	51 637	77 456	103 274	154 911	387 278	387 278
			Nav	269 362	269 362	269 362	269 362	269 362	269 362
			Sum ytelse	320 999	346 818	372 636	424 273	656 640	656 640

I tillegg ligger det i bruttogarantien at lavere pensjon fra Nav kompenseres gjennom høyere pensjon fra pensjonsordningen

5. PENSJONSORDNINGER FOR ANDRE GRUPPER

5.1 Ny folketrygd – historikk – hovedlinjer – innføring

5.1.1 Kort historikk

Arbeidet med å reformere pensjonssystemet har pågått siden 2001 da regjeringen Stoltenberg I nedsatte en pensjonskommisjon under ledelse av Sigbjørn Johnsen. Bakgrunnen for kommisjonen var de utfordringer pensjonssystemet vil bli stilt overfor i årene framover. Dette skyldes særlig at det forventes en markert aldring av befolkningen. Pensjonskommisjonen avga rapporten NOU 2004:1 Modernisert folketrygd – Bærekraftig pensjon for framtida. Kommisjonens arbeid er senere fulgt opp av regjeringen Bondevik II med St.meld. nr. 12 (2004–2005) Pensjonsreform – trygghet for pensjonene, og regjeringen Stoltenberg II med St.meld. nr. 5 (2006–2007). Opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden.

Stortingets behandling av disse meldingene førte til vedtak av henholdsvis 26. mai 2005 og 23. april 2007. Begge vedtakene er basert på flertallsforlik i Stortinget.

Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) ble lagt fram for Stortinget 13. februar 2009. Loven ble endelig vedtatt ved sanksjonering i statsråd 5. juni 2009. Det vises til punkt 3.2.1.

5.1.2 Hovedlinjer i ny folketrygd

Ny folketrygd skal være den generelle pensjonsordningen i samfunnet. Den skal endre dagens folketrygd med hjemmel i lov om folketrygd av 1997, som avløste den tidligere fra 1966. Alle som er bosatt i Norge, er pliktige medlemmer av folketrygden. Iverksetting av ny folketrygd vil følgelig få betydning for alle som regnes bosatt i Norge.

Pensjonene i ny folketrygd skal som i dag finansieres ved arbeidsinnsats fra de yrkesaktive. Behovet

for å styrke den økonomiske bærekraften i pensjons-systemet har vært viktig for pensjonsreformen. Innføring av levealderjustering og ny regulering av løpende alderspensjon skal sikre en bærekraftig folke-trygd.

Et av grunnprinsippene i ny opptjeningsmodell er at det alltid skal lønne seg økonomisk og pensjonsmessig å arbeide.

Ny folketrygd er en livsløpsbasert ytelsesordning. Alle år i arbeid og år med folketrygdens ytelser til livsopphold skal telle med for opptjening av pensjonsrettigheter. Den enkelte kan hvert år bygge opp pensjonsrettigheter opp til 7,1 ganger grunnbeløpet (G). Opptjening kan skje fra 13 år og frem til 75 år. Det er en nettoordning uten samordning. Pensjon skal kunne kombineres med arbeid uten avkorting.

Pensjoner under opptjening skal reguleres med lønnsveksten. Alderspensjoner under utbetaling skal reguleres med lønnsveksten fratrukket en fast faktor på 0,75 prosent. Alderspensjonen skal kunne tas ut fra 62 år.

Stortinget har sluttet seg til at det årlig skal tjenes opp pensjonsrettigheter tilsvarende 1,35 prosent av inntekten for en person som tar ut pensjon fra 67 år gitt levealderen i 2010. Ny alderspensjon utformes slik at det årlig bygges opp pensjonsrettigheter i form av en pensjonsbeholdning. Pensjonsbeholdningen er en teknisk hjelpetørrelse for beregning av utbalt pensjon. Pensjonsbeholdningen omgjøres til en årlig livsvarig pensjon på uttakstidspunktet ved at beholdningen deles på et delingstall som i hovedsak skal gjenspeile forventet antall år som pensjonist og dødelighet før 62 år. Beregninger fra Statistisk sentralbyrå viser at en opptjeningsprosent på 18,1 av pensjongs-givende inntekt vil gi en pensjon tilsvarende 1,35 prosent av inntekten for en person som tar ut pensjon fra 67 år gitt levealderen i 2010, og gitt departementets forslag til utforming av levealderjusteringen, jf. Ot. prp. nr. 37 (2008–2009) punkt 3.1.

Ny alderspensjon skal levealderjusteres, den enkelte må arbeide noe lenger for samme årlige pensjon når levealderen øker.

Ny folketrygd skal ha uføre- og etterlattepensjon.

5.1.3 Iverksetting av ny folketrygd

Regjeringen foreslår følgende iverksetting av folketrygden, jf. Ot. prp. nr. 37 (2008–2009):

- Iverksettingen av fleksibelt uttak av alderspensjon fra 62 år skal skje fra 1. januar 2011 for personer født fra og med 1943. Gjeldende regler videreføres for personer født til og med 1942.
- Pensjoner under utbetaling, løpende alderspensjoner, reguleres med lønnsveksten og med fra-drag av en fast faktor på 0,75 prosent. Dette skal skje fra 2011.
- Iverksetting av opptjeningsreglene i ny alders-

pensjon skal fases inn gradvis fra og med 1954-årskullet og skal være fullt innfaset fra 1963-årskullet. Det første året der noen kan gå av med pensjon etter nye opptjeningsregler, er 2016.

- Iverksetting av levealderjusteringen får virkning fra 2011.

Gradvis innføring av ny opptjeningsmodell medfører at 1954-årskullet får 90 prosent fra dagens opptjeningssystem og 10 prosent fra nytt opptjeningssystem. 1955-årskullet får 80 prosent fra dagens opptjeningssystem og 20 prosent fra nytt opptjeningssystem.

Lovproposisjon om ny uførestønad skal fremmes av AID i 2009. Dette er basert på NOU 2007:4 Ny uførestønad og ny alderspensjon til uføre. Lovproposisjon om pensjon til etterlatte skal fremmes i 2009. Det skal også legges fram forslag om arbeidsavklaringspenger og dagpenger med mer.

5.1.4 Avtalefestet pensjon i privat sektor

Partene i arbeidslivet i privat sektor inngikk i lønnsoppgjøret våren 2008 en avtale om avtalefestet pensjon (AFP), som er tilpasset den nye alderspensjonen i folketrygden. Forskjøvet iverksetting av fleksibel pensjonering i ny folketrygd vil medføre tilsvarende forskyvning av ny AFP. Personer fra årskullene 1944 til 1948 som ikke er omfattet av AFP, kan ikke ta ut pensjon i 2010, men må utsette pensjoneringen med inntil ett år.

5.2 Offentlig tjenestepensjonsordning

5.2.1 Generelt om offentlig tjenestepensjon

Offentlig tjenestepensjon omfatter arbeidstakere i statlig, fylkeskommunal og kommunal sektor, samt enkelte fristilte offentlige foretak. De offentlige tjenestepensjonene er ytelsesbaserte, og pensjonen bestemmes av andel av sluttlønn.

Finansieringen av offentlige tjenestepensjoner er forskjellig organisert. Medlemmene betaler 2 prosent av lønnen i pensjonsinnskudd. Den delen av de årlige utbetalingene som ikke dekkes av innskuddene, og det er hovedandelen, dekkes ved løpende bevilgninger over statsbudsjettet. Finansieringen av de kommunale ordningene er derimot finansiert på et forsikringsteknisk system, slik at opparbeidede pensjoner er forhåndsfinansiert gjennom fond. Også i disse ordningene betaler medlemmene 2 prosent av lønnen i pensjonsinnskudd.

Alle kommuner og fylkeskommuner har tjenestepensjonsordninger for sine ansatte. Et kommunestyre eller en fylkeskommune kan vedta å opprette eller slutte seg til en pensjonsordning for folkevalgte, jf. kommuneloven, LOV-1992-09-25-107 § 43. Den kan tegnes i selskap som har tillatelse til å drive livsforsikring. Pensjonsytelsesens størrelse er regulert i

tariffavtale. De fleste kommunale tjenstepensjonsordninger har ytelsesnivå og regelverk som i hovedsak tilsvarende det som gjelder Statens Pensjonskasse. Maksimalt pensjonsgrunnlag for opptjening er 12 G i samtlige ordninger. Det vises ellers til omtale av folkevalgtordningen, jf. punkt 5.2.4.

Offentlige tjenstepensjonsordninger har en brutogaranti som garanterer en samlet pensjonsytelse, uavhengig av hvor stor den enkeltes faktiske opptjening i folketrygden er. Tjenstepensjonen samordnes så med folketrygden, ved at tjenstepensjonen som hovedregel skal reduseres med det beløp som svarer til ytelsen fra folketrygden. Dette betyr at en pensjonist sikres et samlet pensjonsnivå som er en viss prosent av sluttlønn ved full opptjeningstid. Ytelsesnivået er vanligvis 66 prosent av sluttlønn ved full opptjeningstid, som normalt er 30 år. Samordningsreglene gjør at alle som har full opptjening får utbetalt en høyere samlet pensjon enn 66 prosent. For de som defineres som enslige, er samordningsfordelen 25 prosent av G, og for alle andre er tillegget 10 prosent av G. I tillegg vil den enkelte få høyere pensjon dersom inntektsnivået i folketrygden er høyere enn pensjonsgrunnlaget i SPK. Det kalles fiktivpoengfordel.

Samtlige offentlige tjenstepensjonsordninger har uførepensjon og etterlattepensjon i pensjonsordningene.

Nåværende pensjonsordninger for gruppene mandatet omfatter, er særordninger, men deler av ordningene er lik offentlig tjenstepensjon, jf. kapittel 4.

Resultatet av tarifforhandlinger om offentlige tjenstepensjoner hvor partene kom til enighet 4. juni 2009, er ikke innarbeidet, jf. punkt 3.2.2 og 3.4. Det vises ellers til vedlegg til vedlegg 8 i denne rapporten.

5.2.2 Offentlige tjenstepensjonsordninger etter lov om Statens Pensjonskasse – SPK-modellen

Pensjonsrettighet i SPK er en ytelsesordning som ikke er livsløpsbasert. Den enkeltes pensjon gjenspeiler ikke nødvendigvis det yrkesmessige livsløpet. Tjenestetid utover full opptjeningstid gir ikke pensjonsmessig uttelling.

Opptjeningstid er 30 år når man står i stilling ved pensjonering, og inntil 40 års opptjeningstid når en ikke står i stilling ved pensjonering. En får da en såkalt oppsatt rett, som er den opparbeidede pensjonen. Oppsatt rett forutsetter at den det gjelder, har hatt minimum tre års medlemskap i pensjonsordningen og/eller andre offentlige pensjonsordninger omfattet av overføringsavtalen

Oppsatt rett fremkommer ved at man ser på hvor mange år vedkommende ville fått dersom han/hun hadde stått i stilling frem til sin aldersgrense, som

normalt er 70 år. Hovedregelen er at en som har 30 års opptjeningstid, men ikke står i stilling når vedkommende går av med pensjon, ikke har full opptjening. I et slikt tilfelle vil full opptjeningstid være inntil 40 år. Vedkommende meldes ut av ordningen uten direkte overgang til pensjon, og får en oppsatt rett tilsvarende inntil 30/40 deler. Oppsatt rett G-reguleres.

Vanlig ytelsesnivå er ved full opptjening 66 prosent av sluttlønn. Den enkelte pensjon avhenger av vedkommendes pensjonsgrunnlag, stillingsstørrelse samt pensjongivende opptjeningstid. Utbetalte pensjoner reguleres årlig med endringer i G. Det er tak på pensjonsgrunnlaget på 12 G i alle ordningene.

ALDERSPENSJON

Den generelle aldersgrensen i de offentlige pensjonsordningene i SPK er 70 år. Retten til alderspensjon inntreffer ved 67 år. En del av medlemsmassen i Statens Pensjonskasse har særaldersgrense som er lavere enn den generelle.

Dersom sum av tjenestetid og alder utgjør minst 85 år, kan pensjonen tas ut inntil 3 år tidligere enn den regulære pensjonsalderen. 85-årsregelen har særlig betydning for dem med særaldersgrense, da den generelle aldersgrensen er 70 år, mens alle har rett til å ta ut pensjon ved 67 år.

Full alderspensjon oppnås etter 30 års tjenestetid forutsatt at man står i stilling ved pensjonering. Total pensjon utgjør da 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Samordningsfordel kan gi høyere pensjon.

Ved kortere tjenestetid reduseres pensjonen forholdsmessig. For den som i perioder har arbeidet deltid, vil pensjonsgrunnlaget bli redusert ut fra hva som blir gjennomsnittlig stillingsstørrelse. Ved 100 prosent stilling i 15 år og 50 prosent stilling i 15 år utgjør gjennomsnittlig stillingsstørrelse 75 prosent. Pensjonsgrunnlaget, og dermed pensjonen, blir da redusert i forhold til denne prosenten.

Den som slutter med mindre enn tre års tjenestetid, har ikke rett til pensjon. Tre års tjenestetid kan være tjent opp fra ulike tjenstepensjonsordninger under forutsetning av at de omfattes av overføringsavtalen som er inngått mellom Statens Pensjonskasse og andre leverandører av offentlige tjenstepensjonsordninger. Det vises ellers til hva som er skrevet over om offentlig tjenstepensjon.

UFØREPENSJON

Full uførepensjon i SPK utgjør på samme måte som alderspensjon 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Den enkelte pensjon avhenger av vedkommendes pensjonsgrunnlag, stillingsstørrelse samt pensjongivende opptjeningstid. Stillingsstørrelse på uføretidspunktet legges til grunn. Som ufør godskrives man pensjonsopptjening som om man stod i stilling frem

til sin aldersgrense forutsatt at uførheten oppsto mens man var i stilling.

Dersom uførheten oppstår etter at man har sluttet i stillingen, kan man ha rett til oppsatt uførepensjon. Følgende vilkår må være oppfylt:

- Man må ha sluttet i stillingen som ga rett til medlemskap 1. januar 1967 eller senere.
- Man må ha minst tre års medlemskap i Statens Pensjonskasse eller andre offentlige tjenstepensjonsordninger omfattet av overføringsavtalen.
- Man må være innvilget varig uførepensjon eller tidsbegrenset uførestønad fra Nav. Man får ikke utbetalt oppsatt uførepensjon i Statens Pensjonskasse mens man mottar attføringspenger, rehabiliteringspenger eller foreløpig uførepensjon fra Nav.

Uføregraden på den oppsatte uførepensjonen vil være den samme som Nav har vedtatt.

En person som fyller vilkårene for uførepensjon, kan få pensjonen utbetalt etter sykmelding i 12 måneder.

For den som forsørger barn under 18 år, ytes et barnetillegg på 10 prosent av bruttopensjonen for hvert barn.

EKTEFELLEPENSIJON

Offentlige tjenstepensjonsordninger i SPK har ektefellepensjon. Den er tredelt ved

- bruttopensjonsordning som ikke er behovsprøvd
- bruttopensjonsordning som er behovsprøvd
- nettopensjoner

Bruttopensjonsordning som ikke er behovsprøvd, er 60 prosent av den alderspensjon avdøde ville fått, og gjelder gjenlevende ektefeller etter medlem som var omfattet av pensjonsordningen før 1. oktober 1976. Opprinnelig var ordningen kun gjeldende for gjenlevende enker. EFTA domstolen har imidlertid slått fast at enker og enkemenn skal likebehandles når det gjelder pensjon fra Statens Pensjonskasse som kombineres med inntekt. Regelverk for dette er under utarbeidelse, også omtalt i punkt 4.2.4.

Bruttopensjonsordning for enker og enkemenn etter medlem etter 1. oktober 1976 der gjenlevende selv er født før 1. juli 1950, er behovsprøvd. Ytelsenivået er 60 prosent av alderspensjon avdøde hadde/ville fått rett til dersom han/hun hadde fortsatt å være medlem frem til sin aldersgrense.

Ble avdøde medlem i Statens Pensjonskasse etter 30. juni 2000, skal pensjonen likevel ikke bruttoberegnes, se under.

Nettopensjoner er for enker/enkemenn født etter 1. juli 1950. Ble avdøde medlem i Statens Pensjonskasse etter 30. juni 2000, skal pensjonen nettobereg-

nes uavhengig av gjenlevendes alder. Ytelsen er en nettoytelse, og full ytelse utgjør 9 prosent av avdødes pensjonsgrunnlag. Ytelsen er ikke behovsprøvd.

Registrert partner likestilles med ektefelle, mens gjenlevende samboer ikke har rett til pensjon. Dette gjelder uavhengig av samboerskapets varighet og/eller om man har/har hatt felles barn med avdøde.

BARNEPENSIJON

Etterlater avdøde seg barn under 20 år, ytes barnepensjon. Full barnepensjon tilsvarer 15 prosent av avdødes pensjonsgrunnlag. Barnepensjonen er lik for alle barn. Ordningen er en nettoordning.

Dersom dødsfallet inntreffer mens den som går bort er omfattet av pensjonsordningen, skal barnepensjonen godskrives opptjening som om avdøde ville ha stått i vervet/embetet fram til aldersgrense. Den er normalt 70 år. Full opptjening krever 30 år. Det betyr at det skal skje avkorting dersom avdøde ikke ville nådd full opptjening ved sin aldersgrense.

Har den som går bort, tidligere gått ut av pensjonsordningen og det er på et tidspunkt før rett til pensjonering, skal barn under 20 år ha rett til barnepensjon etter oppsatt rett basert på faktisk opptjening. Brøk på oppsatt rett er minimum 30-deler, maksimum 40-deler.

5.2.3 Pensjonsrettigheter for medlemmer av Sametinget

Medlemmer av Sametinget som utfører sitt verv på fulltid, har rett til pensjon, jf. sameloven LOV-1987-06-12-56. Pensjonsrettighetene er nedfelt i egen forskrift, FOR 2003-11-07 nr. 1323. Sametingsrepresentant betaler for den tid vedkommende får godtgjørelse, et innskudd til pensjonsordningen på 2 prosent av godtgjørelsen.

Det er alderspensjon, uførepensjon og etterlattepensjon. Den som har vært medlem på fulltid i minst en periode eller i 4 år, har rett til alderspensjon. Full opptjening skjer etter 12 år. Ved kortere tjenestetid skjer en forholdsmessig avkorting. Pensjonsalderen er 65 år.

Det gis ikke pensjon så lenge medlemmet av pensjonsordningen er medlem av Storting, Regjering, fylkesting eller innehar kommunalt ombud eller er tilsatt i en medlemsberettiget stilling i offentlig tjeneste. Det skjer forholdsmessig avkorting ved deltidstilling.

Regler i lov om Statens Pensjonskasse om beregning og utbetaling av pensjon; uføre-, ektefelle- og barnepensjon og barnetillegg anvendes så langt de passer.

AID opplyser 18. november 2008 at det ikke er gjort vedtak om gjennomgang av denne ordningen. Dette vil trolig skje etter at tilpasninger av offentlige tjenstepensjoner er kjent.

5.2.4 Folkevalgfordningen

Det er egne pensjonsordninger for folkevalgte. De er regulert i forskrift om pensjonsordninger for folkevalgte i kommune eller fylkeskommune, FOR 1997-04-22, med hjemmel i lov om kommuner og fylkeskommuner § 43 andre ledd, LOV-1992-09-25, jf punkt 5.2.1. En pensjonsordning skal, dersom den opprettes, omfatte alle folkevalgte med verv av en viss størrelse. Det kan ikke utbetales alderspensjon fra ordningen før fylte 65 år. Alderspensjon kan ikke ytes så lenge vedkommende mottar godtgjørelse som folkevalgt, eller er i stilling med rett til medlemskap i offentlig sektor. En folkevalgte som mottar redusert godtgjørelse eller er tilsatt i statlig eller kommunal/fylkeskommunal stilling på deltid, kan motta redusert alderspensjon. Pensjonsytelse ved full opptjening kan ikke være høyere enn eller av annen art enn det som følger av lov om Statens Pensjonskasse. Det kreves minst 16 års tjenestetid for fulle ytelser. Ved kortere tjenestetid avkortes ytelsen forholdsmessig. Det kan gis rett til oppsatt pensjon på visse vilkår.

Kommunal Landspensjonskasse (KLP) har en generell folkevalgfordning. Det er alderspensjon, uførepensjon og etterlattepensjon i ordningen. Full alderspensjon for dem som er innmeldt, er 66 prosent av fast godtgjørelse. Det kan søkes om ventepenger, som kan tilstås for tre år om gangen. Den folkevalgte betaler 2 prosent av pensjonsgrunnlaget i pensjonsinnskudd til pensjonsordningen.

Et annet eksempel er folkevalgfordning for dem som er innmeldt i Oslo pensjonsforsikring (OPF). Det er alderspensjon, etterlattepensjon, barnpensjon og straksløpende uførepensjon. Ordningen gir ikke rett til oppsatt uførepensjon. Full alderspensjon for ombud er 67,5 prosent av pensjonsgrunnlaget, for andre innmeldt i OPF 70 prosent.

AID opplyser 18. november 2008 at det ikke er gjort vedtak om gjennomgang av denne ordningen. Dette vil trolig skje etter at tilpasninger av offentlige tjenestepensjoner er kjent.

5.3 Retningslinjer for pensjonsrettigheter for ledere i foretak og selskaper med statlige eierskap

I september 2001 fastsatte Regjeringen veiledende retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige foretak og selskaper. Det er senere bestemt at lederlønnsvilkår skal behandles på generalforsamlingen, jf. endring i allmennaksjeloven, LOV-1997-06-13-45, Ot.prp. nr. 55 (2005–2006).

Retningslinjene har til hensikt å formidle hvilke forhold staten vil legge vekt på i sin stemmegivning når lederlønnfastsettelsen behandles på selskapets generalforsamling, men reflekterer også statens holdning til disse spørsmålene i selskaper der lederlønnfastsettelse ikke er egen sak på generalforsamlingen.

Det er et hovedprinsipp at lederlønnningene skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper.

Gjeldende retningslinjer er fastsatt 8. desember 2006. Vesentlig for pensjonsytelser er:

- I den grad det avtales lavere pensjonsalder enn folketrygdens pensjonsalder på 67 år, skal pensjonsalder som hovedregel ikke settes lavere enn 65 år. Lavere pensjonsalder enn 65 år skal føre til lavere pensjonsnivå.
- Ved avtale om pensjon skal det tas utgangspunkt i opptjeningstid som gjelder for andre ansatte i virksomheten.
- Samlet kompensasjon bør ikke overstige 66 prosent av lønn.
- Samlet pensjonsgrunnlag bør ikke overstige 12 G i selskaper helt eller delvis finansiert over statsbudsjettet, med mindre konkurransemessige hensyn tilsier det.
- Pensjonsutbetalingene skal reguleres i takt med pensjonene i folketrygden.

Retningslinjene er vedlagt i sin helhet som vedlegg 6.

For heleide statlige foretak skal det etter regler i rundskriv fra Finansdepartementet gis en samlet fremstilling av ansettelsesvilkårene. Slike oversikter ligger som vedlegg til statsbudsjettet, St.prp. nr. 1. Det fremgår av vedlegg 10 til statsbudsjettet for Nærings- og handelsdepartementet at pensjonsvilkårene varierer noe. Pensjonsprosent er nede i 60 prosent, som for administrerende direktør i Mesta AS, men med rett til å fratruke ved 62 år. Mer vanlig er 66 prosent. Det er i enkelte tilfeller avtale om pensjonsmessig dekning for lønn over 12 G, som i SIVA SF. Lønns- og pensjonsvilkårene må vurderes samlet for å se hvor gode de er.

5.4 Pensjonsrettigheter i privat sektor

Pensjonsordninger i arbeidsforhold i privat sektor gir ytelser som kommer som netto tillegg til folketrygdens ytelser. Det vil si at det ikke foretas noen samordning med folketrygden, slik det gjøres for de offentlige tjenestepensjonene.

Obligatorisk tjenestepensjon i private arbeidsforhold ble innført med virkning fra 1. januar 2006, jf. Lov om obligatorisk tjenestepensjon, LOV-2005-12-21-124. Arbeidstakere som fyller visse minimumskrav, skal ha rett til en pensjonsordning (obligatorisk tjenestepensjon) som minst har en verdi tilsvarende 2 prosent av lønn mellom 1–12 G. Det er plikt til å etablere alderspensjon og plikt til premiefritak eller innskuddsfritak. Sistnevnte skal sikre fortsatt opptjening av alderspensjon under uførhet.

Ordningen med obligatorisk tjenestepensjon har ikke plikt til å etablere risikodekninger. Det er imid-

lertid fri adgang til å etablere rett til andre ytelser som uførepensjon og etterlattepensjon.

En del ansatte i privat sektor har uførepensjon tilknyttet pensjonsordningen. Når det gjelder etterlattepensjon, er erfaringen at stadig flere arbeidsgivere erstatter dekningen av dette med gruppelivsforsikring; skattefri engangsutbetaling ved død. Særlig gjelder dette bedrifter som har alderspensjon i form av innskuddsordning.

5.4.1 *Ytelsesordninger*

I en ytelsespensjon er det selve pensjonsytelsen som defineres ut fra vedkommendes pensjonsgrunnlag. Det betyr at den enkeltes pensjon utgjør en gitt prosent av vedkommendes sluttlønn med fradrag for antatt folketrygd. Mange bedrifter i privat sektor har ytelsesordninger. Nivået i ordningene varierer, men det mest vanlige er et ytelsesnivå på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget, som normalt er sluttlønn. Full opptjening krever normalt 30 års medlemskap.

Ytelsesordningene i privat sektor er nettoordninger og dermed unntatt samordning.

Ytelsesordningene i privat sektor er ikke livsløpsbaserte. Den enkeltes pensjon gjenspeiler således ikke nødvendigvis den enkeltes yrkesmessige livsløp. To ansatte med samme sluttlønn får lik pensjon selv om den ene begynte i stilling ved fylte 20 år, mens den andre først begynte i en alder av 37 år, dette som følge av at begge har full opptjening ved pensjonering ved 67 år. Dette er på samme måte som i offentlig sektor.

Maks pensjonsgrunnlag innenfor skattereglene er 12 G. Dette samsvarer med offentlig sektor. Ansatte trekkes normalt ikke medlemsinnskudd.

Enkelte arbeidsgivere har G-regulering på løpende pensjon som i offentlig sektor, men stadig flere arbeidsgivere velger lovens minimumsløsning, som er overskuddstildeling fra pensjonistenes overskuddsfond, jf. lov om foretakspensjon, LOV-2000-03-24-16 § 5-10 (1). Dette gir normalt adskillig lavere regulering enn G-regulering.

Full pensjon fordrer som hovedregel at man står i stilling når man går av med pensjon. En person som slutter før pensjonsalder, får såkalt "fripolise" forutsatt ett års medlemskap. Fripolise representerer allerede opparbeidet pensjon. Denne fremkommer ved at man ser på hvor mange år vedkommende ville fått

dersom han/hun hadde stått i stilling helt frem til sin aldersgrense, som normalt er 67 år.

Regulering av fripoliser i privat sektor er avhengig av årlig avkastning fra pensjonsleverandøren.

5.4.2 *Innskuddsordninger*

I innskuddspensjon defineres et innskudd eller premie. I en innskuddsordning får den enkelte et årlig pensjonsinnskudd inn på en pensjonskonto. Vanligvis er dette en gitt prosent av lønn. Totale innskudd samt avkastning på det som er satt inn, avgjør størrelsen på den enkeltes pensjon. Alderspensjon skal ytes fra pensjonsalder. Utbetalingsperioden skal som hovedregel være minst 10 år. Ved død arver etterlatte eventuell restkapital på pensjonskontoen. Mange i privat sektor har gått over til innskuddsordninger.

Ordningene anses å være livsløpsbaserte i den forstand at alle år i ordningene teller med og gir pensjonsmessig uttelling. En ansatt som begynner i en alder av 20 år, får ved å jobbe til 67 år godskrevet 47 år, mens en ansatt som begynte i en alder av 37 år, får godskrevet 30 år. Dette er forskjellig fra ytelsesordninger.

5.5 *Pensjonsordninger for sammenlignbare grupper i Norden*

5.5.1 *Alderspensjon med mer – kort oversikt*

Ordninger for parlamentsmedlemmer og regjeringsmedlemmer i andre land varierer sterkt landene imellom. Det er stort sett etablert særordninger hva gjelder alderspensjon. Pensjonsordningen kan for uførepensjon, sykepenger og etterlattepensjon være tilnærmet lik annen offentlig tjenstepensjon.

Pensjonsordningene for dommere i landenes øverste domstoler er mer lik landets offentlige tjenstepensjoner enn politikernes pensjoner. Pensjonene for høyesterettsdommere i Sverige, Danmark og Finland reguleres av lover om tjenstepensjon for statens tjenestemenn. I Island er høyesterettsdommernes pensjonsforhold regulert i samme lov som pensjon for ministre og parlamentsmedlemmer. Samtlige pensjonsordninger for dommere omfatter alderspensjon, uførepensjon og etterlattepensjon. Pensjonsordningene administreres av samme organ som de øvrige statspensjonene.

Nedenfor er gitt en skjematisk oversikt over ordningene. Førtidspensjon og ventelønn eller lignende særordning står nedenfor i eget oppsett, punkt 5.7.2.

SVERIGE

Statsråd	Medlem av Riksdagen	Dommer/justitieråd
Rett til alderspensjon etter 6 år som statsråd, hel pensjon etter 12 år. Pensjonen er 65 pst. av godtgjørelsen, som samordnes/avkortes mot annen inntekt. Rett til familie- sykepenger er i hovedsak som for andre offentlig ansatte. Pensjonsalder er 50 år.	Rett til alderspensjon etter 6 år som riksdagsmedlem, hel pensjon etter 12 år. Medlem i 3–6 år gitt rett til pensjon i ett år. Pensjonen er 66 pst. av godtgjørelsen, første år 80 pst. Rett til familie- og sykepenger er i hovedsak som for andre offentlig ansatte. Pensjonsalder er 50 år.	Pensjon for dommer av "Högsta Domstolen består av den "förmånsbestämda" med 30 års opptjeningstid for full pensjon og den avgiftsbestemte "Kåpan". Pensjon kan innvilges fra 61 år. Aldersgrense for dommere er 67 år. Pensjonsnivået ligger på ca 65 pst. av sluttlønnen. Det skjer ingen avkorting mot annen inntekt. Det betales ikke innskudd.

DANMARK

Statsråd	Medlem av Folketinget	Dommer
Rett til alderspensjon etter funksjonstid i minst ett år. Pensjonens størrelse fastsettes ellers etter funksjonstid og alder. Pensjonen kan utbetales fra fylte 60 år, tidligere for finansministeren, dersom ervervsevnen er nedsatt til det halve. Det er etterlattepensjon og barnepensjon. Pensjonen reduseres tilsvarende vederlag som Folketingsmedlem, fra pensjon fra Folketinget og folkepensjon.	Rett til alderspensjon etter funksjonstid i minst ett år. Full pensjon oppnås etter 20 års funksjonstid og utgjør 57 pst. av <i>grundvederlag</i> , en statlig tjenestemannslønn, før fradrag arbeidsmarkedsbidrag og tidspunkt for pensjonering. Pensjon kan utbetales fra fylte 60 år, eller tidligere dersom helsemessige, økonomiske eller sosiale forhold taler for det. Pensjonen kan ikke utbetales hvis medlemmet har etterlønn eller grundvederlag eller annen offentlig pensjon. Medlemmet kan ha annen inntekt. Det er etterlattepensjon og barnepensjon.	Pensjonsalder for danske høyesterettsdommere er 65 eller 67 år, avhengig av fødselsår. Det er adgang til å gå av ved 60 år. Aldersgrense er 70 år. Full pensjon krever 37 års opptjening og er 57 pst. av pensjonsgivende lønn – lavere prosent ved kortere opptjeningstid. Det betales ikke innskudd for denne del av pensjonen. Av tillegg til den pensjonsgivende lønn innbetales 17,1 pst. på privat pensjonsordning. For dommere født etter 30.6.1944 skjer ingen avkortning, kompliserte avkortningsregler for dem som er født tidligere.

FINLAND

Statsråd	Riksdagsmedlem	Dommer
Statsråd og riksdagsmedlem har like regler. Gruppene har rett til alderspensjon, som beregnes på grunnlag av samlet funksjonstid. Pensjonsalder er 65 år. Det opptjenes hvert år rett til pensjon med 4 pst. av gjennomsnittslønn opp til pensjon lik 60 pst. av gjennomsnittlig inntekt de siste 15 år. Det er uføre-, etterlatte- og barnepensjon etter de samme prinsipper. Pensjonssystemet ble lagt om i 2005. Det er derfor en rekke overgangsordninger som gir unntak fra dette.		Pensjon for dommere i Högsta Domstolen kan innvilges fra 63 år. Aldersgrense er 68 år. Pensjonen opptjenes på grunnlag av prosent av arbeidsinntekt for hvert år i arbeid. Ny pensjonsreform fra 1. januar 2005 gjør at pensjonen i dag består av det som er opptjent før 2005 "fribrevspensjon" og den nye fra og med 2005. Det skjer avkortning mot annen inntekt. 4,1 pst. av lønnen betales i pensjonsinnskudd fram til 53 år, deretter 5, 2 pst.

ISLAND

Statsråd	Medlem av Alltinget	Dommer
Rett til alderspensjon etter ett års funksjonstid. Pensjonen kan høyst utgjøre 70 pst. av lønn. Ordinær pensjonsalder er 65 år, men pensjon kan innvilges tidligere ned til 55 år ved tjenestetid 17 år.	Rett til alderspensjon. Ordinær pensjonsalder er 65 år, men pensjon kan innvilges tidligere ned til 55 år ved funksjonstid 16 år eller mer.	Ordinær pensjonsalder for islandske høyesterettsdommere er 65 år, men pensjon kan innvilges tidligere, ned til 55 år ved tjenestetid 17 år. Aldersgrensen er 70 år. Pensjonen kan høyst utgjøre 80 pst. av lønn. Det skjer ingen avkortning. 5 pst. av lønnen betales i pensjonsinnskudd.

5.5.2 Førtidspensjon og ventelønn – kort oversikt

For politikere som statsråd og parlamentsmedlem finnes ulike ordninger som skal ivareta overgang fra verv som politiker til liv utenfor politikken. Det vises til oppsettet nedenfor. Høyesterettsdommere har ordninger som for andre offentlig ansatte.

SVERIGE

Statsråd – Førtidspensjon/"Avgångsersättning"

"Avgångsersättning" utbetales i 1 år og er lik godtgjørelsen ved avgang. I særskilte tilfeller kan det oppbæres i mer enn 1 år. Beløpet reduseres med inntekter i lønnet arbeid, inntjening fra næring, fra pensjoner. Godtgjørelse kan reduseres eller opphøre når den berettigede har arbeid i et noe større omfang, men ikke tar ut lønn. Tilfeldig inntjening er ikke grunnlag for reduksjon for beløp opp til kr 18 000 i året. "Statsrådsarvodenämnden" behandler søknader om godtgjørelse. De fleste gjør bruk av dette, og nær sagt alle ved regjeringsskifte.

Statsråd – Ventelønn/"Inkomstgaranti"

"Inkomstgaranti" kan innvilges på visse vilkår. Statsråden må ha fylt 50 år og ha vært statsråd i til sammen minst 6 år eller vært statsråd og hatt annen statlig sjefsstilling uavbrutt i til sammen 6 år. Full inkomstgaranti gis etter 12 år. Den reduseres ved inntekt fra pensjoner, inntekt i arbeid. Den som har inntektsgaranti, plikter å underrette Statens Pensionsverk (SPV) om sine inntektsforhold. Graden av bruk av ordningen er ikke kjent. "Statsrådsarvodenämnden" avgjør søknad om inkomstgaranti.

Riksdagsledamöter – Ventelønn/"Inkomstgaranti"

Ordningen med "inkomstgaranti" er for dem som går ut av Riksdagen før 65 år. Den skal gi trygghet i en omstillingsprosess, og skal ikke være varig. Den er i 1 år når vervet har vart i sammenhengende minst 3 år. Inkomstgarantiens lengde og garantibeløpets størrelse avhenger av alder og antall år i riksdagen. Med varighet på vervet i 3–6 år er garantibeløpet 80 pst. av godtgjørelsen. Garantibeløpet reduseres ved ulik type inntjening, pensjoner, trygder. Riksdagsforvaltningen tar beslutninger om inkomstgaranti og SPV utbetaler. P.t. (september 2008) har 89 forhenværende riksdagsmedlemmer ordningen.

Justitieråd

Ingen særskilt ordning. Samme regler som for offentlig ansatte.

DANMARK

Statsråd – Før tidspensjon

Rett til pensjon ved fylte 60 år når han/hun har fungert som minister i minst 1 år. Etter vurdering kan pensjon innvilges før 60 år når ervervsevne er redusert til under det halve eller ved sykdom. Finansministeriet administrerer og utbetaler ministerpensjon

Statsråd – Ventelønn /"Eftervederlag"

En statsråd/minister har ved avgang fra ministerstilling rett til ventelønn som kan ytes i halvparten av det antall måneder som han/hun har vært minister, minst 18 måneder og høyst 36 måneder. Ventelønnen er lik godtgjørelsen. Hvis ministeren også er folketingsmedlem, reduseres ministervederlaget med folketingsvederlaget. Finansministeriet administrerer og utbetaler ministerpensjon.

Folketingsmedlemmer – Ventelønn

Rett til pensjon fra fylte 60 år når han/hun har fungert som folketingsmedlem i minst 1 år og ikke lenger er medlem. Pensjonen utbetales selv om medlemmet er yrkesaktiv og oppebærer annen inntekt. Motregning/fradrag i pensjonen skjer når tidligere medlem oppebærer pensjon opptjent i offentlig stilling som tjenestemann.

Etter vurdering kan et tidligere medlem av Folketingets Præsidium innvilges pensjon før fylte 60 år, når økonomiske, helsemessige eller sosiale forhold taler for det.

Folketingsmedlemmer Ventelønn/"Eftervederlag"

Ventelønn, "eftervederlag", kan ytes når medlemskap opphører ved folketingsvalg, eller sykdom. Ventelønnen tilsvarende "grundvederlaget" for folketingsmedlemmer. Det kan ytes i et antall måneder som tilsvarende det halve av det hele antall måneder medlemmet senest i en sammenhengende periode har vært medlem. Ventelønnen ytes allikevel i minst 12 måneder, men høyst 24 måneder. De første 12 månedene skjer ingen motregning/fradrag fra annen eventuell inntekt, men fra 13. måned skjer motregning/fradrag. Folketingets administrasjon administrerer og utbetaler ventelønnen.

Høyesterettsdommere – Før tidspensjon

En høyesterettsdommer kan få før tidspensjon hvis han/hun søker avskjed grunnet alder etter fylte 60 år, men før alminnelig pensjonsalder på 65 eller 67 år.

FINLAND

Statsråd – Før tidspensjon

Kan innvilges etter søknad ved 62 år fram til regulær pensjonsalder, som er 65 år etter 7 års funksjonstid. Ordningen administreres av Statskontoret (tilsvarende Statens Pensjonskasse).

Statsråd – Ventelønn/"Anpassningspensjon"

Anpassningspensjon" kan uavhengig av alder gis når han/hun har fungert i minst 7 år og er uten annet arbeid. Statskontoret (tilsvarende Statens Pensjonskasse) administrerer ordningen.

Medlem av finsk riksdag – Før tidspensjon

Kan innvilges etter søknad ved 62 år fram til regulær pensjonsalder, som er 65 år etter 7 års funksjonstid. Ordningen administreres av Statskontoret.

Medlem finsk riksdag – Ventelønn/"Anpassningspensjon"

"Anpassningspensjon" kan uavhengig av alder gis når han/hun har fungert i minst 7 år og er uten annet arbeid. Statskontoret (tilsvarende Statens Pensjonskasse) administrerer ordningen.

Før tidspensjon – Høyesterettsdommer

Samme regler som for andre statlige ansatte. Før tidspensjon kan etableres hvis han/hun ønsker det, men blir da varig lavere enn ved "individuell" pensjonsalder mellom 63–68 år. En rekke overgangsordninger knyttet til ny pensjonsreform.

ISLAND

Statsråd – Før tidspensjon

En statsråd kan få pensjon før ordinær pensjonsalder som er 65 år hvis vedkommende når han/hun går av har fylt 60 år eller mer. Pensjonsalder kan senkes ytterligere ned til 55 år på visse vilkår.

Statsråd – Ventelønn

En statsråd har rett til etterlønn i 3 måneder når han går av som statsråd ved funksjonstid inntil 1 år uten avbrekk, og etterlønn i 6 måneder ved funksjonstid i mer enn ett år.

Medlem av Alltinget – Før tidspensjon

En statsråd kan få pensjon før ordinær pensjonsalder som er 65 år hvis han når han/hun går av har fylt 60 år eller mer. Pensjonsalder kan senkes ytterligere ned til 55 år på visse vilkår. P.t. har ingen etterlønn.

Medlem av Alltinget – Ventelønn

Et medlem av parlamentet har rett til etterlønn i 3 måneder. Ved funksjonstid i to perioder har han/hun rett til lønn i 6 måneder. Lønnen reduseres eller opphører ved inntjening fra nytt arbeid.

Høyesterettsdommer – før tidspensjon

En høyesterettsdom kan få pensjon før ordinær pensjonsalder, som er 65 år hvis vedkommende går av, har fylt 60 år eller mer. Pensjonsalder kan senkes ytterligere ned til 55 år på visse vilkår.

6. HVA SKAL UTVALGETS FORSLAG BYGGE PÅ – OVERORDNEDE PRINSIPPER

6.1 Overordnede prinsipper for valg av pensjonsordning og sikkerhetsnett

Følgende overordnede mål legges til grunn for nytt system.

- Enkelt å forstå, effektivt å forvalte
- Pensjonssystem som er fremtidig og har utspring i alminnelige pensjonsordninger
- Gi trygg pensjonsordning og sikkerhetsnett tilpasset gruppene mandatet omfatter
- Kontrollerbart, rimelig og rettferdig
- Overgangsordninger med tilfredsstillende rettsvern

Enkelt å forstå og effektivt å forvalte

Det er viktig både for dem ordningene gjelder, og for dem som skal forvalte ordningen, at pensjonsvilkårene er klare og enkle. Enkelhet og forståelighet er en forutsetning for å få riktige beslutninger knyttet til pensjonen og gir mulighet til forutberegnelighet for dem som er medlem av ordningene.

Pensjonssystem som er fremtidig og har utspring i alminnelige pensjonsordninger

Nye pensjonsordninger må ta i betraktning at skiftninger i samfunnet, i jobbtilhørighet og i livssituasjon gjennomgående er større og skjer hyppigere enn tidligere. Det er påregnelig også for gruppene

mandatet omfatter. Det kan bety at pensjon opparbeides fra flere og mer ulike yrkesaktiviteter enn tidligere. Pensjonsopptjening kan derfor oftere bli bygget opp fra en eller flere kombinasjoner av ansettelsesforhold i privat og/eller offentlig virksomhet, fra næringslivsvirksomhet og fra ordning i ny folketrygd. Stadig flere i privat sektor er blitt omfattet av tjenestepensjoner. Fra og med 2006 er tjenestepensjon i tillegg til folketrygden blitt lovfestet for så godt som alle arbeidstakere.

Pensjonsordninger for gruppene mandatet omfatter, bør bygge på hovedprinsipper i pensjonssystem som er alminnelig i samfunnet. Ytelsesnivå i pensjonsordningene bør ikke skille seg vesentlig fra det som gjelder for arbeidstakere i sammenlignbare grupper.

Gi trygg pensjonsordning og ordninger for økonomisk sikkerhetsnett tilpasset gruppene

Pensjonsordninger og sikkerhetsnett må gi en rimelig god pensjon og akseptabel økonomisk sikkerhet ved overgang fra verv til annet virke. Det bør tas hensyn til oppgaver og den situasjon som følger med verv og stillinger som er omfattet av mandatet. I mandatet fra presidentskapets 8. mars 2007 står det i 1. avsnitt:

"Utvalget må ha for øye de særlige problemstillinger som følger av vervene som stortingsrepresentant og medlem av regjeringen."

Dette er i tråd med uttalelser gitt i andre offentlige dokumenter. Her nevnes NOU 2000:11 Politiker-

utvalget, "Arbeidsvilkår for regjeringsmedlemmer, statssekretærer og politiske rådgivere", som i mandatet ble bedt om å legge til grunn det spesielle i politikernes arbeidssituasjon og vurdere når vanlige regler bør gjelde og når det er behov for egne regler. Politikerlovutvalget tilkjennega sitt syn på enkelte hovedspørsmål i kapittel 4. Det ble særlig vist til manglende oppsigelsesvern. Statsråder kan måtte gå på dagen. Stortingsrepresentanter kan bli vraket ved nominasjonen eller ikke bli gjenvalgt ved stortingsvalget.

Vervet som stortingsrepresentant og statsråd kan ikke sammenlignes med ansettelse som offentlig tjenestemann, på grunn av det som er sagt foran om disse gruppens arbeidsrettlige status. Både funksjonstidens lengde og oppnevning (valg/utnevning) bestemmes i stor grad av andre. Vedkommende har derimot noe større innflytelse over avgangstidspunktet ved ikke stille til gjenvalg eller ved frivillig fratreden.

Pensjonsordningen skal først og fremst ivareta inntektssikringen etter pensjonering. Samtidig skal denne også inneholde uføre-, ektefelle- og barnpensjoner. Tiden umiddelbart etter fratreden i vervet og overgangen mellom fratreden og nytt arbeid skal ivaretas av sikkerhetsnett. Dette kan være ordninger administrert av arbeidsgiver eller alminnelige ordninger som gjelder for alle arbeidstakere.

I NOU 2004:1 Modernisert folketrygd punkt 11.3.8 s. 263 er det uttalt at Pensjonskommisjonen mener at det fortsatt er grunn til å beholde særskilte tjenestepensjonsordninger for gruppene som Utvalgets mandat omfatter.

I St. meld. nr. 12 (2004–2005) Pensjonsreform – trygghet for pensjonene, punkt 7.5.3 s. 147 er uttalt at en vil vurdere særregler for opptjening for grupper under stortingspensjonene, uten at det er utdypet hvordan de skal være.

For høyesterettsdommere har det vært sterkt vektlagt at lønn og pensjon utgjør en integrert del av ansettelsesgrunnlaget. Pensjonsordningen er viktig for en allsidig og god rekruttering til Høyesterett. Som redegjort for i punkt 4.4, har man i dagens pensjonsordning for høyesterettsdommere en regel om at opptjeningstiden forhøyes med 15 år for den som står i stillingen ved inntråd pensjonsalder på 67 år. En svekkelse av denne særrettigheten, og eventuelt en minskning av pensjonsgrunnlaget, kan føre til at Høyesterett ikke trekker til seg nødvendig kompetanse.

Det kan likevel reises spørsmål om hensynet til pensjonsordningen er blitt for sterkt vektlagt. Dommer i Høyesterett er det høyeste embete som er mulig å oppnå i norsk rettsvesen. Det er slik sett mulig å gå gradene i rettsystemet for til slutt å bli utnevnt til dommer/justitiarius i Høyesterett. Tilsvarende muligheter finnes også i offentlig forvaltning, forsvaret, politi, departement og ytre forvaltning. For disse

gruppene gjelder imidlertid de alminnelige reglene for pensjon i Statens Pensjonskasse. Lønn må kunne nyttes i rekrutteringsøyemed også for rekruttering til Høyesterett.

Det foreligger ikke undersøkelser som viser jobbmuligheter for stortingsrepresentanter, statsråder eller andre politikere som går ut av sitt virke. Ulikhet i alder, geografisk tilknytning og hvilket yrke disse har, gjør det vanskelig, for ikke å si umulig, å gjøre analyser som kan belyse spørsmålet. Politikeres jobbmulighet vil naturlig nok bli influert av arbeidsmarkedet generelt. Høyesterettsdommere forlater svært sjelden sitt dommerembete før pensjonering. Jobbmarkedet vil neppe ha betydning for en utnevnt dommer.

Risiko for å bli kastet fra vervet, oppgaver og ansvar, belastninger i vervet med manglende regulert arbeidstid, oppmerksomhet fra publikum og media og behovet for bred rekruttering er hensyn som primært må tillegges vekt ved forslag til økonomisk sikkerhetsnett, for stortingsrepresentanter og statsråder.

Kontrollerbart, rimelig og rettferdig

Gruppene det her skal foreslås pensjonssystem for, er personer i profilerte roller. Offentligheten vil ha interesse for gruppens lønns- og pensjonsvilkår. De vil bli henvist til i utforming av andre gruppers vilkår, og de vil kunne bli brukt som etisk standard. Ordningene skal være kontrollerbare og gjennomsluttelige for alle. Det kan bidra til opplyst debatt om ordningenes innhold og hindre utjenlige misforståelser. Pensjonsordningene skal videre kunne anses som rimelige og rettferdige sammenlignet med de ordningene folk flest i sammenlignbare grupper har.

Tilfredsstillende rettsvern for opptjente rettigheter

En endring av pensjonsordningene må vurderes opp mot hvilket grunnlovsværn som gjelder for pensjon for de særskilte pensjonsordningene som mandatet omfatter. Grunnloven § 97 gir et visst vern mot at det ved lov eller annen beslutning gripes inn i bestående rettsforhold framover. Utvalget har ved brev til Justisdepartementets Lovavdeling 4. april 2008 tatt opp problemstillinger om grunnlovsværn. Lovavdelingen har besvart henvendelsen ved brev til Utvalget 26. mai 2008. Lovavdelingen har i uttalelse til FAD 9. mai 2007 gitt en generell uttalelse om grunnlovsværnet for offentlige tjenestepensjoner. Videre har Lovavdelingen i brev 9. mars 2009 til AID gitt en vurdering av grunnlovsværnet for offentlig tjenestepensjon og AFP i forbindelse med arbeid med tilpasninger til ny folketrygd.

Hvilket grunnlovsværn som etter dette gjelder, kan helt kort oppsummeres slik at opptjente rettigheter har et sterkt grunnlovsværn, mens rett til å beholde eksisterende opptjeningsordninger for fremtidig opp-

tjening ikke har grunnlovsværn. En rekke spørsmål innunder de to hovedgruppene er uten tydelige svar. Dette vil være spørsmål som bare kan få sin endelige løsning ved domstolene.

Lovavdelingen skriver i brevet til Utvalget at det er et sterkt vern for opptjente rettigheter. Om grunnlovsværnet for opptjente rettigheter uttales det:

"Etter dette må en etter vårt syn – så langt en holder seg på det generelle planet – se det slik at høyesterettsdommere, Sivilombudsmann og Riksrevisjonens leder har et like sterkt vern mot inngrep i opptjente rettigheter som det som gjelder for offentlig ansatte i sin alminnelighet. Så langt det er tale om opptjente rettigheter, må trolig også stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer komme i en lignende stilling. Vi peker i den forbindelse på at selve det faktum at ytelsene må regnes som opptjent, i seg selv skaper et nokså sterkt grunnlag for forventningen om at det ikke skal gjøres vesentlig inngrep i rettsposisjonene."

Lovavdelingen uttaler at det som er sagt generelt om opptjente rettigheter, antas å gi veiledning også for innføring av delingstall og endring av opptjeningstid som dersom det gjennomføres for gruppene mandatet omfatter, medfører at allerede opparbeidede rettigheter reduseres. Hva gjelder retten til å beholde nåværende regulering av løpende pensjoner og av fremtidige løpende pensjoner, uttaler Lovavdelingen at retten til å beholde nåværende ordning ikke nødvendigvis står like sterkt som retten til vern mot inngrep ved innføring av delingstall og ved endring av opptjeningstid.

For retten til å beholde eksisterende opptjeningsordninger i fremtiden, oppstår det ikke noe grunnlovsspørsmål i relasjon til personer som ennå ikke er valgt/utnevnt til vervet eller embetet. Det samme gjelder endringer i opptjeningsordningen for perioden etter at et tidsbegrenset verv løper ut. Dette vil gjelde regjeringsmedlemmer, stortingsrepresentanter, sivilombudsmann og riksrevisor. Lovavdelingen knytter flere kommentarer til hvilket vern utnevnte høyesterettsdommere har mot at det gjøres inngrep i eksisterende opptjeningsordninger. Det vil være grunnlovsmessig problematisk å gjøre endringer i opptjeningsordningen som innebærer at det ikke lenger vil være mulig å oppnå full eller i alle fall tilnærmet full pensjon ved ordinær pensjonsalder, hvis det ved utnevningen var mulig å oppnå full pensjon.

7. TO ALTERNATIVE MODELLER FOR NYE PENSJONSORDNINGER

7.1 To modeller for stortingspensjonene – Byggekloss og SPK-modell

Utvalget har kommet fram til to modeller som kan være aktuelle for nye pensjonsordninger for gruppene mandatet omfatter. Opptjening av pensjon

fra vervet vil skje i den modellen som blir valgt. De to modellene er:

- Pensjonsordning som gjenspeiler ny folketrygd – *Byggeklossmodellen*,
- SPK-modellen.

7.2 Byggeklossmodellen – presentasjon ved forslag til alderspensjon

Byggeklossmodellen er en pensjonsordning som bygger på hovedprinsippene i ny folketrygd.

Byggeklossmodellen er en livsløpsbasert ytelsesordning. Byggeklossmodellen er utformet med tanke på at medlemmer i pensjonsordningen har en total yrkeskarriere. Arbeidsinntekt gjennom hele yrkeslivet skal danne grunnlag for de samlede pensjonsrettighetene for den enkelte. All opptjening i Byggekloss skal telle med i den fremtidige pensjonen. Opptjening fra verv gruppene i mandatet har, skal inngå i et byggesett av pensjonsopptjening sammen med pensjonsrettigheter som måtte være opptjent fra annet hold.

Pensjonen fra Byggekloss vil gi et netto tillegg til pensjon fra folketrygden. Verdien av årlig opparbeidet pensjon fra Byggekloss skal være nøytral i forhold til om en kommer fra eller går til offentlig eller privat sektor. Årlig pensjonsopptjening er også nøytral i forhold til alder, kjønn og om man står i stilling ved pensjonering eller ei.

Siden dette er en nettoordning som ikke skal samordnes med andre tjenestepensjoner, vil ytelsen på pensjoneringstidspunktet utgjøre summen av opptjent folketrygd og tjenestepensjoner. I Byggekloss skal pensjoner under opptjening reguleres med lønnsveksten. Pensjoner under utbetaling skal reguleres med lønnsveksten fratrukket en fast faktor på 0,75 prosent som i ny folketrygd. Det skal i Byggekloss ikke være regulering ut fra den til enhver tid gjeldende godtgjørelse/lønn slik som det i dag er for gruppene mandatet omfatter.

Alderspensjonen skal levealderjusteres samt kunne tas ut fra 62 år etter de samme prinsippene med forholdstall/delingstall som gjelder for fleksibel pensjonsalder i ny folketrygd. Det betyr at årlig pensjon blir lavere ved tidlig uttak og økt levealder. Opptjening skjer til en går ut av vervet/embetet, og det er slik sett ingen formell øvre pensjonsalder.

7.3 Byggeklossmodell – SPK-modell – sammenlignet med ny folketrygd og fremtidig SPK-modell

Ny folketrygd er satt inn i tabellen nedenfor. Dette er fordi Utvalget har brukt hovedprinsippene i ny folketrygd i Byggeklossmodellen. Ny folketrygd er ellers omtalt i punkt 5.1.

Som følge av innføring av ny folketrygd må offentlige tjenestepensjoner endres. Det er vedtak i

Stortinget om at tilpasning skal skje, jf. punkt 3.2.3. Hvordan den fremtidige offentlige tjenstepensjonen vil bli, vil ikke være kjent før etter resultatet av tarifforhandlingene våren 2009. I tabellen nedenfor er dette illustrert ved at fremtidig offentlig tjenstepen-

sjon er satt inn i tabell. Åpent felt betyr at innhold vil avhenge av resultatet av tarifforhandlingene.

For øvrig vises til omtale av Byggekloss punkt 7.2 og omtale av SPK-modellen i punkt 5.2.

Pensjonsordningene er forklart ut fra det som er alderspensjon i ordningen.

MODELLER – HOVEDPRINSIPPER

Ny folketrygd	Byggeklossmodellen	SPK-modell – offentlig tjenstepensjon	Fremtidig SPK-modell Våren 2009
<p>Livsløpsbasert ytelsesordning Den enkelte bygger opp pensjonsrettigheter for alle år i arbeid. Dette betyr at hvert år i verv/embete teller med sammen med annet arbeid før og etter verv/embete. Hvert år i vervet/embetet gir en andel av den fremtidige alderspensjonen. Alle år teller. Pensjon ikke basert på sluttlønn.</p>	<p>Livsløpsbasert ytelsesordning Den enkelte bygger opp pensjonsrettigheter for alle år i arbeid. Dette betyr at hvert år i verv/embete teller med sammen med annet arbeid før og etter verv/embete. Hvert år i vervet/embetet gir en andel av den fremtidige alderspensjonen. Alle år teller. Pensjon ikke basert på sluttlønn.</p>	<p>Ytelsesordning, ikke livsløpsbasert Pensjonsrettigheter bygger på den enkeltes tid i tjenestetid der full opptjening er 30 år i arbeid. År i stillingen ut over 30 år gir ikke andel av fremtidig pensjon, – mao ordningen er ikke livsløpsbasert og viser ikke det yrkesmessige livsløpet. Pensjon utgjør en gitt prosent av sluttlønn.</p>	<p>Ytelsesordning, uklart om livsløpsbasert Ordlyd pensjonsforliket 26. mai 2005 pkt. 2.4 sier: "Tjenstepensjon tilsvarende to tredjedeler av sluttlønn i offentlig sektor (bruttoordninger) videreføres"</p>
<p>Nettoordning Ingen samordning. Pensjon fra Nav utbetales uten avkorting.</p>	<p>Nettoordning Ingen samordning, verken med pensjon fra Nav eller andre pensjonsordninger.</p>	<p>Bruttogarantiordning Pensjon samordnes med pensjon fra Nav samt andre offentlige tjenstepensjoner. SPK kompenserer dersom faktisk folketrygd er lavere enn antatt folketrygd, kompenserer for evt. lavere opptjening som følge av ny opptjeningsmodell.</p>	<p>Bruttoordning Ordlyd pensjonsforliket 26. mai 2005 pkt. 2.4: "Tjenstepensjon tilsvarende to tredjedeler av sluttlønn i offentlig sektor (bruttoordninger) videreføres"</p>
<p>Opptjeningstid Opptjeningstid fra 13 år t.o.m. 75 år ved arbeidsinntekt og ved folketrygdens ytelser til livsopphold. Ingen overføringsavtale Alle år teller, nøytral i forhold til om inntekt kommer fra offentlig eller privat sektor.</p>	<p>Opptjeningstid Ingen maks opptjeningstid. Alle år i arbeid teller med.</p> <p>Ingen overføringsavtale Alle år teller, nøytral i forhold til om inntekt kommer fra offentlig eller privat sektor.</p>	<p>Opptjeningstid Maks opptjening er 30 år (hovedregel) forutsatt at man står i stillingen på tidspunkt for pensjonering.</p> <p>Overføringsavtale Alle år i offentlige tjenstepensjonsordninger er omfattet av overføringsavtalen summeres. Ulik pensjonsmessig effekt om man går til/fra offentlig eller privat sektor.</p>	

Ny folketrygd	Byggeklossmodellen	SPK-modell – offentlig tjenestepensjon	Fremtidig SPK-modell Våren 2009
Verdi av hvert år i arbeid Hvert år har samme verdi, forutsatt lik lønn, det vil si pensjonsgrunnlag.	Verdi av hvert år i arbeid Hvert år har samme verdi, forutsatt lik lønn, det vil si pensjonsgrunnlag.	Verdi av hvert år i arbeid Hvert år har ikke samme verdi. Verdi varierer fra 1/30 til 1/40.	
Oppsatt rett Ingen egen beregning av oppsatt rett. Nøytral verdi uavhengig av om man slutter eller står i stilling.	Oppsatt rett Ingen egen beregning av oppsatt rett. Nøytral verdi uavhengig av om man slutter eller står i stilling.	Oppsatt rett Endret brøk på opptjente rettigheter hvis fratreden før pensjonsalder (fra /30deler til /40deler. Oppsatt rett krever minst 3 års medlemskap.	
Regulering Pensjon under opparbeidelse reguleres med lønnsregulering. Pensjon under utbetaling reguleres med gjennomsnitt av lønns- og prisveksten, beregnet som lønnsvekst minus 0,75 pst.	Regulering Pensjon under opparbeidelse reguleres med lønnsregulering. Pensjon under utbetaling reguleres med gjennomsnitt av lønns- og prisveksten, beregnet som lønnsvekst minus 0,75 pst.	Regulering Pensjon under opparbeidelse reguleres med G-regulering, lønnsregulering. Pensjon under utbetaling reguleres med G-regulering, lønnsregulering.	Regulering Det vises til pensjonsforliket der det står følgende: "Etter at det er vedtatt en ny modell for folketrygdens alderspensjon, må de offentlige tjenestepensjonsordningene tilpasses den nye folketrygdmodellen, uten at dette svekker de offentlige tjenestepensjonene, men slik at de også omfattes av delingstall og ny indeksering".
Fleksibel pensjonsalder Fleksibelt uttak fra 62 år – den enkelte kan velge tidspunkt for uttak av hel eller delvis pensjon fra 62 år (gjelder ikke minstepensjonister)	Fleksibel pensjonsalder Fleksibelt uttak fra 62 år – den enkelte kan velge tidspunkt for uttak av hel eller delvis pensjon fra 62 år.	Ikke fullt fleksibel pensjonsalder Hovedregel 70 år. Kan ta ut pensjon fra 67 år. AFP fra fylte 62 år. Enkelte grupper har særaldersgrense. 85-årsregel: Dersom sum tjenestetid og alder utgjør minst 85 år, kan pensjonen tas ut inntil 3 år før aldersgrensen.	

7.4 Ytelsesnivå og overgangsordninger i Byggekloss- og SPK-modell – sammenlignet med ny folketrygd og fremtidig SPK-modell

Ytelsesnivå og overgangsordninger dreier seg om hvor gunstig pensjonsordningen skal være og hvordan overgang mellom ny og gammel ordning skal være. For Byggeklossmodellen er det et spørsmål om hvor mye den enkelte skal opparbeide i livsvarig pensjon per år. Det er videre et spørsmål om hvor mange år, eller sagt på en annen måte, hvor lang opptjeningstiden skal være for å nå et bestemt ytelsesnivå.

Det må tas stilling til hvor lang opptjeningstid i folketrygden som skal legges til grunn for fradraget som gjøres for antatt folketrygd.

Godtgjørelse og lønn er utgangspunktet for pensjonsgrunnlaget. Om det skal være en øvre grense, et tak, for hva som kan være det maksimale beløpet pensjonsgrunnlaget skal beregnes ut fra, har betydning for hvor gunstig pensjonsordningen er. Egenandel og hvor stor den skal være, er et annet moment som har betydning for ytelsesnivået. Dessuten er det et spørsmål om det skal være levealderjustering som i ny folketrygd.

Det må også tas stilling til om opptjent pensjon skal beholdes og hvordan totale pensjonsrettigheter skal være ved opptjening i både gammel og ny ordning.

For SPK-modellen er nivået i dagens ordning lagt, og det vil fram til tarifforhandlingene våren

2009 være ukjent hva partene vil beslutte om nivået i fremtidig SPK-ordning.

I tabellen nedenfor er ytelsesnivå i Byggekløss illustrert ut fra et bestemt nivå. Det vises for øvrig til

punkt 7.5 med sammenligning av hvilken pensjon Byggekløss og SPK gir.

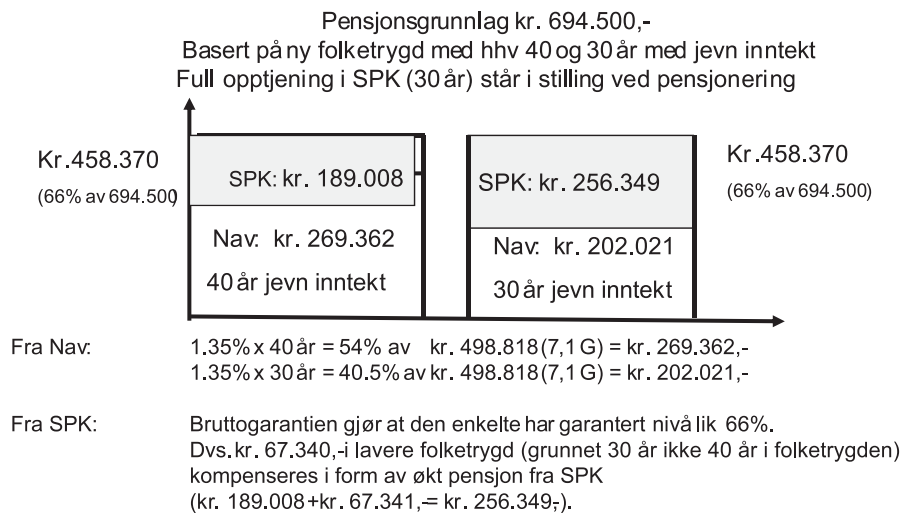
YTELSESNIVÅ OG OVERGANGSORDNINGER

Ny folketrygd	Byggekløssmodellen	SPK-modell – offentlig tjenstepensjon	Fremtidig SPK-modell
			Trolig først avklart i tariffoppgjøret i 2009
Ytelsesnivå	Ytelsesnivå	Ytelsesnivå	Ytelsesnivå
Pensjonsbeholdning – årlig opptjening skal tilsvare 18,1 pst. av pensjongivende inntekt opp til 7,1 G. Alle år teller. Pensjon ikke basert på sluttlønn.	Den enkelte opparbeider årlig en livsvarig pensjonsrettighet tilsvarende en gitt prosent av sitt pensjonsgrunnlag per år. Alle år teller. Pensjon er ikke basert på sluttlønn. Ytelsesnivået er etter 30 år ca 66 pst av pensjonsgrunnlaget. Fradrag for antatt folketrygd er basert på 40 år med jevn inntekt.	Garanti om 66 pst. av sluttlønn forutsatt full opptjening. I praksis i dag en ytelse minst tilsvarende 66 pst. + 10 pst. av G ved full opptjening. Pensjon utgjør gitt prosent av sluttlønn.	Ordlyd pensjonsforliket 26. mai 2005 pkt. 2.4: "Tjenstepensjon tilsvarende to tredjedeler av sluttlønn i offentlig sektor, (bruttoordninger) videreføres"
Pensjonsgrunnlag	Pensjonsgrunnlag	Pensjonsgrunnlag	
Maks pensjonsgrunnlag er 7.1 G.	Maks pensjonsgrunnlag 12 G.	Maks pensjonsgrunnlag 12 G.	
Egenandel	Egenandel	Egenandel	
Ikke egenandel (dog trygdeavgift)	Ikke egenandel	2 pst egenandel av den enkeltes pensjonsgrunnlag.	
Levealderjustering	Levealderjustering	Ikke levealderjustering	Levealderjustering
Nye årskull må arbeide lenger for å få samme årlige pensjon dersom levealderen fortsetter å øke.	Nye årskull må arbeide lenger for å få samme årlige pensjon dersom levealderen fortsetter å øke.	Nye årskull må ikke arbeide lenger for å få samme årlige pensjon dersom levealderen fortsetter å øke.	Det vises til pensjonsforliket der det står følgende: "Etter at det er vedtatt en ny modell for folketrygdens alderspensjon, må de offentlige tjenstepensjonsordningene tilpasses den nye folketrygdmodellen, uten at dette svekker de offentlige tjenstepensjonene, men slik at de også omfattes av delingstall og ny indeksering."

Overgangsregler	Overgangsregler		
Født 1953 eller tidligere: Dagens opptjeningsmodell. Født mellom 1953–1963: Pensjon fra begge opptjeningsmodeller. Født 1963 eller senere: Fullt ut ny opptjeningsmodell – garantibestemmelse.	Alle opparbeidete rettigheter frem til overgang til ny ordning beholdes. Samtlige som ikke har full opptjening i gammel ordning, omfattes av ny ordning med maks tak på totalpensjon tilsvarende hva vedkommende ville fått i gammel ordning. Fradrag for antatt folketrygd følger innfasing av ny folketrygd.		

7.4.1 SPK-modell med bruttoordning – Byggeklossmodell med nettoordning – hovedforskjeller

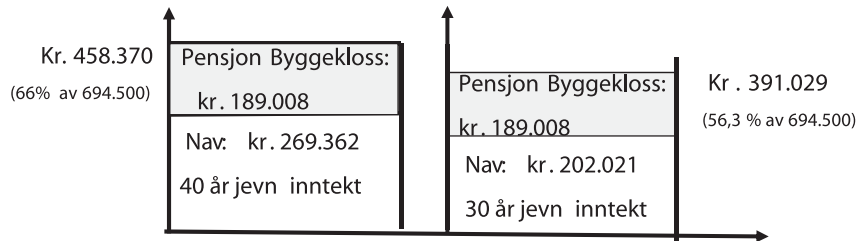
Alderspensjon SPK – offentlig tjenstepensjon Bruttoordning

Alderspensjon Byggeklossmodell Netto-ordning

Pensjonsgrunnlag kr. 694.500,-
Basert på ny folketrygd med hhv 40 og 30 år med jevn inntekt
30 års opptjening i Byggeklossmodell

Fra Nav: $1.35\% \times 40 \text{ år} = 54\%$ av kr. 498.818 (7,1 G) = kr. 269.362,-
 $1.35\% \times 30 \text{ år} = 40,5\%$ av kr. 498.818 (7,1 G) = kr. 202.021,-

Byggekloss: 0.907% av kr. 694.500 = kr. 6.300,- i livsvarig pensjon per år
 $\times 30 \text{ år} = \text{kr. } 189.008,-$ ($189.008/30\text{år} = 6.300,-$ pr. år).
 Ingen bruksgaranti! Den enkelte er selv ansvarlig for egen folketrygdopptjening. Tilleggsytelsen kr. 189.008,- er sikret, ikke nivået lik 66%

7.5 Hvilken pensjon gir Byggekloss og SPK – sammenligning med nåværende ordninger

7.5.1 Hvor mye pensjon gir Byggeklossmodellen – fire alternativer

For å nå et ytelsesnivå lik 66 prosent av pensjonsgrunnlaget med fradrag for antatt folketrygd er det i ytelsesnivået for Byggeklossmodellen slik det er illustrert i punkt 7.4, forutsatt en opptjeningstid på 30 år. Alle år teller. 30 års opptjening er således kun utgangspunktet for å beregne hvor mye årlig opptjent livsvarig pensjonsytelse skal utgjøre.

Det er satt en begrensning for beregning av årlig opptjent livsvarig pensjon ved at pensjonsgrunnlaget ikke skal overstige 12 G. 12 G er kr 843 072 per mai 2008.

Beregningene viser eksempler på opptjeningsprosent for en person som fullt ut omfattes av nytt opptjeningssystem. – En person som er født før 1953, vil ha antatt folketrygd basert på full opptjening i dagens folketrygd og ikke den nye. Årskullene 1953–1963 får litt fra hvert system. – Alle gruppene unntatt stortingsrepresentantene har årlig godtgjørelse/lønn som overstiger 12 G. Det betyr at årlig opptjening av

pensjon blir lik for alle gruppene med godtgjørelse/lønn over 12 G.

Beregningsmetode for å finne hvor mye av pensjonen som dekkes av Nav, er det som følger av forslaget til ny folketrygd, jf. Ot.prp. nr. 37 (2008–2009), senere vedtatt av Stortinget, jf. punkt 3.2.1. Det vises ellers til det som er sagt i punkt 5.1.2 og 10.3.

Det vises til de generelle forutsetningene for øvrig der beregningene er satt opp med grunnlag i godtgjørelse og lønn pr. 1. oktober 2008.

Den pensjon den enkelte tjener opp, er årlig ytelse multiplisert med det antall år den enkelte har vært i ordningen. Full pensjon har derfor ikke lenger aktualitet. Samlet pensjon er det den enkelte årlig har tjent opp fra folketrygden samt fra andre pensjonsordninger med tillegg av det som er tjent opp fra andre ordninger ut fra total yrkeskarriere.

Eksempelene nedenfor er satt opp med fire alternativer for opptjening av alderspensjon i ordningen. Dette er med 40 års opptjening og med 43 års opptjening i ny folketrygd, Nav og med og uten egenandel på 2 prosent.

PENSJON FOR STORTINGSREPRESENTANTER

Generelle forutsetninger:

Folketrygdens grunnbeløp (G)	kr 70 256
Godtgjørelse 2009	kr 694 500
Antatt ytelsesnivå etter 30 år	66 pst.
Beregnet pensjon (66% x 694 500 kr)	kr 458 370
Opptjeningstid:	Antall år som representant

Beregningsmetode Ny Folketrygd sin del av pensjon

	Antall år med jevn inntekt	
	40	43
Ny folketrygd dekker ved x år jevn inntekt (Nav):**	kr 269 362	kr 289 564
Stortingspensjonen dekker resterende del:	kr 189 008	kr 168 806
	kr 458 370	kr 458 370

** Beregningsmetode Nav: $(1,35\% \times \text{antall år}) = Y\%$ Denne prosentsetsatsen multipliseres med 7,1 G

Byggeklossmodellen med 30 års opptjeningstid

Nav 40 år	0 pst. egenandel	2 pst. egenandel
Årlig opptjent livsvarig ytelse ***	kr 6 300	kr 6 300
Årlig opptjent livsvarig ytelse i prosent av årlig godtgjørelse	0,91 pst.	0,91 pst.
Årlig egenandel	0	kr 13 890

*** Beregning av årlig opptjent livsvarig ytelse beregnes ved å dividere resterende del av pensjon med opptjeningstid:

F.eks: $\text{kr } 189\,008 / 30 \text{ år} = \text{kr } 6\,300$ pr år opptjent livsvarig ytelse

Nav 43 år	0 pst. egenandel	2 pst. egenandel
Årlig opptjent livsvarig ytelse	kr 5 627	kr 5 627
Årlig opptjent livsvarig ytelse i prosent av årlig godtgjørelse	0,81 pst.	0,81 pst.
Årlig egenandel	0	kr 13 890

PENSJON FOR REGJERINGSMEDLEMMER

Generelle forutsetninger:

Folketrygdens grunnbeløp (G)	kr 70 256
Godtgjørelse 2009	kr 1 029 000
Antatt ytelsesnivå 30 år	66 pst.
Beregnet pensjon (66% x 12G)	kr 556 428
Opptjeningstid:	Antall år som statsråd

Beregningsmetode Ny folketrygd sin del av pensjon

	Antall år med jevn inntekt	
	40	43
Ny folketrygd dekker ved x år jevn inntekt (Nav):**	kr 269 362	kr 289 564
Statsrådspensjonen dekker resterende del:	kr 287 066	kr 266 864
	kr 556 428	kr 556 428

** Beregningsmetode Nav: $(1,35\% \times \text{antall år}) = Y\%$ Denne prosentsetsatsen multipliseres med 7,1 G

Byggeklossmodellen med 30 års opptjeningstid

<i>Nav 40 år</i>	0 pst. egenandel	2 pst. egenandel
Årlig opptjent livsvarig ytelse ***	kr 9 569	kr 9 569
Årlig opptjent livsvarig ytelse i prosent av 12 G	1,14 pst.	1,14 pst.
Årlig egenandel av 12 G	0	kr 16 861

*** Beregning av årlig opptjent livsvarig ytelse beregnes ved å dividere resterende del av pensjonen med opptjeningstid:

F.eks: kr 287 066 / 30 år = kr 9 569 pr. år opptjent livsvarig ytelse

<i>Nav 43 år</i>	0 pst. egenandel	2 pst. egenandel
Årlig opptjent livsvarig ytelse ***	kr 8 895	kr 8 895
Årlig opptjent livsvarig ytelse i prosent av 12 G	1,06 pst.	1,06 pst.
Årlig egenandel av 12 G	0	kr 16 861

STATSMINISTERPENSJON

Generelle forutsetninger:

Folketrygdens grunnbeløp (G)	kr 70 256
Godtgjørelse 2009	kr 1 266 000
Antatt ytelsesnivå 30 år	66 pst.
Beregnet pensjon (66% x 12 G)	kr 556 428
Opptjeningstid:	Antall år som statsminister

Beregningsmetode Ny folketrygd sin del av pensjon

	Antall år med jevn inntekt	
	40	43
Ny folketrygd dekker ved x år jevn inntekt (Nav):**	kr 269 362	kr 289 564
Statsministerpensjonen dekker resterende del:	kr 287 066	kr 266 864
	kr 556 428	kr 556 428

** Beregningsmetode Nav: $(1,35\% \times \text{antall år}) = Y\%$ Denne prosentsetningen multipliseres med 7,1 G

Byggeklossmodellen med 30 års opptjeningstid

<i>Nav 40 år</i>	0 pst. egenandel	2 pst. egenandel
Årlig opptjent livsvarig ytelse ***	kr 9 569	kr 9 569
Årlig opptjent livsvarig ytelse i prosent av 12 G	1,14 pst.	1,14 pst.
Årlig egenandel av 12 G	0	kr 6 861

*** Beregning av årlig opptjent livsvarig ytelse beregnes ved å dividere resterende del av pensjonen med opptjeningstid:

F.eks. kr 287 066 / 30 år = kr 9 569 pr år opptjent livsvarig ytelse

<i>Nav 43 år</i>	0 pst. egenandel	2 pst. egenandel
Årlig opptjent livsvarig ytelse ***	kr 8 895	kr 8 895
Årlig opptjent livsvarig ytelse i prosent av 12 G	1,06 pst.	1,06 pst.
Årlig egenandel av 12 G	0	kr 16 861

OPPSUMMERING BYGGEKLOSSMODELLEN FOR ALLE GRUPPENE MANDATET OMFATTER STORTINGSREPRESENTANT OSV.

Årlig opptjent livsvarig ytelse fra pensjonsordningen avhengig av om fradrag for antatt folketrygd settes til 40 eller 43 år med jevn inntekt samt beregning av egenandel

	Stortingsr.	Statsråd	Statsminister	Justit. i Hr.rett	Dommer i Hr.rett	SOM	Riksrevisor
<i>Nav 40 år</i>	6 300	9 569	9 569	9 569	9 569	9 569	9569
<i>Nav 43 år</i>	5 627	8 895	8 895	8 895	8 895	8 895	8 895
<i>2 pst. egenandel**</i>	13 890	16 861	16 861	16 861	16 861	16 861	16 861

** Beregnes av godtgjørelse for stortingsrepresentanter.

For de andre gruppene beregnes det av 12 G, som er maks pensjonsgrunnlag. SOM (sivilombudsmann)

7.5.2 Dagens ordninger – SPK-modellen – Byggeklossmodellen – sammenligning

Nedenfor er tatt inn i tabeller beregninger for å sammenligne pensjonsopptjening i dagens ordninger med SPK-modellen og Byggeklossmodellen. For å illustrere forskjellene ved overgang til SPK-modell

eller Byggekloss er valgt beregninger som viser fra 3 til 40 års opptjening i ordningene. Beregningene viser dette også for verv der lang opptjening neppe er særlig aktuelt. Dette er for å illustrere hva som ligger i livsløpsbasert opptjening.

*Sammenlikning dagens ordning med SPK-modellen og Byggeklossmodellen
Pensjonsopptjening, med 40 år jevn inntekt for beregning av dekning fra Nav*

Statsrådspensjon	Min-maks opptj.tid	Fullt opptjeningsgrunnlag	Antall år med pensjonsopptjening i vervet/stillingen						
			3 år	4 år	6 år	8 år	12 år	30 år	40 år
Dagens ordning	3–6 år**	Statsrådspensjon Nav Sum yttelse	162 818 269 362 432 180	214 268 269 362 483 630	317 168 269 362 586 530	som 6 år som 6 år som 6 år	som 6 år som 6 år som 6 år	som 6 år som 6 år som 6 år	som 6 år som 6 år som 6 år
SPK **	maks 30 år	SPK Nav Sum yttelse	28 707 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 551 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	som 30 år som 30 år som 30 år
Byggekloss		Statsrådspensjon Nav Sum yttelse	28 707 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 551 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	382 755 269 362 652 117

* Tjenestetid under minstetid kan likevel bli utløst, jf. Samordningsloven § 6.

** SPK: Står i stilling ved overgang til pensjon. Full opptjening etter 30 år.

Dagens godtgjørelse:	1 029 000
Maks pensjonsgrunnlag 12 G:	843 072
Årlig livsvarig pensjon i byggekloss:	9 569

*Sammenlikning dagens ordning med SPK-modellen og Byggeklossmodellen
Pensjonsoppføring, med 40 år jevn inntekt for beregning av dekning fra Nav*

Statsministerpensjon	Min-maks opptj. tid	Fullt oppføringsgrunnlag	Antall år med pensjonsoppføring i vervet/stillingen						
			3 år	4 år	6 år	8 år	12 år	30 år	40 år
Dagens ordning	3–6 år*	Statsministerpensjon Nav Sum ytelse	262 358 269 362 531 720	325 658 269 362 595 020	452 258 269 362 721 620	som 6 år som 6 år som 6 år	som 6 år som 6 år som 6 år	som 6 år som 6 år som 6 år	som 6 år som 6 år som 6 år
SPK **	maks 30 år	SPK Nav Sum ytelse	28 707 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 551 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	som 30 år som 30 år som 30 år
Byggekloss		Statsministerpensjon Nav Sum ytelse	28 707 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 551 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	382 755 269 362 652 117

* Tjenestetid under minstetid kan likevel bli utløst, jf. Samordningsloven § 6.

** SPK: Står i stilling ved overgang til pensjon. Full oppføring etter 30 år.

Dagens godtgjørelse:	1 266 000
Maks pensjonsgrunnlag 12 G:	843 072
Årlig livsvarig pensjon i byggekloss:	9 569

*Sammenlikning dagens ordning med SPK-modellen og Byggeklossmodellen
Pensjonsopptjening, med 40 år jevn inntekt for beregning av dekning fra Nav*

Høyesterettspensjon	Min-maks opptj.tid	Fullt opptjening grunnlag	Antall år med pensjonsopptjening i vervet/stillingen						
			3 år	4 år	6 år	8 år	12 år	30 år	40 år
Dagens ordning	3–30 år**	Høyesterettspensjon Nav Sum ytelse	48 760 269 362 318 122	65 013 269 362 334 375	97 520 269 362 366 882	130 026 269 362 399 388	195 039 269 362 464 401	487 598 269 362 756 960	som 30 år som 30 år som 30 år
SPK **	maks 30 år	SPK Nav Sum ytelse	28 710 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 560 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	som 30 år som 30 år som 30 år
Byggekloss		Høyesterettspensjon Nav Sum ytelse	28 707 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 551 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	382 755 269 362 652 117

* Tjenestetid under minstetid kan likevel bli utløst, jf. Samordningsloven § 6.

** SPK: Står i stilling ved overgang til pensjon. Full opptjening etter 30 år.

Dagens godtgjørelse:	1 328 000
Maks pensjonsgrunnlag 12 G:	843 072
Årlig livsvarig pensjon i byggekloss:	9 569

*Sammenlikning dagens ordning med SPK-modellen og Byggeklossmodellen
Pensjonsoppføring, med 40 år jevn inntekt for beregning av dekning fra Nav*

Sivilombudsmannspen- sjon	Min-maks opptj.tid	Fullt oppføringsgrunnlag	Antall år med pensjonsoppføring i vervet/stillingen							
			3 år**	4 år	6 år	8 år	12 år	30 år	40 år	
Dagens ordning	4–8 år*	Sivilombudsmannspensjon Nav Sum yttelse	269 326 269 326 269 326	314 994 269 326 584 320	407 954 269 326 677 280	500 914 269 326 770 240	500 914 269 326 770 240	114 826 269 326 384 153	287 066 269 326 556 392	382 755 269 362 652 117
SPK **	maks 30 år	SPK Nav Sum yttelse	28 707 269 326 298 033	38 275 269 326 307 602	57 413 269 326 326 740	76 551 269 326 345 877	76 551 269 326 345 877	114 826 269 326 384 153	287 066 269 326 556 392	382 755 269 362 652 117
Byggekloss		Sivilombudsmannspensjon Nav Sum yttelse	28 707 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 551 269 362 345 913	76 551 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	382 755 269 362 652 117

* Tjenestetid under minstetid kan likevel bli utløst, jf. Samordningsloven § 6.

** SPK: Står i stilling ved overgang til pensjon. Full oppføring etter 30 år.

Dagens godtgjørelse:	1 328 000
Maks pensjonsgrunnlag 12 G:	843 072
Årlig livsvarig pensjon i byggekloss:	9 569

*Sammenlikning dagens ordning med SPK-modellen og Byggeklossmodellen
Pensjonsopptjening, med 40 år jevn inntekt for beregning av dekning fra Nav*

Riksrevisorpensjon	Min-maks opptj. tid	Fullt opptjeningsgrunnlag	Antall år med pensjonsopptjening i vervet/stillingen						
			3 år	4 år	6 år	8 år	12 år	30 år	40 år
Dagens ordning	3–30 år*	Riksrevisorpensjon Nav Sum ytelse	38 728 269 362 308 090	51 637 269 362 320 999	77 456 269 362 346 818	103 274 269 362 372 636	154 911 269 362 424 273	387 278 269 362 656 640	som 30 år som 30 år som 30 år
SPK **	maks 30 år	SPK Nav Sum ytelse	28 707 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 551 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	som 30 år som 30 år som 30 år
Byggekloss		Riksrevisorpensjon Nav Sum ytelse	28 707 269 362 298 069	38 275 269 362 307 637	57 413 269 362 326 775	76 551 269 362 345 913	114 826 269 362 384 188	287 066 269 362 556 428	382 755 269 362 652 117

* Tjenestetid under minstetid kan likevel bli utløst, jf. Samordningsloven § 6.

** SPK: Står i stilling ved overgang til pensjon. Full opptjening etter 30 år.

Dagens godtgjørelse:	1 152 000
Maks pensjonsgrunnlag 12 G:	843 072
Årlig livsvarig pensjon i byggekloss:	9 569

7.6 Risikodekninger – uføre-, ektefelle- og barnepensjon i Byggekloss og i SPK

7.6.1 Innledning

Modellene Utvalget har kommet fram til som aktuelle for nye pensjonsordninger for gruppene mandatet omfatter, Byggekloss og SPK, skal ha risikodekninger. Med risikodekninger menes her pensjonsordning som omfatter rett til utbetalinger ved uførhet eller død i form av ordninger for uføre- og etterlattepensjon. Ved vurdering av hvordan risikodekninger i nye ordninger bør være, har Utvalget lagt til grunn de samme overordnede prinsippene som ved vurdering av modell for alderspensjon.

Samtlige offentlige tjenestepensjonsordninger har uførepensjon og etterlattepensjon i pensjonsordningene. Ytelsesnivået på uførepensjon er ved full opptjening som hovedregel 66 prosent av vedkommendes pensjonsgrunnlag. Full etterlattepensjon tilsvarer 9 prosent av pensjonsgrunnlaget, mens full barnepensjon utgjør 15 prosent av pensjonsgrunnlaget per barn.

En del ansatte i privat sektor er hva gjelder risikodekninger, kun omfattet av en ordning tilsvarende lovens minimumskrav som er plikt til premiefritak eller innskuddsfritak når uførhet oppstår under opptjening av alderspensjon. De har således ikke uføre- eller etterlattepensjon tilknyttet pensjonsordningen. For ansatte som har uførepensjon tilknyttet pensjonsordningen er et ytelsesnivå lik 66 pst å anse som normalt.

Hovedforskjellen mellom en 66 prosent ytelsesordning i privat og offentlig sektor er bruttogarantien som ligger i offentlig sektor. I dette ligger at den enkelte er garantert et gitt ytelsesnivå uavhengig av vedkommendes faktiske folketrygd. I privat sektor har man ikke en slik garanti, men unntak kan gjøres for uføregrad under 50 prosent. For øvrig vises til nærmere omtale om dagens uførepensjonsordninger i privat og offentlig sektor i 5.2 og 5.4.

Samtlige ordninger mandatet omfatter, har deknninger i form av uførepensjon, ektefelle- og barnepensjon i dag. Det vises til omtale under kapittel 4.

7.6.2 *Uførepensjon for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer – presentasjon av forslag til ordning*

I vurdering av ny uførepensjonsordning har Utvalget lagt til grunn samme overordnede prinsipper som ved valg av modell for alderspensjon.

Utvalget foreslår en uførepensjonsordning med et ytelsesnivå lik 66 prosent med fradrag for antatt folketrygd. Ordningen skal være en nettoordning. Det er tilsvarende ordningene i privat sektor. Den enkelte er ikke garantert et ytelsesnivå som i bruttoord-

ning og har således selv "ansvaret" for hvor mye vedkommende får i ytelse fra Nav. Det skal være unntak når uføregraden er under 50 prosent. Dette tilsvarer det som det er adgang til etter lov om foretakspensjon LOV 2000-03-24 nr 1 § 6-3 (2) 6.

Det gjøres fradrag for en standardberegnet, antatt, ytelse fra folketrygden. Fradrag for grunnpensjonen settes til 85 prosent av G. Nødvendig endringer som følge av ny folketrygd gjøres tilsvarende hva gjelder tilpasninger i privat sektor.

Pensjonsgrunnlaget skal tilsvare den til enhver tid gjeldende faste godtgjørelse. Maks beregningsgrunnlag settes til 12 G.

Faktisk stillingsstørrelse på uføretidspunktet legges til grunn i beregningen av uførepensjon tilsvarende hva som måtte gjelde i SPK.

Nedre uføregrad settes til 20 prosent.

Inntreffer uførhet mens man står i vervet, godskrives pensjonsopptjening som om man stod i stilling frem til sin "aldersgrense" definert etter samme prinsipp som gjelder i SPK for de med ordinær aldersgrense (ikke særaldersgrense).

Forsørger vedkommende barn under 18 år, ytes et barnetillegg på 10 prosent per barn.

Utbetaling skjer etter 12 måneders sammenhengende sykmelding.

Løpende uførepensjon reguleres tilsvarende hva gjelder regulering av uførepensjon i ny folketrygd.

Uførepensjonen gir rett til fripolise forutsatt minst 1 års medlemskap i ordningen.

Rettigheter i ny ordning samordnes med øvrige uførerrettigheter fra offentlig tjenestepensjon omfattet av overføringsavtalen. Samordning følger hovedprinsippene i samordningslovens § 6 og § 7.

For de som har opparbeidede uførerrettigheter fra dagens pensjonsordninger for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer, skal summen av uførepensjon i dagens og i ny ordning ikke overstige hva vedkommende kunne fått om all opptjening hadde skjedd i tidligere ordning.

Ved uførhet opparbeides fortsatt alderspensjon. Beregningsgrunnlaget for alderspensjon reguleres etter samme prinsipp som regulering av alderspensjon under uførhet i ny folketrygd.

Dersom uførheten oppstår etter at man har gått ut av vervet, beregnes oppsatt rett til uførepensjon på grunnlag av faktisk opptjening. Oppsatt rett fastsettes etter en brøk på minimum 30-deler, maks 40-deler. Oppsatt rett reguleres tilsvarende den til enhver tid gjeldende regulering av uførepensjon i ny folketrygd.

Ved fratreden før pensjonering skal den enkelte ha mulighet til å videreføre uføredekningen uten helseeklæring. Dette er som tilsvarende regler i privat sektor.

7.6.3 *Uførepensjon for høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor – presentasjon av forslag til ordning*

I vurdering av ny uførepensjonsordning har utvalget lagt til grunn samme overordnede prinsipper som for valg av modell for alderspensjon. Dagens ordning for risikoelementer etter lov om Statens Pensjonskasse, synes aktuell for denne gruppen mandatet omfatter. Det vises til beskrivelse av dette i SPK i punkt 5.2.2.

7.6.4 *Etterlattepensjoner for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor – presentasjon av forslag til ordning*

Med etterlattepensjon menes her pensjon til etterlatte etter dødsfall. I vurdering av nye etterlattepensjonsordninger foreslår Utvalget en ordning der samtlige grupper mandatet omfatter, i all hovedsak følger de til enhver tid gjeldende regler om netto etterlattepensjoner i henhold til lov om Statens Pensjonskasse. At ordningene er nettoordninger, medfører at de ikke er samordningspliktige. Det er unntak fra dette der sum pensjon overstiger det en ville fått utbetalt etter full tid i den høyeste av pensjonene. Høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor vil likevel kunne få beregnet pensjonen som bruttopensjon dersom vedkommende før tiltredelse har vært medlem av offentlig tjenstepensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Dette er som følge at de skal følge det til enhver tid gjeldende regelverk i SPK.

- Ytelsesnivå for netto etterlattedekninger ved full opptjening er pt. for ektefelle/registrert partner 9 prosent av pensjonsgrunlaget avdøde ville fått ved å stå i stilling til sin aldersgrense og 15 prosent av pensjonsgrunlaget for hvert barn under 20 år. Ved dødsfall etter fratreden av vervet/stillingen legges faktisk opptjeningstid til grunn i beregning av pensjonene.

Det vises for øvrig til punkt 5.2.2 om ektefelle- og barnpensjon.

I Utvalgets forslag skal samboere, etter nærmere definisjon, ha rett til etterlattepensjon på lik linje som ektefelle og registrert partner. Definisjon av samboer følger reglene i lov om foretakspensjon § 1-2 (2) litra f:

"Samboer: Person som medlemmet:

1. har felles bolig og felles barn med, eller
2. lever sammen med i ekteskaps- eller partnerskapslignende forhold når det godtgjøres at forholdet har bestått uavbrutt i de siste fem årene før dødsfallet, og det ikke forelå forhold som ville

hindre at lovlig ekteskap eller partnerskap ble inngått."

Der avdøde etterlater seg flere berettigede til pensjon, følges prinsippene i ekteskapsloven, LOV-1991-07-04-47, § 86 for samtlige berettigede.

For de som har opparbeidede etterlatterrettigheter fra dagens ordninger, skal summen av pensjon i dagens ordning og i ny ordning ikke overstige hva vedkommende kunne fått dersom all opptjening hadde skjedd i tidligere ordninger. I vurderingen legges bruttobeløp til grunn.

Ved dødsfall etter fratreden fra vervet/stillingen ytes etterlattepensjoner basert på faktisk opptjening i ordningene.

Ved fratreden før pensjonering skal den enkelte ha mulighet til å videreføre dekningene uten helseerklæring, tilsvarende reglene i privat sektor.

7.7 **Ordninger for økonomisk sikkerhetsnett ved avslutning av vervet**

7.7.1 *Mandat – formål – bruk*

Med sikkerhetsnett menes etterlønn eller lignende ordninger for dem som går ut av politisk verv, og som skal fungere inntil en går over i annet yrke eller i pensjon. Sikkerhetsnett faller inn under Utvalgets mandat. Det vises til punkt 3.1 og 3.1.3.

Det er behov for ordninger for dette. Regjeringsmedlemmer vil kunne måtte gå på dagen. Stortingsrepresentanter kan stille til valg, men ikke bli gjenvalgt. Situasjonen kan også være at representanten har tatt beslutning om ikke å stille til valg, men har ikke dermed hatt anledning i passende tid til å tre inn i annen virksomhet. En ordning med sikkerhetsnett vil være mest relevant for regjeringsmedlemmer og for stortingsrepresentanter. For de tilfellene hvor vedkommende går over i pensjon, vil det ikke være aktuelt å gjøre bruk av sikkerhetsnett.

Dagens ordninger har ulike typer av sikkerhetsnett. Det er ventelønn og etterlønn for stortingsrepresentanter og etterlønn for regjeringsmedlemmer. Stortingsrepresentanter har en førtidspensjonsordning. Det vises til omtalene i kapittel 4.

Kjønstadutvalgets rapport omhandler nettopp 75-årsregelen. Kjønstadutvalget har i sin rapport også gitt merknader til ventegodtgjørelse for stortingsrepresentanter i punkt 3.2 s. 13 og 14. Det er her blant annet pekt på at:

"Det ser ut som at Pensjonsordningen har bevilget ventegodtgjørelse til enkelte tidligere stortingsrepresentanter som først har vært i vanlig arbeid i mange år, og deretter søkt om ventegodtgjørelse til tross for at de kunne ha hatt rett til ytelse fra folketrygden. Det ser videre ut til at ordningen med ventegodtgjørelse er blitt benyttet i enkelte tilfeller bare fordi det har vært noen måneder igjen før en tidligere stortingsrepresentant oppfylder 75-årskravet."

Kjønstadutvalgets kommentarer er tatt med her som en markering av behov for helt tydelige regler.

Utvalget kommenterer ikke ordningen nærmere her i og med at Utvalget verken foreslår ordningen videreført eller justert, men foreslår å etablere nye ordninger. I en overgangstid vil imidlertid 75-årsregelen gjelde for de som allerede har opptjent en slik rett. I lys av Kjønstadutvalgets rapport bør derfor regelverket for denne gjennomgås. Dette gjelder særlig i forhold til avkortning mot andre inntekter.

I brev 13. mai 2009 fra AID til partene i arbeidslivet varsler regjeringen at det om kort tid vil bli fremmet en Ot.prp. om endringer i innføringen av ny AFP fra 2011. Denne proposisjonen vil blant annet inneholde nye regler om avkortning av pensjon mot andre inntekter. Utvalget legger til grunn at de varslede forslagene blir vurdert i Stortingets videre arbeid med Utvalgets forslag.

7.7.2 Sikkerhetsnett – presentasjon av forslag til ordning

Her presenteres Utvalgets forslag om sikkerhetsnett. Utvalget ser det slik at forslaget har aktualitet først og fremst for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer. Det består av tre elementer. Dette er ytelse i en

- fratredelsesperiode,
- etterlønnperiode,
- i periode med rett til dagpenger.

I beskrivelsen nedenfor er situasjonen i de ulike periodene og ytelsen beskrevet.

FRATREDELSESPERIODEN

Stortingsrepresentanter kan fratre som følge av at vedkommende ikke stiller til gjenvalg eller ikke blir renominert. Vedkommende som tidligere hadde såkalt "sikker plass", kan også bli nominert på mer "usikker plass". I slike tilfelle kan vedkommende ha en periode som strekker seg fra nominasjonsmøtet til valget til å forberede fratreden og overgang til nytt arbeid. De fortsetter likevel som valgte representanter til utløpet av perioden. Det faktum at de kan undersøke mulighetene i arbeidsmarkedet i denne perioden, endrer ikke det forhold at fratredelsesperioden først vil begynne å løpe fra datoen for konstitueringen av det nye Storting.

Stortingsrepresentanter hadde tidligere en lovfestet rett til å tre inn i den stillingen de hadde før de ble valgt. Den alminnelige samfunnsutviklingen og de raske endringer i arbeidslivet gjorde at denne bestemmelsen ble tatt bort.

Stortingsrepresentanter kan også måtte fratre som følge av valgresultatet, og som følge av at statsråder kommer tilbake til Stortinget. Dette skjer som regel på kort varsel.

Arbeidstakeres rettigheter i forbindelse med oppsigelse/fratreden er først og fremst regulert i arbeidsmiljøloven og i tjenestemannsloven. Stortingsrepresentantenes spesielle situasjon gjør det vanskelig å bruke dette lovverkets bestemmelser. Det må derfor utformes særskilte regler som administreres av arbeidsgiveren (Stortinget). Som vist til foran, gjør omstendighetene at situasjonen kan være forskjellig for den enkelte representant. Dette tilsier at reglene bør ha en noe ulik utforming. Stortingsrepresentanter fungerer i vervet til et nytt Storting er konstituert i forbindelse med stortingsvalg. Representanter som fratrer som følge av statsrådsskifte, må imidlertid gå på dagen.

Stortingsvalglistene må være levert innen 1. april. For ikke renominerte representanter er således "oppsigelsestiden" minst 6 måneder fram til det nye Storting trer sammen i begynnelsen av oktober. Som det framgår nedenfor, foreslår Utvalget en etterlønnperiode på maksimum 12 måneder for representanter som fratrer. I det ordinære arbeidslivet kommer en eventuell etterlønnperiode normalt i forlengelsen av oppsigelsestiden. Spørsmålet blir derfor om stortingsrepresentanter også skal ha en lignende ordning, og om en slik "oppsigelsestid" skal være lik, gitt det som er nevnt foran.

Utvalget har kommet til at det bør være ytelse i en fratredelsesperiode, i forbindelse med fratreden som løper fra fratredelsestidspunktet. Fratredelsestidspunktet kan være forskjellig. Ved fratredelse i perioden er det den aktuelle dato som gjelder. Ved fratredelse i forbindelse med valg settes fratredelsestidspunktet for stortingsrepresentanter til datoen for konstitueringen av det nye Storting. For regjeringsmedlemmer blir tidspunktet datoen avgangen skjer. Fratredelsesperioden skal som hovedregel være 3 måneder.

Utvalget mener likevel at fratredelsesperioden bør avkortes dersom funksjon i vervet er av kortere varighet. For stortingsrepresentanter vil dette kunne være kortere enn en stortingsperiode (4 år) og for regjeringsmedlemmer kortere enn ett år. Fratredelsesgodtgjørelse kan imidlertid ikke utbetales for en kortere periode enn 1 måned. Det må etter Utvalgets syn utarbeides nærmere regler om dette.

Når det gjelder regjeringsmedlemmer, så kan disse måtte fratre etter valg, etter avstemninger i Stortinget (kabinettspørsmål/mistillit), frivillig fratreden eller ordinære statsrådsskifter. Regjeringsmedlemmer som også er medlem av Stortinget, går tilbake til vervet som stortingsrepresentant.

YTELSEN I FRATREDELSESPERIODEN

I fratredelsesperioden betales godtgjørelse for hele perioden. Hovedregelen er at det ikke skal skje avkortning i godtgjørelsen mot andre inntekter. Regle-

ne for fratredelsesgodtgjørelse må være generelle og ikke gjelde i forhold til om vedkommende går til privat eller offentlig virksomhet. For regjeringsmedlemmer som også er medlem av Stortinget, og som går tilbake til vervet som stortingsrepresentant, beholdes godtgjørelse som regjeringsmedlem i inntil 3 måneder, men under forutsetning av at det ikke betales godtgjørelse som stortingsrepresentant. Ved direkte overgang fra Storting til regjering ytes ikke lønn i fratredelsesperiode.

ETTERLØNN

I Utvalgets forslag er mulighet for en etterlønnperiode på inntil 12 måneder. Den skal komme etter utløpet av fratredelsesperioden. Hensikten med etterlønn er å sikre inntekt i en begrenset periode for den som ikke går over i annet inntektsgivende arbeid, eller har næringsinntekt fra næring som vedkommende er aktiv eier av. Til sammenligning med "Retningslinjer for pensjonsrettigheter for ledere i foretak og selskaper med statlige eierskap", er det sagt at sluttvederlag ikke bør overstige 12 måneders fastlønn i tillegg til eventuell lønn i oppsigelsestiden, jf. vedlegg 6.

Det må stilles krav om at man i perioden er aktiv arbeidssøker. Det må utarbeides retningslinjer for hvor strengt dette skal være. Et utgangspunkt er å følge reglene i folketrygdloven hva gjelder meldekort for dagpengemottakere. Hvor ofte dette skal gjøres, må fastsettes i retningslinjene. Hyppigheten kan settes noe sjeldnere enn i Arbeids- og velferdsetaten, der meldekort skal sendes hver 14. dag. Utvalgets forslag er en gang per måned.

Etterlønn skal reduseres forholdsmessig ved tiltrødelse i deltidsstilling og/eller ved inntreden i næringsvirksomhet som den det gjelder er aktiv eier av. Nærmere regler om dette må utarbeides. Det foreslås felles regelverk for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer.

I dagens pensjonsordninger mandatet omfatter, er det vedkommendes arbeidsgiver som forvalter lignende ordninger. Ordninger med fratredelsesgodtgjørelse og etterlønn knyttet til vervet bør etter Utvalgets oppfatning fortsatt administreres og forvaltes av arbeidsgiver. Dette betyr Statsministerens kontor for regjeringsmedlemmer og Stortingets administrasjon for stortingsrepresentanter. Utvalget mener at det i denne sammenheng må skilles mellom løpende arbeidsgiverordninger/plikter og pensjonsordningen. Det forhold at dagens 75-årsregel for stortingsrepresentanter skal administreres av SPK, endrer ikke Utvalgets forslag. 75-årsregelen er imidlertid også en slags kombinasjon av tidlig pensjonsordning og etterlønn, alt avhengig av hvordan den praktiseres. Utvalget mener det er nødvendig å ha et klart skille mellom hva som er pensjonsordninger og andre arbeids-

giverordninger knyttet til den løpende utøvelsen av vervet. Dette framgår også av Utvalgets beskrivelse av forslag. Det vil derfor også etter Utvalgets mening være feil å blande sammen administreringen av disse.

DAGPENGER

Siste element i sikkerhetsnettet er dagpenger. Dagpenger er for den som har gått ut av vervet/embetet, har hatt oppsigelsestid og etterlønnperiode som skissert over, men som fortsatt er uten inntjening og som heller ikke fyller vilkårene for pensjonering. I tid vil dette dreie seg om en periode på 1–3 måneder som fratredelsesperiode og 12 måneder som etterlønnperiode, til sammen 13–15 måneder.

Utvalgets forslag er at gruppene mandatet omfatter, etter en endt etterlønnperiode skal ha rett til dagpenger på linje med andre arbeidstakere. Dette vil være dagpenger etter mønster av reglene i folketrygdlovens kapittel 4 om dagpenger under arbeidsløshet. I utforming av regelverk i nye pensjonsordninger må det gås gjennom i forhold til folketrygdlovens bestemmelser om dagpenger, slik at personer dette måtte angå, har rett til dagpenger.

8. DRØFTING OG BEGRUNNELSE – BYGGEKLOSS- OG SPK-MODELL

8.1 Drøfting av Byggekloss- og SPK-modell

8.1.1 *Enkelt å forstå, effektivt å forvalte, kontrollerbart*

Både ved valg av Byggeklossmodell og ved valg av SPK-modell må eksisterende lovverk erstattes av et nytt som fanger opp Utvalgets forslag om nye pensjonsordninger. Byggekloss vil ha mye av sitt grunnlag i regelverket for ny folketrygd. Byggekloss er en nettoordning og således enkel å administrere og forstå som følge av at det ikke foretas noen samordning. Eksisterende SPK-modell er regulert i lov og underliggende regelverk for Statens Pensjonskasse. Dagens offentlige tjenestepensjon må undergis tilpasninger. En må anta at det for regelverk i ny SPK-modell vil tilstrebes at det er enkelt å forstå, effektivt å forvalte og kontrollerbart.

Samordningsloven gjelder for SPK-modell. Regelverket oppleves som komplisert, og det kan være vanskelig å skaffe seg oversikt over hvilke pensjonsrettigheter man faktisk har. Dagens regler om brutto ytelsesordninger reflekterer ikke alltid den enkeltes yrkesaktive liv. Regelverket er krevende også for den som skal administrere det. For folk flest gir kompliserte regler ofte uriktig oppfatning om den faktiske verdien av pensjonsordningen. Årlig opptjening har ikke nøytral verdi, og varierer avhengig av en rekke faktorer tross samme pensjonsgrunnlag. Byggekloss er en nettoordning, hvilket medfører at det ikke fore-

tas noen samordning med andre ytelser. Ved valg av denne modellen går en dermed klar av kompliserte samordningsregler, noe som også medfører større sikkerhet for korrekt beregning og trygghet samt synliggjøring av verdien av årlig pensjonsopptjening. Om det i fremtidig SPK-modell blir gjort tilpasninger og om samordningsreglene blir forenklet, er ikke kjent på nåværende tidspunkt.

PENSJONSSYSTEMET SKAL VÆRE FREMTIDIG OG HA UTSPRING I ALMINNELIGE PENSJONSORDNINGER

Dette prinsippet går på mange vis inn i det som sies nedenfor om trygg og tilpasset ordning, og flere forhold kan knyttes til prinsippet.

Det faktum at Byggekloss er en nettoordning og dermed unntatt samordning, betyr at pensjonen gir et netto tillegg til pensjonen fra folketrygden. Dagens SPK-modell er en bruttoordning som samordnes med folketrygden og garanterer et visst nivå på pensjonen. Det betyr at det fra tjenstepensjonsordningen utbetales det som ikke dekkes av den enkeltes faktiske folketrygd. Dette er en garanti Byggeklossmodellen ikke gir et medlem av pensjonssystemet.

Byggekloss er en nettoordning der det foruten ønsket om en modell som er enkel å forstå, effektiv å forvalte samt kontrollert, også ligger til grunn et prinsipp om at ordningen for gruppene mandatet omfatter, bør speile det som gjelder folk flest. Et bredt politisk flertall har vedtatt et pensjonsforlik om en pensjonsreform som innebærer større samsvar mellom hva den enkelte betaler inn, og hva man får igjen. Det skal alltid lønne seg økonomisk og pensjonsmessig å jobbe. Utvalget, unntatt Anita Apelthun Sæle som viser til mindretallsforslag, jf. punkt 14.3, anser det uheldig om de gruppene som har vedtatt disse prinsippene for alle andre, selv skal ha en bruttoordning der ansvaret for egen pensjonsopptjening i folketrygden svekkes vesentlig sammenlignet med hva som for øvrig gjelder i privat sektor. Dette er som følge av at en bruttoordning som dagens offentlige tjenstepensjon i SPK, gir den enkelte en garanti om et gitt ytelsesnivå uavhengig av den enkeltes faktiske folketrygd.

Ved valg av SPK-modell kan det være at en SPK-modell, slik den blir etter at den er tilpasset ny folketrygd, ikke i tilstrekkelig grad fanger opp gruppenes spesielle interesser. Dette gjelder særlig de som er i politiske verv og forhold omtalt i punkt 6.1. Det kan medføre krav om at det innenfor SPKs eget regelverk opprettes egne ordninger. De kan innebære at en går ut av den regulære tjenstepensjonen og oppretter en

særordning. Det er derfor etter et bredt flertall i Utvalgets syn, bedre at pensjonsordningen for disse gruppene reguleres i regelverk helt utenfor SPK.

TRYGG PENSJONSORDNING OG SIKKERHETSNETT TILPASSET GRUPPENE MANDATET OMFATTER

Ved Utvalgets vurdering av modell har det betydning at alle år i verv teller med i opptjening av pensjon. De inngår i grunnlaget for de samlede pensjonsrettighetene sammen med opptjening fra annen yrkeskarriere. Dette inngår i prinsippet for ny folketrygd og for Byggeklossmodellen. Hvert år i vervet teller med og kan legges til annen opptjening av pensjon fra yrkesaktivt liv.

I SPK-modellen står ikke pensjonsnivået i forhold til den enkeltes yrkesaktive liv. Nivået er blant annet avhengig av når man begynte i arbeid, hvor man har jobbet tidligere, og hvor man begynner i etterkant; til eller fra offentlig eller privat sektor. Ytelser samordnes med pensjon fra offentlig sektor, men ikke fra privat sektor. De som før eller etter vervet opparbeider pensjon fra privat sektor vil, avhengig av inntekts- og pensjonsnivå, normalt komme bedre ut pensjonsmessig enn de som kommer fra/går til offentlig sektor.

I SPK-modell har man full opptjening etter 30 år dersom man står i stilling når man går av med pensjon. Har man 40 år i offentlig sektor, får man samme pensjon som kollegaen med 30 års opptjening forutsatt samme pensjonsgrunnlag. Hvert år med pensjonsopptjening i SPK-modellen har således ulik verdi avhengig av den enkeltes alder, opptjeningstid etc. I Byggeklossmodellen teller alle år, og hvert år har nøytral verdi forutsatt samme pensjonsgrunnlag. Med tanke på at stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer ofte har en mangeartet yrkeskarriere utenom verv, har disse momentene særlig betydning for disse to gruppene.

Eksempelvis vil en som har vært i regjering i 6 år, med dagens regler allerede ha full pensjon og således ikke få noen pensjonsmessig uttelling for annet arbeid i offentlig sektor.

Sikkerhetsnett gir viktig bidrag for trygghet. Det vises til beskrivelse av situasjon og modell for sikkerhetsnett punkt 7.7.2.

8.1.2 Overgangsordninger med tilfredsstillende rettsvern

Både ved valg av Byggeklossmodell og SPK-modell må det etableres tilfredsstillende overgangsordninger for opparbeidede rettigheter. Det vises til omtale av dette i kapittel 10.

9. VIDERE DRØFTING OG FORSLAG TIL PENSJONSORDNING FOR STORTINGSREPRESENTANTER, REGJERINGSMEDLEMMER, HØYESTERETTSDOMMERE, SIVILOMBUDSMANN, RIKSREVISOR

9.1 Hva forslagene omfatter

Utvalget har vurdert, men ser det ikke som aktuelt å beholde dagens ordninger. Det er heller ikke aktuelt å justere eller flikke på dagens ordninger.

Utvalget, unntatt Anita Apelthun Sæle, foreslår Byggeklossmodellen for stortingsrepresentanter fra konstituering av det nye Stortinget høsten 2009 og regjeringsmedlemmer fra utnevning etter valget 2009. Dagens ordning for disse gruppene avvikes fra samme tidspunkt. Nye pensjonsordninger for stortingsrepresentanter gjøres gjeldende fra konstituering av det nye Stortinget høsten 2009 og for regjeringsmedlemmer fra utnevning etter valget 2009.

Utvalget, unntatt Gunnar Aasland, foreslår offentlig tjenestepensjon etter reglene i Statens Pensjonskasse, SPK-modellen uten særordninger, for høyesterettsdommere som utnevnes etter 1. januar 2011. Det samme foreslås for riksrevisor og sivilombudsmannen som velges etter 1. januar 2011. Tid for når endringen skal gjelde fra, er under forutsetning av at ny folketrygd er iverksatt. Dagens ordning for disse gruppene lukkes fra samme tidspunkt.

Utvalget foreslår overgangsordninger mellom gammel og ny ordning. Det legges til grunn at tidligere opptjente rettigheter er omfattet av grunnlovsvernet mot lovers tilbakevirkende kraft. Dette omtales i kapittel 10. For øvrig vises til omtale nedenfor, særlig drøfting av løpende pensjoner.

Forslagene bygger på fremstilling foran i innstillingen, det vises særskilt til overordnede prinsipper.

9.2 Videre drøfting og forslag til pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer

9.2.1 Modell for fremtidig tjenestepensjon

OPPTJENING FOR ALLE ÅR – NETTOORDNING – INGEN MAKSIMAL OPPTJENINGSTID

Utvalget har vurdert om det er mulig og hensiktsmessig å innlemme stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer i Statens Pensjonskasses ordninger for den tiden de er i vervet. Ut fra vervets egenart og de spesielle omstendigheter som er rundt inntreden/avgang fra vervet, har Utvalget, unntatt Anita Apelthun Sæle som viser til mindretallsforslag, jf. punkt 14.3 kommet til at dette ikke er hensiktsmessig. Utvalget foreslår derfor en ny pensjonsordning for disse gruppene som bygger på hovedprinsippene i ny folketrygd.

Dette er en ytelsesordning hvor alle år i vervet skal telle sammen med opptjening fra annet arbeid. Den er en nettobasert tjenestepensjon, og skal komme i tillegg til folketrygden. En slik todelt modell er lik oppbyggingen av pensjonsordninger for ansatte i privat virksomhet. Den som er i ordningen, skal årlig bygge opp pensjonsrettigheter i ordningen. For å nå et ytelsesnivå lik 66 prosent, med fradrag for antatt folketrygd, er det forutsatt en opptjeningstid på 30 år. Alle år teller. 30 års opptjening er således kun et utgangspunkt for å beregne hvor mye årlig opptjent pensjonsytelse skal utgjøre. Pensjonsgrunnlaget i ordningen skal ikke være høyere enn 12 G. Det vises til omtale av ytelsesnivå nedenfor.

Endelig opparbeidet pensjon på pensjonerings-tidspunktet vil avhenge av den totale opptjeningen i hele yrkeskarrieren. Denne vil være summen av opptjeningen i vervet som stortingsrepresentant og regjeringsmedlem, opptjeningen i de ulike tjenestepensjonsordninger vedkommende har vært medlem av med tillegg av opptjent folketrygd. Det er med andre ord ingen maksimal opptjeningstid.

Siden dette er en nettoordning, skjer det ingen samordning verken mot andre offentlige eller private tjenestepensjoner. Dette betyr at stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer med lik funksjonstid i disse vervene, vil få samlet pensjon avhengig av yrkeskarrieren for øvrig. Dette vil bli likt for alle. I dag skjer det en forskjellsbehandling, avhengig av om øvrig tjenestepensjon opptjenes i offentlig eller privat sektor. Mens det i dagens ordning er en samordning mot andre offentlige tjenestepensjoner, er det ingen slik samordning mot private ordninger.

REGULERING

Et bredt flertall i Utvalget foreslår å avskaffe dagens ordning med at pensjonen utgjør en bestemt prosentandel av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. I ny modell skal, ut fra Utvalgets forslag, løpende pensjoner reguleres med lønnsveksten og fratrekkes deretter en fast faktor på 0,75 prosent. Pensjoner under opptjening skal reguleres med lønnsregulering. Dette er samme regulering som er foreslått for ny folketrygd og offentlig tjenestepensjon. For mindretallsforslag vises til punkt 9.2.3 og kapittel 14.

PENSJONSALDER

Utvalget foreslår at det ikke lenger skal være en formell pensjonsalder. I stedet foreslår Utvalget at stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer kan ta ut pensjon fra fylte 62 år. Et slikt fleksibelt uttak er lik det som er foreslått i ny folketrygd. Den som tar ut pensjon ved alder av 62 år, får lavere årlig pensjon enn den som tar ut ved en høyere alder.

NY MODELL TILPASSET POLITISK VERV – IKKE ET
ORDINÆRT ANSETTELSESFORHOLD

Utvalget viser til at vervet som stortingsrepresentant og som regjeringsmedlem på mange områder skiller seg fra det som er et vanlig ansettelsesforhold både i offentlig og privat sektor. Dette er høyt profilerte tillitsverv i samfunnet. Dette medfører et høyt arbeidspress og til tider en meget høy mediefokusering. Slik Utvalget vurderer det, gjelder dette først og fremst vervet som regjeringsmedlem. Dette vervet er videre et av de mest framtrepende og krevende i norsk samfunnsliv totalt sett. Den totale belastningen i et slikt verv gjør at selve funksjonstiden kun vil utgjøre en begrenset del av den totale yrkesmessige karrieren. Sammenlignet med andre lederposisjoner, særlig i privat sektor, er imidlertid den økonomiske kompensasjonen betydelig lavere. Til en viss grad kan det sies at dette er ivaretatt gjennom gjeldende pensjonsordning.

Ved fastsettelse av pensjonsordninger for politisk tillitsvalgte vil det alltid være politisk omdømmerisiko. Dette er fordi det er det samme politiske system som i all hovedsak fastsetter pensjonsvilkårene for alle innbyggere i landet. Dette gjelder i første rekke lov, regler og vilkår for folketrygdens ytelser, men også regler for rammeverket rundt tjenstepensjoner. Den endelige utformingen av tjenstepensjoner er imidlertid et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Dette skjer enten gjennom individuelle avtaler eller ved forhandlinger.

Stortinget trer inn i "arbeidsgiverrollen" og vedtar pensjonsordningen gjennom et lovvedtak i Stortinget. Det blir verken ført individuelle eller kollektive forhandlinger med de grupper ordningen vil omfatte. Det er Stortinget som således i siste instans må ta stilling til ikke bare lover og regelverket, men også foreta avveiningen mellom rimeligheten i ordningen for dem det gjelder, og den politiske omdømmerisikoen.

BEHOV FOR AT PENSJON FRA POLITISK VERV SEES I
SAMMENHENG MED TOTAL YRKESKARRIERE

Det er et faktum at å ha lønnede politiske verv sjelden utgjør den totale yrkeskarrieren. Pensjon må ses i en mer livsløpsbasert sammenheng. Samlet pensjon kan komme både fra folketrygden og flere ulike arbeidsgivere. Dette er hovedargumentet for Utvalgets flertallsforslag om en nettobasert ytelsesordning der hvert år i vervet gir en livsvarig pensjon av en bestemt størrelse. Til sammenligning gir funksjonstid i dagens ordning i vervet som stortingsrepresentant og regjeringsmedlem utover maksimal opptjeningstid ingen økning i pensjonen. Se punkt 4.2.8 og punkt 4.3.6

**9.2.2 Ytelsesnivå og opptjeningstid i fremtidig
tjenstepensjon**

Hvor høy den årlige pensjonsytelsen skal være, og om det skal settes en øvre grense for opptjening i ordningen, er sentrale spørsmål i hvor god pensjonen skal være. Utvalgets syn er at dagens opptjeningstid økes. Spørsmålet er om en skal gå helt til det som er opptjeningstiden i offentlige tjenstepensjonsordninger. Det er argumenter både for og imot dette. Argumentet for er å bringe ordningen mer i samsvar med den alminnelige pensjonsutviklingen. Argumenter imot er vervets egenart og at Utvalget foreslår å oppheve dagens bruttobaserte ytelsesordning.

Utvalgets konklusjon er at for å nå ytelsesnivå tilnærmet lik 66 prosent av pensjonsgrunnlaget med fradrag for antatt folketrygd, er det i ytelsesnivået for Byggekløssmodellen forutsatt en opptjeningstid på 30 år. 30 år blir sånn sett en beregningsmessig opptjeningstid for å komme fram til størrelsen på årlig opptjent livsvarig pensjon. Eksempelvis vil en stortingsrepresentant som fullt ut omfattes av ny folketrygd, opparbeide en årlig livsvarig ytelse tilsvarende 0.91 prosent av det til enhver tid gjeldende pensjonsgrunnlag. Med dagens godtgjørelse på kr 694 500 utgjør dette en årlig livsvarig pensjon på om lag kr 6 300 per år. Etter to år i vervet forutsatt samme godtgjørelse, utgjør årlig livsvarig pensjon kr 12 600 etter tre år, kr 18 900 etc. Det er ikke noe øvre tak på antall år med pensjonsopptjening. Den enkelte godskrives pensjonsopptjening for alle år. Etter 30 år i vervet/stillingen vil ytelsesnivået på tjenstepensjonen og antatt folketrygd tilsvare om lag 66 prosent ytelse av pensjonsgrunnlaget. Pensjon opparbeides ut fra en gitt prosent av den enkeltes godtgjørelse. Det beregnes ikke pensjon for godtgjørelse over 12 G. Ettersom alle år i verv teller, vil den som har mer enn 30 år i vervet, likevel kunne oppnå en pensjon som overstiger 66 prosent av 12 G. Ved dette tilpasses opptjeningen til offentlige tjenstepensjoner og private ytelsesordninger. Forslaget innebærer en betydelig endring i og innstramming i forhold til dagens ordning.

For stortingsrepresentanter innebærer imidlertid dette ingen endring i hva som er maksimalt pensjonsgrunnlag i forhold til dagens regler, all den tid godtgjørelsen er lavere enn 12 G. For regjeringsmedlemmer vil det bety en noe lavere pensjon enn med dagens regler, selv om ytelsen øker fra 57 til 66 prosent. Dette er fordi godtgjørelsen er høyere enn 12 G. For statsministeren vil dette bety en betydelig lavere pensjon fordi godtgjørelsen er høyere enn for øvrige regjeringsmedlemmer. Dette er den direkte følgen av at taket settes til 12 G. Utvalgets flertall har her sett på hvordan ordningene bør være, ikke hvor stor forskjell det vil være mellom ny og gammel ordning.

Det kan oppfattes som urettferdig i sammenligning med tidligere statsråder hvor det kun er 6 års funksjonstid for å få full pensjon fra 65 år. Dette vil særlig gjelde i forhold til tidligere regjeringsmedlemmer med tjenstepensjoner fra privat sektor i tillegg, og hvor det ikke inntreier samordning.

I forhold til tidligere regjeringsmedlemmer som kom fra eller fortsetter i offentlig sektor, blir forskjellen langt mindre. Noe avhengig av funksjonstid som regjeringsmedlem, vil det være liten forskjell i forhold til den pensjon som kan oppnås i offentlig tjeneste. Hovedsynspunktet er imidlertid at for den enkelte vil tiden som regjeringsmedlem kun utgjøre en liten del av den totale yrkeskarriere. Den totale pensjonen som kommer til utbetaling, vil som tidligere nevnt utgjøre summen av opptjent folketrygd og tjenstepensjon i en livsløpsmessig sammenheng.

Dagens opptjeningstid i pensjonsordningen både for stortingsrepresentanter, statsråder og de andre gruppene Utvalgets mandat omfatter, kan oppfattes som en slags "besteårsregel". Det betyr at full pensjon i ordningen kan opptjenes på betydelig kortere tid enn i ordninger det ville være naturlig å sammenligne seg med. En viktig del av pensjonsreformen er innføringen av en "alleårsregel", samtidig som "besteårsregelen" på 20 år oppheves i folketrygden. Utvalgets forslag til ny pensjonsordning innebærer at den bringes i samsvar med hovedprinsippene for den alminnelige pensjonsreformen. Det er derfor naturlig at disse gruppernes "besteårsregel" avskaffes i forslaget til ny pensjonsordning.

Utvalget har sett hen til "Retningslinjer for pensjonsrettigheter for ledere i foretak og selskaper med statlig eierskap" omtalt i punkt 5.3. Flertallet i Utvalget ser på dette som en relativt streng føring for pensjonsnivået for statlige ledere. I henhold til retningslinjene kan pensjonsgrunnlaget overstige 12 G forutsatt at konkurransemessig hensyn tilsier det. Utvalget er av den oppfatning at begrepet "konkurransemessige hensyn" først og fremst gjelder ledere i statlige virksomheter som er i en markedsmessig konkurranse situasjon. Dette begrepet kan neppe sies å ha gyldighet for regjeringsmedlemmer og stortingsrepresentanter. Dette er landets fremste politiske tillitsverv og hvor vervet i seg selv har en sterk rekrutteringskraft. Utvalget mener at svært få har sagt eller bør si nei til et slikt verv ut fra en vurdering av pensjonsordningen og pensjonens størrelse alene.

Ledere i departementene, ytre forvaltning og for eksempel Helseforetakene er medlemmer i Statens Pensjonskasse. Disse følger således det gjeldende regelverk i SPK for opptjening av pensjon.

LEVEALDERJUSTERING

Et sentralt element i ny folketrygd er justeringen for levealder. Både denne og den årlige reguleringen

av pensjonen er viktige tiltak for å dempe veksten i pensjonsutbetalingene i årene framover. Sagt på en annen måte, er dette viktige tiltak for å ta vare på den såkalte "generasjonskontrakten" i pensjons- og velferdssystemet. De løpende pensjoner betales av de generasjoner som til enhver tid er i arbeidslivet. Byrdefordelingen forskyves etter hvert som andelen eldre i befolkningen øker. Dette betyr at det i årene framover vil bli færre sysselsatte pr. pensjonist. Slik sett må hver yrkesaktiv betale mer for hver framtidig pensjonist. Levealderjusteringen betyr at den enkelte pensjonist "tar over" noe av denne byrden fra de yrkesaktive. Samtidig legger ny folketrygd opp til at det vil være mulig for den enkelte å utligne levealderjusteringen gjennom å stå noe lenger i arbeid før pensjonering. Gjennom livsløpsopptjening øker pensjonen med antall år i arbeidslivet.

Utvalgets syn er at levealderjustering må innføres også for fremtidig tjenstepensjon for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. I denne forbindelse nevnes at i avtalen som er inngått mellom staten og de ansattes organisasjoner i det offentlige, er levealderjustering inntatt slik som fremgår av vedlegg 8.

EGENANDEL

Utvalget har vurdert hvorvidt det i Utvalgets forslag til pensjonsordninger skal være krav om at det betales inn et pensjonsinnskudd. I dagens ordninger for gruppene mandatet omfatter, betales det egenandel. I offentlige tjenstepensjoner betaler medlemmer en egenandel lik 2 prosent av pensjonsgrunnlaget. Offentlig tjenstepensjoner er bruttoordninger. I privat sektor har de færreste arbeidstakerne egenandel knyttet til pensjonsordningen de er medlem av. Pensjonsordningene i privat sektor har nettoordninger.

Utvalget går inn for at det i foreslått pensjonsordning for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer, Byggekløss, ikke tilknyttes egenandel. Utvalget viser til at foreslått pensjonsordning er en nettoordning, samt innebærer en betydelig innstramning sammenlignet med dagens ordninger.

9.2.3 *Mindretallsforslag knyttet til forslag om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer*

Et mindretall ved Anita Apelthun Sæle støtter ikke forslaget om ny pensjonsordning, Byggekløssmodellen, for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. I stedet vil hun ha en modell som tar utgangspunkt i fremtidig ordning for statsansatte hvor det foretas nødvendige justeringer som følge av særlige forhold knyttet til vervene.

Et mindretall ved Harald Engelstad støtter flertallets forslag om Byggeklossmodell for stortingsrepresentanter og for regjeringsmedlemmer, men med et noe høyere nivå.

Et mindretall ved Carl I. Hagen, Anita Apelthun Sæle og Gunnar Aasland mener at fremtidig løpende pensjoner for opparbeidete rettigheter ikke skal undergis flertallets forslag til regulering, men vil ha dagens regulering med en viss prosent av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse. Disse medlemmer viser til Gunnar Aaslands redegjørelse om det uheldige ved å sette Grunnlovens bestemmelser på spissen i dette spørsmålet.

Et mindretall ved Carl I. Hagen støtter ikke flertallets forslag om regulering, men vil at løpende pensjoner skal reguleres med lønnsveksten og ikke fratregges en fast faktor på 0,75 prosent.

Egne mindretallsforslag er inntatt i kapittel 14. Det vises til disse.

9.2.4 Økonomiske sikkerhetsnett

Det er enighet i Utvalget om at det for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer må etableres et økonomisk sikkerhetsnett. Utvalgets forslag til sikkerhetsnett er presentert i punkt 7.7. Utvalgets endelige forslag er i samsvar med dette.

Fra tidspunktet for avvikling av dagens ordninger for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer oppheves ventegodtgjørelse og etterlønsordninger. Det vises til beskrivelser av dette i punkt 4.2 og 4.3. Det er primært stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer som har behov for sikkerhetsnett. Det må etter Utvalgets syn være i periode mellom verv og annet virke eller pensjon. Etter Utvalgets forslag er dette ytelse i en fratredelsesperiode, en etterlønsperiode, eventuelt i periode med dagpenger.

Fratredelsesperioden skal være på 3 måneder og ytelsen skal være lik godtgjørelsen. Det skal ikke skje avkorting mot andre inntekter. Det skal være unntak for dem som går fra regjering tilbake til Storting og andre veien rundt. For kortere funksjonstid enn 4 år for stortingsrepresentanter og kortere enn 1 år for regjeringsmedlemmer vises til punkt 7.7.2.

Etter utløpet av fratredelsesperioden skal det være mulighet for etterlønn i inntil 12 måneder. I periode med etterlønn skal det stilles krav til at man er aktiv arbeidssøker. Det skal skje avkorting mot annen inntekt. Ytelse i fratredelsesperiode og i periode med etterlønn skal administreres av arbeidsgiver. Etter endt periode med ytelse etter fratredelse og med etterlønn, til sammen inntil 13–15 måneder, må den det gjelder, henvises til dagpenger på linje med andre arbeidstakere.

Utvalget foreslår at nye regler for fratredelsesytelse og etterlønn trer i kraft fra og med 1. oktober 2009. For stortingsrepresentanter som kan ta ut stor-

tingspensjon etter gjeldende regler ved fratredelse, legges til grunn at pensjonen først utbetales etter utløp av fratredelsesperioden.

9.3 Videre drøfting og forslag til pensjonsordning for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor

9.3.1 Modell

Utvalget har vurdert om det er hensiktsmessig å foreslå fremtidig tjenestepensjonsordning for høyesterettsdommere i Byggeklossmodellen. Utvalget er kommet til at det er nødvendig og riktig at statlige embetsmenn, herunder høyesterettsdommere, har en lik pensjonsordning. Særordning for en bestemt gruppe embetsmenn vil kunne føre til at også andre grupper mener seg berettiget til det samme. Dette vil i så fall være i strid med de prinsipper som legges til grunn i ny folketrygd.

Utvalget finner at sivilombudsmann og riksrevisor som er i verv valgt av Stortinget, også skal ha pensjonsordning lik statlige embetsmenn.

Utvalgets forslag er at pensjonsordning for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor lukkes fra 1. januar 2011 under forutsetning av at ny folketrygd er iverksatt. Utvalgets flertall foreslår at disse fra samme tidspunkt får den ordinære tjenestepensjonsordningen i Statens Pensjonskasse. Dette innebærer at SPK-modellen, slik den blir etter tilpassing til ny folketrygd, skal gjelde. Tilpassinger skal tarifforhandles våren 2009. Det vises til omtale av dagens SPK-modell i punkt 5.2.2 og oppsett i punkt 7.4 og 7.5.

9.3.2 Ytelsesnivå

Når dagens ordninger lukkes, innebærer det at gjeldende ordning om ytelsesnivå i form av pensjonsprosent knyttet til den til enhver tid gjeldende godtgjørelse og særregler for opptjeningstid, ikke lenger skal gjelde.

Begrepet "konkurransmessige hensyn", som i statlige selskaper kan være grunnlag for ikke å sette tak på 12 G på pensjonsgrunnlaget, kan ha noe mer relevans for rekrutteringen til dommer i Høyesterett. Dette er et embete hvor vedkommende blir utnevnt mot slutten av karrieren. Høyesterettsdommere som rekrutteres fra det offentlige rettsvesen, vil mange ha en karriere bak seg som tilsier gode muligheter for full opptjening i SPK. For medlemmer med bakgrunn fra privat praksis eller næringsliv vil denne muligheten være mindre. På den andre siden vil disse kunne ha private tjenestepensjonsordninger som ikke samordnes, og som gjør at det totale pensjonsnivået fullt ut blir forsvarlig. I disse tilfellene kan derimot forskjell i lønn være et større rekrutteringshinder. Utvalgets flertall viser her også til at det er mulig å bruke lønnsystemet for å rekruttere til nøkkelposisjoner og

viktige stillinger/embeter i statlig virksomhet. I tillegg til det som er sagt over om lik ordning, har det for Utvalgets flertall hatt betydning at yrkeskarrieren og fratreden fra embete/verv er annerledes. Det vises omtale både under punkt 9.2.1 og 9.2.3.

EGENANDEL

Når det gjelder pensjonsordningen for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor, foreslår Utvalget at det i pensjonsordningen for disse gruppene skal være tilknyttet egenandel tilsvarende det nivå som til enhver tid måtte være gjeldende i SPK. Utvalget viser til at flertallet går inn for at disse får en pensjonsordning i SPK tilsvarende hva gjelder øvrige statsansatte.

9.3.3 *Mindretallsforslag knyttet til forslag om pensjonsordning for høyesterettsdommer og sivilombudsmann*

Et mindretall ved Gunnar Aasland støtter ikke forslaget om at dagens ordninger med de særordninger som gjelder avvikles. Det vises til særuttalelse i punkt 14.3.

9.4 Risikodekninger – uføre-, ektefelle- og barnpensjon

Det er enighet i Utvalget om at forslag til nye pensjonsordninger også skal omfatte uførepensjon og etterlattepensjon for gruppene mandatet omfatter. Utvalgets forslag til ordninger for dette er presentert i punkt 7.6. Utvalgets endelige forslag er i samsvar med dette. Det vises ellers til oppsummering under punkt 1.3.

Uførepensjon for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer er en nettoordning med ytelsesnivå lik 66 prosent med fradrag for antatt folketrygd. Fradrag for antatt folketrygd tilpasses nye regler om arbeidsavklaringspenger og uførestønad i ny folketrygd når regler om dette er på plass. Uførepensjon for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor er en ordning tilsvarende det som til enhver tid følger av tjenstepensjonsordningen i Statens Pensjonskasse. Det er Utvalgets vurdering at disse behandles på lik linje med embetsmenn, jf. punkt 9.3.

Etterlattepensjon for samtlige grupper mandatet omfatter, skal etter Utvalgets forslag i all hovedsak følge de til enhver tid gjeldende regler om netto etterlattepensjoner i henhold til lov om Statens Pensjonskasse. Det vises til punkt 5.2.2 for beskrivelse av dette. Medlemmer av Høyesterett, sivilombudsmannen og riksrevisor vil likevel kunne få beregnet pensjonen som bruttopensjon dersom vedkommende før tiltrødelse har vært medlem av offentlig tjenstepensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Dette som følge at de foreslås å følge det til enhver tid gjeldende regelverk i SPK.

Utvalget foreslår at samboere, etter nærmere definisjon, skal ha rett til etterlattepensjon på lik linje som ektefelle og registrert partner.

For alle risikodekningene gjelder at de innføres til samme tid som innføring av ny alderspensjon.

10. OVERGANG MELLOM GAMLE OG NYE PENSJONSORDNINGER

10.1 Overgangsordninger – opptjening i gammel og ny pensjonsordning

10.1.1 *Grunnlovsværn for opptjente rettigheter*

Utvalget har drøftet konsekvenser av overgang fra gamle til nye pensjonsordninger. Det er enighet i Utvalget om at overgangsordningene må innebære et tilfredsstillende rettsvern for opptjente pensjonsrettigheter. Lovavdelingen har tydelig sagt at opptjente rettigheter har sterkt grunnlovsværn, mens rett til å beholde eksisterende opptjeningsordninger i framtidig opptjening ikke har grunnlovsværn. Det vil være en rekke spørsmål under de to hovedgruppene som bare kan få sin endelige løsning i domstolene. Utvalgets syn er at grunnlovsværn må være et overordnet prinsipp som må ligge i bunnen for utforming av overgangsordningene. Det vises til punkt 6.1.

Utvalget er etter dette kommet til at alle pensjonsrettigheter i pensjonsordningene mandatet omfatter som allerede er opptjente, må beholdes. Ingen fremtidig opptjening skjer i ordningene og ordningene avvikles fra og med etablering av ny ordning. De allerede opptjente rettigheter fram til tidspunktet for avvikling av gammel pensjonsordning vil for noen pensjonsberettigede bestå av fullt opptjente rettigheter, for andre delvis opptjente rettigheter.

10.1.2 *Stortingsrepresentanter*

Utvalgets forslag om at dagens pensjonsordning for stortingsrepresentanter avvikles og at det fra samme tidspunkt innføres ny pensjonsordning, gjøres gjeldende for det nyvalgte Storting høsten 2009. Nyvalgte og ikke tidligere stortingsrepresentanter får pensjon opptjent fullt ut etter nye regler. Tidligere og nåværende stortingsrepresentanter vil kunne ha fullt opptjente rettigheter eller delvis opptjente rettigheter i dagens ordning. Noen vil kunne ha pensjonsrettigheter dels i ny, dels i gammel ordning.

Stortingsrepresentanter med 12 års opptjening eller mer har full opptjening etter gjeldende regler. Disse beholder sine rettigheter, men vil om de fortsetter etter valget i 2009, ikke tjene opp ytterligere pensjon i dagens ordning. Det framgår også av dagens regler at funksjonstid utover 12 år ikke gir ytterligere pensjonsopptjening. Rent pensjonsmessig er således funksjonstid utover 12 år i dagens ordning "verdiløs". Dette vises i tabell under punkt 7.5.2.

For representanter med kortere funksjonstid enn 12 år og som fortsetter i det nyvalgte Storting, avsluttes opptjening i nåværende ordning med X/12-deler. Disse fortsetter opptjening i ny ordning. Det kan likevel ikke opptjenes mer pensjon enn det som er mulig etter dagens regler for dette, se blant annet punkt 4.2.8. I ny ordning kan det teoretisk opptjenes mer pensjon enn 66 prosent av godtgjørelsen. Så lenge godtgjørelsen for stortingsrepresentanter er lavere enn 12 G, vil dette imidlertid kreve funksjonstid utover 30 år. En representant i det sittende Storting vil ha oppnådd mer enn 30 års opptjening ved utløpet av inneværende stortingsperiode. I løpet av neste periode vil en representant kunne oppnå en funksjonstid på 32 år. Det er således ytterst sjelden med en så lang funksjonsperiode som 30 år.

75-ÅRSREGELEN FOR STORTINGSREPRESENTANTER

Opptjening etter 75-årsregelen for stortingsrepresentanter må opphøre fra tidspunktet pensjonsordningen lukkes. Det faktum at en har startet, men ikke fullført opptjening, gir ikke rett til fortsatt opptjening i den gamle ordningen.

Den som har opptjent rettigheter etter regelen, kan fortsatt gå ut i pensjon høsten 2009 eller på et senere tidspunkt.

Dette vil gjelde for nåværende og tidligere stortingsrepresentanter med mer enn 10 års funksjonstid ved utløpet av denne stortingsperioden.

Dette betyr at 75-årsregelen vil få en relativt lang overgangstid. Som illustrasjon kan en ta et eksempel der en representant med 12 års funksjonstid etter utløpet av inneværende periode og som ble valgt inn på Stortinget 18 år gammel, kan ta ut pensjon etter 75-årsreglen i 2042. Dette betyr at selv om regelen lukkes i nytt pensjonssystem, må regelverket være tydelig. Det vises her igjen til Kjønstadutvalgets innstilling og omtale under punkt 4.2.2.

Utvalget har vurdert hvordan dette vil stille seg for representanter som har stilt til gjenvalg, og som etter utløpet av neste stortingsperiode vil ha en alder som kan utløse en rett etter dagens 75-årsregel. Dette vil kun gjelde for representanter som ved utløpet av inneværende periode har 8 års opptjening og som vil være 63 år eller eldre ved utløpet av neste stortingsperiode. Det kan hevdes at muligheten for pensjon etter 75-årsregelen var en medvirkende del av vurderingen for å si ja til å stille til gjenvalg. På det aktuelle tidspunkt var endringen av 75-årsregelen ikke kjent. Det kan derfor stilles spørsmål ved om disse skal bli rammet av en slik endring. Et annet spørsmål er hvordan en slik særregel vil bli oppfattet av andre, men yngre representanter med 8 års opptjening.

Etter Utvalgets oppfatning vil det alltid kunne være grensetilfelle når en bestemt regel oppheves el-

ler innføres med en bestemt skjæringsdato. Dette var også tilfellet med selve pensjonsreformen. Pensjonskommisjonen foreslo at ny opptjening helt eller delvis skulle gjelde for årskullene født etter 1. januar 1951. Dette ble gjennom stortingsbehandlingen moderert til å gjelde årskullene født etter 1. januar 1954.

Det kan tenkes ulike tilnærminger til denne problemstillingen. Endringen kan gjøres absolutt i den forstand at det ikke er mulig å tjene opp ytterligere rettigheter etter 75-årsregelen fra og med det nye Storting høsten 2009. Ut fra forannevnte kan det tenkes at det gjøres et unntak for representanter som er 59 år eller eldre og som har 8 års opptjening ved utløpet av inneværende periode. En mer vidtgående løsning er at 75-årsregelen først oppheves fra og med utløpet av neste stortingsperiode. En fjerde mulighet er at det kan åpnes mulighet for å ta ut pensjon fra fylte 62 år, basert på aktuell opptjening fra 1. januar 2011 i tråd med pensjonsreformens regler. En femte mulighet er at dette ivaretas gjennom etterlønsordningen for de som er yngre enn 65 år og som får vansker med å få seg annet arbeid.

Utvalget har kommet til at forannevnte hensyn kan i tilstrekkelig grad ivaretas gjennom adgangen til å ta ut pensjon fra 62 år basert på opptjente rettigheter og etter samme prinsipp som i ny folketrygd. Det vises for øvrig til omtale av sikkerhetsnett ved fratredelse fra vervet, basert på en individuell vurdering av den enkeltes situasjon, jf. punkt 9.2.4.

10.1.3 Regjeringsmedlemmer

Utvalgets forslag om at dagens pensjonsordning for regjeringsmedlemmer lukkes og at det fra samme tidspunkt innføres ny pensjonsordning, gjøres gjeldende for nyutnevnte regjeringsmedlemmer etter valget 2009. Dette blir på samme måte som for stortingsrepresentanter. Nyutnevnte og ikke tidligere regjeringsmedlemmer får pensjon opptjent fullt ut etter nye regler. Tidligere og nyutnevnte regjeringsmedlemmer vil kunne ha fullt opptjente rettigheter eller delvis opptjente rettigheter. Noen vil kunne ha pensjonsrettigheter dels i ny, dels i gammel ordning.

For regjeringsmedlemmer med kortere opptjeningstid enn 6 år, opparbeides all fremtidig pensjon i ny ordning. Dette betyr at de vil få utbetalt pensjon dels etter gammel ordning og dels etter ny ordning. Summen av pensjon i dagens og i ny ordning kan ikke overstige hva vedkommende hadde fått om all opptjening hadde skjedd i tidligere ordning.

Det vises også her til omtale i punkt 4.3.5 om statsråder som også har vært stortingsrepresentanter og punkt 4.3.6 om samordning av pensjons- og trygdeytelser for pensjonsordninger for statsråder.

10.1.4 Høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor

Utvalget foreslår at nåværende ordning for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor lukkes fra 1. januar 2011. Fra samme tidspunkt etableres ny ordning. Dette er under forutsetning av at ny folketrygd er iverksatt. Nyutnevnte høyesterettsdommere etter dette tidspunkt innlemmes i den ordinære tjenstepensjonsordningen i SPK. Fungerende og utnevnte høyesterettsdommere før dette tidspunkt fortsetter i gammel ordning.

På samme måte innlemmes riksrevisor og sivilombudsmann som velges av Stortinget etter 1. januar 2011, i den ordinære tjenstepensjonsordningen i SPK. Nåværende sivilombudsmann og riksrevisor fortsetter i dagens ordning, og eventuelt valg av sivilombudsmann og riksrevisor før 1. januar 2011 skal ha dagens ordning fram til dette tidspunkt.

10.2 Regulering av løpende og fremtidig løpende pensjoner

Dagens pensjoner reguleres ut fra den til enhver tid gjeldende godtgjørelse eller lønn. Bestemmelsene om dette er inntatt i loven om stortingspensjon og i de øvrige lover for de gruppene mandatet omfatter. Etter vurdering gjort av Justisdepartementets Lovavdeling, står ikke reguleringen av løpende pensjoner nødvendigvis like sterkt som retten til vern mot inngrep ved innføring av endret opptjeningsstid og delingstall.

I dag er det de årlige forhandlinger om utviklingen i grunnbeløpet (G) som avgjør den årlige justeringen av folketrygdens pensjoner. Utvalget går ikke inn i den mer historiske debatten om utviklingen i G.

Pensjonskommisjonen foreslo at løpende og framtidige pensjoner i folketrygden skulle reguleres med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Bakgrunnen for forslaget var både at en slik fast regel for regulering ville forenkle pensjonssystemet, og hensynet til et økonomisk bærekraftig pensjonssystem over tid. Mens nye opptjeningsregler for pensjon helt eller delvis gjelder årskullene født etter 1953, så vil nye regler for regulering av pensjon gjelde for alle som får utbetalt alderspensjon etter 1. januar 2011. Dette kan også ses på som en fordeling av økonomiske byrder mellom generasjonene.

Utvalget konstaterer at de løpende pensjoner i ny folketrygd etter Stortingets beslutning vil bli justert med lønnsveksten fratrukket en fast faktor på 0,75 prosent gjeldende fra 1. januar 2011. Selv om grunnlovsvernet kan påberopes i forhold til dagens justering av løpende pensjoner for gruppene mandatet omfatter, mener likevel Utvalget at justeringen av disse pensjonene må bringes på linje med det som gjelder for folketrygdens pensjoner.

Utvalgets flertall foreslår derfor at løpende pensjonsordninger for gruppene mandatet omfatter, reguleres med lønnsveksten fratrukket en fast faktor på 0,75 prosent fra 1. januar 2011.

Det vises til punkt 9 for mindretallets forslag til regulering.

10.3 Forholdet til ny folketrygd

Det må fastlegges hvordan ny folketrygd skal regnes i den pensjonsordningen Utvalget vedtar. Utvalgets forslag er at man følger samme prinsipp som i modernisert folketrygd. Det betyr fradrag etter dagens folketrygd for 1953 generasjonen og de som er født før, for deretter å ha gradvis overgang til fradrag for ny. Prinsippet vil da være likt for alle. Fradrag for grunnpensjon i dagens folketrygd settes til 85 prosent av G.

10.4 Prosess i arbeidet med innføring av nytt pensjonssystem

Utvalget er på grunn av tidspunktet for framleggelsen av denne innstillingen klar over at det ikke vil være mulig å behandle de konkrete lovforslag til nytt system i inneværende stortingsperiode. Stortinget kan imidlertid behandle Utvalgets forslag etter innstilling fra Stortingets presidentskap i inneværende periode i form av et prinsippvedtak om den konkrete utformingen av nye pensjonsordninger. På bakgrunn av dette kan lovarbeidet settes i gang. Lovforslaget bør så foreligge tidlig i høstsesjonen, slik at Stortinget kan ta stilling til lovforslaget før 1. januar 2010.

Stortinget vil i en slik fremgangsmåte ha tatt stilling til prinsippene og utformingen av pensjonsordningen. Nytt pensjonssystem og hvilke endringer som ligger i dette, vil være kjent. De nødvendige lovvedtakene kan gjøres gjeldende for stortingsrepresentanter som er valgt og for regjeringsmedlemmer som er utnevnt, selv om lovvedtaket kommer noe etter tidspunktet for dette.

En fordel ved en framgangsmåte som beskrevet ovenfor, er etter Utvalgets oppfatning at både det inneværende og det nyvalgte Storting kan ta stilling til det framtidige pensjonssystemet.

11. ADMINISTRASJON OG ORGANISERING AV PENSJONSORDNINGENE – DAGENS OG FRAMTIDIG

11.1 Utvalgets mandat

Hvordan pensjonsordningene for de ulike gruppene skal administreres og organiseres, herunder forholdet til Stortingets lønnskommisjon, inngår i Utvalgets mandat. Det vises til kapittel 2 og mer spesifikt til punkt 3.3.

11.2 Dagens administrering og organisering av stortingspensjonene – SPKs rolle

Oppgavene knyttet til administrering og organisering av stortingspensjonene er i hovedsak delt mellom Stortinget, Stortingets lønnskommisjon og Statens Pensjonskasse (SPK). Stortinget vedtar godtgjørelser og lønn for alle gruppene mandatet omfatter. Pensjonen beregnes ut fra godtgjørelse. Dette er nedfelt i spesifikt regelverk for de enkelte gruppene. SPK foretar også samordning mellom pensjonsrettighetene for alle gruppene.

Fram til 11. februar 2009 var ansvaret for administrasjon av stortingspensjonsordningen delt mellom Stortinget ved Pensjonsstyret og SPK. Lovendringen er kort omtalt under punkt 3.5.3.

11.2.1 Stortingets lønnskommisjon – tilblivelse og oppgaver

Stortingets lønnskommisjon ble bestemt opprettet av Stortinget 21. juni 1996, jf. Innst. S. nr. 282 (1995–1996), og følgende ble vedtatt:

"Stortingets lønnskommisjon fastsetter med Stortingets samtykke den årlige godtgjørelsen til stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer. Stortingets presidentskap oppnevner lønnskommisjonens leder og to andre medlemmer for fire år. Lederen innkaller til møter i kommisjonen. Kommisjonen er beslutningsdyktig når alle medlemmer er til stede. Presidentskapet kan fastsette utfyllende regler for kommisjonens virksomhet."

Stortingets presidentskap hadde i forkant nedsatt en arbeidsgruppe. Det ble i tilknytning til dette arbeidet drøftet hvorvidt Stortinget kunne "sette bort" sin lønnsfastsettelse til andre. Med henvisning til Grunnloven § 65 fant en at godtgjørelse til stortingsrepresentantene kun kan fastsettes ved lov eller i Stortinget i plenum. I innstillingen til Stortingets presidentskap ble det lagt vekt på at kommisjonen skulle være uavhengig og permanent. I 1996 ble det oppnevnt tre eksterne medlemmer. Mandat og "Utfyllende regler for kommisjonens virksomhet" er vedlagt som vedlegg 7.

Lønnskommisjon av 1996 avløste Stortingets lønnskommisjon av 1991 – Innst. S. nr. 190 (1992–1993).

Lønnskommisjonen skal foreslå godtgjørelsen for regjeringsmedlemmer og stortingsrepresentanter. Det følger av utfyllende regler at godtgjørelsen skal være den samme for alle stortingsrepresentantene. Vurdering av om godtgjørelsen skal endres, skal skje en gang i året.

Lønnskommisjonens arbeidsform er ved første årlige møte en generell drøfting av grunnlag for årets oppgjør, så et møte hvor en sammenligner lønnsoppgjør for andre viktige grupper og et møte hvor Lønns-

kommisjonen avleverer sin innstilling til Stortingets presidentskap.

Sekretariatet er Økonomi- og administrasjonsseksjonen, som legger til rette for Lønnskommisjonens arbeid. Sekretæren er underlagt kommisjonen og svarer kun overfor denne og deltar ikke i drøftingen og rapporterer heller ikke til Stortingets administrasjon.

Det er ingen forbindelse, verken formell eller uformell, mellom Stortinget og Stortingets lønnskommisjon. Samtidig har godtgjørelse som fastsettes av Lønnskommisjonen direkte betydning for pensjonene til stortingsrepresentantene og regjeringsmedlemmene i og med at pensjonen beregnes ut fra godtgjørelsen. Fra arbeidsgruppen som ble nedsatt i tilknytning til Innst. S. nr. 282 (1995–1996), er det påpekt at mandatet for Stortingets lønnskommisjon av 1991 er at kommisjonen ikke skulle behandle bestemmelsene om pensjon, idet spørsmålet ble forutsett tatt opp til egen behandling senere. I merknader fra Stortingets lønnskommisjon til Utvalget er det uttalt at det synes naturlig at også pensjonsordningen for stortingsrepresentanter vurderes underlagt et eksternt organ.

11.2.2 Kjønstadutvalgets merknader og tilrådinger

Kjønstadutvalget har i sin rapport gitt en rekke merknader til administreringen av pensjonsordningen for stortingsrepresentanter, spesielt knyttet til 75-årsregelen, men også av generell karakter. Utvalget refererer forhold det anser for vesentlige, og viser ellers til rapporten i sin helhet. Kjønstadutvalget har i kapittel 5 omtalt problemer knyttet til saksbehandlingen, og i kapittel 6 omtalt problemer knyttet til avgjørelsesorganet. En del bemerkninger bør ha overføringsverdi til administreringen av alle ordningene mandatet omfatter.

Kjønstadutvalget har pekt på at maktfordelingsprinsippet er satt ut av funksjon i forvaltning av stortingspensjonene, s. 47 og 48. Dette er som følge av at myndighet til å treffe vedtak i pensjonsordningen for stortingsrepresentanter ikke ligger i et forvaltningsorgan og sånn sett hører under den utøvende makt, men er lagt til Stortinget som den lovgivende, beskatende og bevilgende myndighet.

Vedtaket etter pensjonsordningen skal være i samsvar med lov og rett. Det må til enhver tid finnes tilstrekkelig kompetanse i den administrasjonen som skal håndtere sakene. Dette gjelder faglig kompetanse og regelkompetanse. Det må også være tilstrekkelige ressurser slik at en hindrer sårbarhet ved sykdom, s. 47. Kjønstadutvalget har pekt på nødvendigheten av å ivareta administrative og faglige rutiner, s. 54.

Det er pekt på at det er viktig å skille mellom respekt og støtte til stortingsrepresentanter på den ene

siden, og kontroll med pensjonister som mottar offentlige midler på den andre siden, s. 51.

Oppfølgings- og kontrollfunksjoner i forhold til rettigheter for den enkelte pensjonist er etterspurt, s. 54.

Kjønstadutvalget drøfter spørsmålet om kontroll med vedtak. Styret for pensjonsordningen for stortingsrepresentanter uttaler at en naturlig ordning ville være å overlate avgjørelseskompetansen til en profesjonell pensjonskasse, og at pensjonsordningens styre ble klageorgan, s. 56. Det er ellers vist til nødvendigheten av mulighet til å overprøve vedtak truffet av det organet som skal håndheve loven, og de klageorganer og den domstolskontroll som finnes.

11.3 Framtidig administrasjon og organisering

11.3.1 Generelle betraktninger

Utvalget har ut fra gjennomgang av dagens ordninger og merknader fra aktørene som administrerer ordningene, kommet fram til forhold som bør legges til grunn for den framtidige administrasjonen av pensjonsordningene.

LOVGIVER OG FORVALTER BØR VÆRE I FORSKJELLIG ORGAN

Det er lite som tyder på, om enn noe, at lovgiver og forvalter i hver sin organisasjon innebærer dårlig kommunikasjon, ikke kontakt mellom partene, ikke kontakt med den pensjonsberettigede. Men det er påpekt en rekke svakheter ved at lovgiver og forvalter er i samme organisasjon, slik som omtalt nedenfor.

HABILITET

Nærhet ved at lovgiver og forvalter er i samme organ, kan være en belastning og kan være en fare for at habilitet blir satt på for sterk prøve. Å skille rollene kan ivareta habilitetshensynet på en ryddigere og mindre belastende måte.

KRAV TIL PENSJONSFAGLIG KOMPETANSE

Det synes mest rasjonelt at fagkompetanse brukes fra organ som driver med pensjon, besitter fagkompetanse og har kapasitet til å opprettholde og fornye kunnskapen, heller enn i et organ som har en annen hovedoppgave.

Etter Utvalgets forslag til pensjonsordninger vil det være tversgående likhet mellom pensjonsordningen for regjeringsmedlemmer og for stortingsrepresentanter. Det kan være hensiktsmessig og rasjonelt at administrasjonen er samlet ett sted for alle ordningene mandatet omfatter.

VEDTAKSKOMPETANSE DER UTBETALING SKJER

Videre finner Utvalget at det er hensiktsmessig at hele prosessen fra rådgiving, vedtak og utbetaling er

samlet ett sted. Nåværende administrering i ett organ, som for statsrådspensjonsordningen, synes funksjonell. Det er heller ikke pekt på behov for tilpasninger for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor hva gjelder dette punktet, hvor forholdet er det samme, at vedtakskompetanse og utbetaling er i SPK. Dette må bety at krav til kommunikasjon, pensjonsfaglig kompetanse og at alle ledd av saksbehandlingen er lagt til en etat i disse pensjonsordningene, ikke har vist klare svakheter. Utvalget anser dette som begrunnelse for at vedtakskompetanse ligger der utbetalingene skjer.

11.3.2 Organisering og administrasjon utenfor egen etat

Utvalget ser ikke grunn til å endre administrasjonen og organiseringen av pensjonsordningen der den ligger i et eksternt organ. Dette gjelder for stortingsrepresentanter, gjeldende fra 11. februar 2009, for regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor.

Administrasjon og organisering av pensjonsordningen i et organ utenfor der medlemmene har sitt virke, må omfatte alle oppgavene knyttet til ordningen. Dette er løpende pensjonsrettigheter, oppsatte pensjonsrettigheter og rettigheter knyttet til overgangsordninger og fremtidige pensjonsrettigheter. Overtakelsen må skje fra en bestemt dato. Gjeldende ordninger må fungere fram til dette tidspunktet.

Det må være en adgang til å påklage vedtak i pensjonsordningene mandatet omfatter. Det er Utvalgets syn at dette legges til ordinære klageorgan som ligger utenfor organet som forvalter pensjonsordningene.

Kjønstadutvalget har påpekt at pensjonsordningen for stortingsrepresentanter ikke inngår i noe forvaltningshierarki eller større faglig og juridisk miljø og har reelt sett vært unntatt eksternt kontroll fra andre organer i samfunnet, punkt 7.5 s. 59. Årsmeldingene har imidlertid blitt lagt fram for Stortinget, som kan stille spørsmål eller komme med bemerkninger.

I en fremtidig ordning for pensjonsordningene mandatet omfatter, vil Utvalget foreslå at fremtidig lovgiving hører under et fagdepartement. Spørsmål tilknyttet lovgivingen kan tas opp med vedkommende fagstatsråd av Stortinget.

For den delen av pensjonen som er knyttet til Nav/folketrygden, må vanlige kontrollrutiner etaten har, følges.

11.4 Aktuelle aktører for administrasjon av pensjonsordningene

SPK er en forvaltningsbedrift, og har ikke status som et selvstendig rettssubjekt. Siden både SPK og Stortinget må regnes som en del av samme juridiske person – staten – vil en avtale mellom disse institusjonene ikke omfattes av anskaffelsesregelverket.

Avtalen inngås i såkalt egenregi, og trenger med andre ord ikke å konkurranseutsettes.

Andre aktuelle aktører kan være selskaper som leverer offentlige tjenstepensjoner og som ikke er statlige organ. Andre er selskaper som leverer pensjonstjenester i hovedsak til ikke-offentlige organer.

11.5 Utvalgets merknader og konklusjon

Utvalget foreslår at det rettes en henvendelse til Statens Pensjonskasse med forespørsel om SPK kan forestå administrasjon av pensjonsordningene for gruppene mandatet omfatter. Et organ utenfor Stortinget selv vil være korrekt i forhold til konstitusjonell tankegang, ivareta habilitet og kunne sikre kontroll. Det anses som en fordel at samme organ vil forvalte alle ordningene. SPK har fra tidligere kunnskap om alle ordningene, og er en sentral aktør av forvalt-

ning av pensjoner for offentlige ansatte. SPK har, ut fra dette, tung pensjonsfaglig kompetanse.

12. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

12.1 Utgifter over statsbudsjettet til pensjon

Utgiftene til pensjon til gruppene mandatet omfatter, er løpende finansiert av Staten og bygger på prinsippet "Pay as you go". For 2007 og 2008 var utbetalingene til pensjoner etter ordningene til tidligere høyesterettsdommere, stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer slik som fremgår av tabellen nedenfor.

De årlige utbetalingene er estimert ut fra utbetalt pensjon for desember (x12) fra SPK.

	2007			
Brutto	Høyesterett	Storting	Regjering	Totalt
Alderspensjon	11 733 252 70	147 440	21 271 140	103 151 832
Uførepensjon	-	2 315 808	-	2 315 808
Ektefellepensjon	2 394 720 20	036 700	5 656 644	28 088 064
Barnpensjon	-	275 400	200 484	475 884
Totalt	14 127 972 92	775 348	27 128 268	134 031 588

Samordningsfradrag

	Høyesterett	Storting	Regjering	Totalt
Alderspensjon	5 480 388	35 412 540	13 973 208	54 866 136
Uførepensjon	-	724 572	-	724 572
Ektefellepensjon	709 116	10 306 848	3 590 280	14 606 244
Barnpensjon	-	-	67 716	67 716
Totalt	6 189 504	46 443 960	17 631 204	70 264 668

Netto

	Høyesterett	Storting	Regjering	Totalt
Alderspensjon	6 252 864	34 734 900	7 297 932	48 285 696
Uførepensjon	-	1 591 236	-	1 591 236
Ektefellepensjon	1 685 604	9 729 852	2 066 364	13 481 820
Barnpensjon	-	275 400	132 768	408 168
Totalt	7 938 468	46 331 388	9 497 064	63 766 920

Antall personer

	Høyesterett	Storting	Regjering	Totalt
Alderspensjon	20	230	54	304
Uførepensjon	-	8	-	8
Ektefellepensjon	8	117	29	154
Barnpensjon	-	3	3	6
Totalt	28	358	86	472

Tabellen er utarbeidet av Statens Pensjonskasse

	2008			
Brutto	Høyesterett	Storting	Regjering	Totalt
Alderspensjon	13 759 896	73 386 096	21 549 480	108 695 472
Uførepensjon	-	2 618 616	67 824	2 686 440
Ektefellepensjon	2 975 400	21 207 924	6 287 244	30 470 568
Barnpensjon	-	294 300	214 200	508 500
Totalt	16 735 296	97 506 936	28 118 748	142 360 980

Samordningsfradrag

	Høyesterett	Storting	Regjering	Totalt
Alderspensjon	5 461 356	38 530 728	14 514 972	58 507 056
Uførepensjon	-	931 224	42 900	974 124
Ektefellepensjon	741 528	11 158 656	4 102 812	16 002 996
Barnpensjon	-	-	72 432	72 432
Totalt	6 202 884	50 620 608	18 733 116	75 556 608

Netto

	Høyesterett	Storting	Regjering	Totalt
Alderspensjon	8 298 540	34 855 368	7 034 508	50 188 416
Uførepensjon	-	1 687 392	24 924	1 712 316
Ektefellepensjon	2 233 872	10 049 268	2 184 432	14 467 572
Barnpensjon	-	294 300	141 768	436 068
Totalt	10 532 412	46 886 328	9 385 632	66 804 372

Antall personer

	Høyesterett	Storting	Regjering	Totalt
Alderspensjon	19	227	52	298
Uførepensjon	-	8	1	9
Ektefellepensjon	8	114	30	152
Barnpensjon	-	3	3	6
Totalt	27	352	86	465

12.2 Totalt årlig innbetalt medlemsinnskudd for medlemmer av pensjonsordningene for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmann

I alle pensjonsordningene gruppene i mandatet omfatter, er det en plikt for medlemmene som er under opptjening av pensjon, "yrkesaktive", til å betale

et årlig innskudd på 2 prosent av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse eller lønn, jf. kapittel 4. Tabellen på neste side viser hvor mye dette utgjør i 2007 og i 2008. For riksrevisor er medlemsinnskuddet i 2007 likt med medlemsinnskudd for høyesterettsdommer, for 2008 noe mindre grunnet mindre lønnsøkning, jf. punkt 4.6.

	Stortinget		Statsråd		Statsminister		Høyesterettsdommer		Høyesterettsjustitiarius		Sivilombudsmannen	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008				
Antall medlemmer	169	169	17	17	1	1	19	19	1	1	1	1
Godtgjørelse 1/1-30/9	612 000	654 000	907 000	969 000	115 000	191 000	1 015 000	1 250 000	1 115 000	1 450 000	1 015 000	1 250 000
Godtgjørelse 1/10-31/12	654 000	694 500	969 000	1 029 000	191 000	266 000	1 250 000	1 328 000	1 450 000	1 540 000	1 250 000	1 328 000
Medlemssats	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %
Medlemsinnskudd	2 104 050	2 244 743	313 650	334 560	22 680	24 195	408 025	482 410	23 975	29 450	21 475	25 390

Tabell en viser: Totalt årlig medlemsinnskudd i SPK for pensjonsordninger mandatet omfatter. Tabellen er utarbeidet av SPK.

12.3 Reduserte utgifter ved nytt pensjonssystem – betydelig innstramming

Gjennomføring av Utvalgets forslag til nytt pensjonssystem for gruppene mandatet omfatter, innebærer betydelig innstramming i forhold til dagens ordninger. Innstramming betyr reduserte utgifter til årlige utbetalinger av pensjon til gruppene mandatet omfatter.

Dette gjelder primært alderspensjonen i ordningene. Når det gjelder uførepensjon, ektefelle- og barnpensjon, vil også dette medføre reduserte kostnader, men ikke i så stor grad som for alderspensjon.

I Byggeklossmodellen som foreslås for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, skyldes reduksjon av kostnader i hovedsak:

- Nettoordning – tjenstepensjonen blir et tillegg til folketrygden og garanterer ingen samlet pensjonsytelse for tjenstepensjonen og folketrygden.
- Vesentlig lengre opptjeningstid for å nå tilnærmet samme pensjonsnivå som i dag.
- Regulering som i ny folketrygd og ikke ut fra den til enhver tid gjeldende godtgjørelse.
- Maksimalt pensjonsgrunnlag på 12 G, som får betydning for regjeringsmedlemmer.
- Innføring av levealderjustering som i ny folketrygd.

I SPK som foreslås for høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor skyldes dette i hovedsak:

- Vesentlig lengre opptjeningstid for sivilombudsmannen enn i dagens ordning.

- Ikke tillegg på inntil 15 år i opptjeningstid ved fratreden etter fylte 67 år som dagens ordning for høyesterettsdommere og for riksrevisor.
- Maksimalt pensjonsgrunnlag på 12 G som i dagens SPK-modell.
- Innføring av levealderjustering, jf. pensjonsforliket 26. mai 2005.
- Endret regulering for løpende alderspensjon, jf. pensjonsforliket 26. mai 2005.
- Eventuell annen innstramming i henhold til tarifforhandlinger våren 2009.

Omtale av økonomiske og administrative konsekvenser er gjort i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon), kapittel 11. I rapporten fra OfTP-utvalget er kostnader omtalt under punkt 4.5.3 i rapporten. OfTP-utvalget skal forberede behandlingen av offentlig tjenstepensjon i lønnsoppgjøret våren 2009. Det vises til dette.

Det er foretatt beregning av fremtidige forpliktelser i nye modeller sammenlignet med nåværende pensjonsordninger med henblikk på premiereserve. Det vises til punkt 12.4.

Andre direkte beregninger av hvilken reduksjon innstramningene vil beløpe seg til, er ikke foretatt. Dette vil kreve en rekke forutsetninger om yrkeskarriere for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer og et oppsett av en detaljert biografidatabase for alle som nå er i ordningene. Det samme vil være tilfellet for de øvrige gruppene, særlig hvor det er påregnelig at høyesterettsdommere kommer fra yrkesmessig privat eller offentlig sektor, og i hvilken alder de tiltrer embetet. Det er imidlertid på det rene at det vil bli en vesentlig kostnadsreduksjon.

12.4 Fremtidige forpliktelser for pensjonsutbetalinger – sammenligning av dagens ordning og foreslåtte ordninger

Nedenfor er beregnet forventet nåverdi for de fremtidige pensjonsrettighetene for følgende fire alternativer: (1) Dagens ordninger for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer og høyesterettsdommere med full opptjening, (2) ordinær SPK-ordning med full opptjening, (3) ordinær SPK-ordning med delvis opptjening og (4) Byggeklossmodell der sparingen til alderspensjonen foregår årlig etter gitte proSENTSATSER, mens rettighetene til uføre- og etterlattepensjon følger ordinær SPK-ordning.

Avsetningen er beregnet ved pensjoneringstidspunktet i de ulike ordningene for menn og kvinner, og kan enkelt forklares som den gjennomsnittlige kostnaden til de fremtidige utbetalte pensjonsytelsene. Når reserven er beregnet ved pensjoneringstidspunktet, vil det ikke være noen avsetning til uførepensjon, og derfor er uføreavsetningen beregnet ved 60 år. Størrelsene i tabellene under gjelder kun tjenestepensjonen, og det er forutsatt 40 års opptjening

i folketrygden med et estimert bidrag fra Nav på kr 269 362 for alle alternativene.

Reserven er beregnet på individnivå for en mann og en kvinne og er en gjennomsnittsstørrelse. Beregningene er utført av Statens Pensjonskasse.

Øvrige forutsetninger:

- Grunnlagsrente på 3 prosent.
- Demografi K2005 (dødelighet) og K1963 (uførehet)
- AFP-uttak på 20 prosent i ordinær SPK-ordning
- Stortingsgodtgjørelse på kr 694 500
- Statsrådgodtgjørelse på kr 1 029 000
- Høyesterettsgodtgjørelse på kr 1 328 000

Forventet levealder (K2005):

	Menn	Kvinner
Ved 60 år	88,9 år	84,6 år
Ved 65 år	81,9 år	85,2 år
Ved 67 år	82,3 år	85,5 år

Tabell(1):

Særordning i dag med full opptjening

	Alderspensjon		Etterlattepensjon	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Storting	4 732 165	5 082 103	472 299	92 013
Regjering	4 898 981	5 461 000	585 379	102 355
Høyesterett	6 264 783	7 118 432	571 136	94 458

Forklaring til tabell (1): Dagens særordninger. For stortingsordningen med 12 års opptjening, 66 prosent av godtgjørelsen og pensjonsalder 60 år. 60 år er valgt siden en del representanter går av etter 75-årsregelen og dette er gjennomsnittlig alder ved uttak av alderspensjon for dagens alderspensjonister i ordningen. For statsrådsordningen med 6 års opptjening, 57 prosent av godtgjørelsen og pensjonsalder 65 år. For høyesterettsdommere med 15+15=30 års opptjening, 57 prosent av godtgjørelsen og pensjonsalder 67 år.

Tabell (2):

Ordinær SPK-ordning med full opptjening

	Alderspensjon		Etterlattepensjon	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Storting	2 428 706	2 759 645	386 819	63 974
Regjering	3 688 487	4 191 086	571 136	94 458
Høyesterett	3 688 487	4 191 086	571 136	94 458

Forklaring tabell (2): Ordinær SPK-ordning. For alle alternativene gjelder 30 års opptjening, 66 prosent av godtgjørelsen med maksimalt 12 G og pensjonsalder 67 år.

Tabell (3):

Ordinær SPK-ordning med delvis opptjening (oppsatte rettigheter)

	Alderspensjon		Etterlattepensjon	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Storting	728 612	827 894	16 046	19 192
Regjering	553 273	628 663	85 670	14 169
Høyesterett	1 383 183	571 657	214 176	35 422

Forklaring tabell (3): Ordinær SPK-ordning. Opptjening på 12/40, 6/40 og 15/40 for henholdsvis Storting, regjering og Høyesterett. 66 prosent av godtgjørelsen med maksimalt 12 G og pensjonsalder 67 år.

Tabell (4):

Byggeklossmodell

	Alderspensjon		Etterlattepensjon	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Storting	971 333	1 103 689	116 046	19 192
Regjering	737 602	838 109	85 670	14 169
Høyesterett	1 844 012	2 095 280	214 176	35 422

Forklaring tabell (4): Byggeklossmodell. Årlig opptjening på 0,91 prosent av godtgjørelsen for storting og 1,14 prosent for regjering og Høyesterett med maksimalt 12 G. Opptjening på 12 år, 6 år og 15 år for henholdsvis Storting, regjering og Høyesterett. Etterlattepensjon etter ordinær SPK-ordning.

Tabell (5)

(1) Særordning i dag med full opptjening			(2) Ordinær SPK-ordning med full opptjening		
	Uførepensjon		Uførepensjon		
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	
Storting	0	0	65 409	110 267	
Regjering	62 505	107 011	97 127	163 736	
Høyesterett	97 127	163 736	97 127	163 736	
(3) Ordinær SPK-ordning med delvis opptjening (oppsatte rettigheter)			(4) Byggeklossmodell		
	Uførepensjon		Uførepensjon		
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	
Storting	19 623	33 080	19 623	33 080	
Regjering	14 569	24 560	14 569	24 560	
Høyesterett	36 423	61 401	36 423	61 401	

Forklaring tabell (5): Uføreavsetning ved 60 år. Opptjening og pensjonsalder som i tabellene (1)–(4). Her er det for stortingsrepresentanter ingen uføreavsetning når en setter pensjonsalder til 60 år.

12.5 Utgifter til administrering av ny ordning

SPK fakturerer beløp for oppgaver knyttet til administrering av Stortingets pensjonsordning. I 2007 ble det fra Stortinget til SPK utbetalt til sammen kr 1 479 274 og i 2008 kr 1 150 483. Dette var mens SPK sto for utbetalingene og samordning av pensjonen og før ansvar for administrasjonen av ordningen ble overført til SPK i februar 2009. For de øvrige ordningene har det ikke vært tilsvarende fakturering.

Det er påregnelig at det må medgå utgifter til administrering av nye pensjonsordninger. Det er påregnelig at en omlegging vil kreve noe ekstra innsats og

økte utgifter. Overgangsordninger vil kreve ressurser.

Dette vil være investeringskostnader i forbindelse med å utvikle systemer for å håndtere saksbehandlingen av pensjonen i ordningene. Dette må gjelde både Byggeklossmodellen, som er ny, og tilpasset SPK-modell.

Hva gjelder driftskostnader, vil de bestå av løpende årlige kostnader i forbindelse med å besvare henvendelser fra medlemmer, både aktive og pensjonister, mottak av data og å saksbehandle pensjonene. Det vil ikke være særlig forskjell mellom modellene på SPKs løpende kostnader i forbindelse med saksbehandlingen av pensjonene. Muligens kan behandling

i Byggeklossmodellen være noe mindre enn i SPK-modellen, siden denne ikke har samordning og det gjør det noe enklere å beregne pensjonen. Behandling av data i Byggeklossmodellen vil også være enkel fordi dette er en nettoordning hvor det kun trengs data for tjenestetid i ordningen. Imidlertid vil det i en overgangsfase være to pensjonsordninger som skal forvaltes.

SPK vurderer det slik at det ikke vil komme vesentlige omstillingskostnader.

Over tid ser ikke Utvalget at forslagene til nye pensjonssystemer vil medføre forholdsmessig økte utgifter. Det synes ikke som det vil være vesentlige forskjeller i administrasjonskostnader ved modellene. Utvalget vil heller anse at forvaltningen kan reduseres noe. Det vises til:

- Opparbeidet kompetanse om ny folketrygd er anvendbar på Byggeklossmodell, som bygger på hovedprinsippene i ny folketrygd. Kompetanse om SPK-modellen anvendes som tidligere.
- Kompetanse om dagens særordninger, som har vært innbyrdes forskjellige, er ikke lenger nødvendig.
- Kompliserte samordningsregler skal ikke lenger anvendes for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer.
- Ordningene administreres fra ett sted som forutsettes å ha tilfredsstillende faglig kompetanse.

13. OPPFØLGING – BEHOV FOR LOVENDRINGER

13.1 Innledning

Utvalget er gitt i oppdrag å fremme forslag til ny pensjonsordning for stortingsrepresentantene, regjeringsmedlemmene, høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor. Det er dels et nytt system Utvalget foreslår, og dels endring i særlover. Dersom Stortinget vedtar dette, må det igangsettes lovarbeid. Utvalget ser for seg at dette kan bli relativt omfattende.

Det er sannsynlig at det vil bli endringer i flere lover. Det kan også være relevant å få foretatt en viss regelforenkling ved for eksempel å slå sammen lover.

13.2 Kort oversikt over lovverket

Lover som administreres av Stortinget må anses å være:

- Lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter 12. juni 1981
- Lover om Stortingets ombudsmann for forvaltningen 22. juni 1962 § 13 første ledd og lov om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen.

Lover som administreres av et fagdepartement må anses å være:

- Lov om pensjonsordning for statsråder 14. desember 1951 nr. 11
- Lov om tillegg til lov 28. juli 1949 (gjelder høyesterettsdommere)

Lovendringene vil være tilknyttet andre mer generelle lover og underliggende regelverk som i

- Lov om folketrygd 28. februar 1997
  - Lov om Statens Pensjonskasse 28. juli 1949
  - Lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser 6. juli 1957 med underliggende regelverk som forskrift om pensjonsordning for statsråder, forskrift om pensjonsordning for stortingsrepresentanter.
- Disse administreres av et fagdepartement.

14. MINDRETALLSFORSLAG

14.1 Innledning

Nedenfor er inntatt mindretallsforslag fra medlemmer av Utvalget slik som fremkommer av punkt 14.1 – 14.4. Det er også i rapporten vist til disse.

14.2 Mindretallsforslag fra Carl I. Hagen

Dette er inntatt i sin helhet og er som følger:

”Undertegnede støtter under tvil den såkalte Byggekloss-modellen, som følge av Utvalgets mandat som betyr at pensjonsreformen, som undertegnede er imot, skal følges opp. Undertegnede er imidlertid uenig i at det skal innføres en leveladersjustering og at all regulering av pensjon skal følge lønnsutviklingen fratrukket 0,75 prosent.

Det må også påpekes at reguleringen av alle pensjoner som løper eller er opptjent før innføring av det nye systemet skal følge det gamle systemet fordi en endring vil være imot Grunnlovens bestemmelser om at intet vedtak kan gis tilbakevirkende kraft og særlig ikke når virkningen er å frata mennesker opptjente juridiske rettigheter. En endret regulering av pensjoner i forhold til lovbestemmelsen om at pensjonen skal være 2/3 deler av den til enhver gjeldende godtgjørelse er etter undertegnedes mening en grunnlovsbeskyttet reguleringsbestemmelse for alle pensjoner som utbetales basert på opptjening før 1. oktober 2009.

Undertegnede mener også at 75 års-regelen skal gjelde for alle opptjente stortingssår før 1. oktober 2009 og at alle som var representanter før dette tidspunkt også kan bruke år etter 1. oktober 2009 som opptjeningsår for å søke om pensjon etter 75-årsregelen.”

14.3 Mindretallsforslag fra Anita Apelthun Sæle

Dette er inntatt i sin helhet og er som følger:

”Utvalgets medlem Anita Apelthun Sæle kan ikke støtte forslaget om Byggeklossmodellen som

framtidig tjenstepensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Det vises i den forbindelse til mandatet for utvalget, hvor det heter:

"Utvalget skal fremlegge forslag til ny pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, parallelt med innføringen av en ny folketrygdmodell og sett i sammenheng med de regulære tjenstepensjonsordninger for statsansatte."

Etter at dette mandatet ble gitt, er tidspunktet for iverksettelse av ny folketrygd forskjøvet fra 1. januar 2010 til 1. januar 2011, og tilpasningen av offentlige tjenstepensjonsordninger til ny folketrygd ble ved lønnsoppgjøret i 2008 utsatt ett år til tariffoppgjøret 2009.

På bakgrunn av disse utsettelsene ble det så godt som umulig for utvalget å avvete resultatet av forhandlingene i offentlig sektor om framtidig tjenstepensjonsordninger, samtidig som tidsfristen gitt i mandatet om behandling av et forslag fra utvalget i inneværende periode kunne holdes.

Dette medlemmet viser til brev fra Stortingets direktør til Pensjonsutvalget datert 6. april 2009, hvor det ble referert til følgende vedtak fra Stortingets presidentskap 2. april 2009:

- "1. Pensjonsutvalgets mandat forlenges. Utvalget forutsettes å avvete resultatet av forhandlingene i offentlig sektor om tilpasning av offentlige tjenstepensjoner til ny folketrygd
2. Stortinget treffer nødvendige prinsippvedtak før denne stortingsperiodens utløp".

Presidentskapets brev forlenger utvalgets mandat og ber utvalget å avvete resultatet av forhandlingene i offentlig sektor. Samtidig kan Stortinget fatte et prinsippvedtak om framtidig pensjon, innen stortingsperiodens oppløp.

Selv om formell avgivelse av innstillingen ble utsatt til etter inngåelse av ny tariffavtale i offentlig sektor, er utvalgets vurderinger i hovedsak gjort uten kjennskap til det endelige forhandlingsresultatet. Det burde vært foretatt en nærmere vurdering av pensjonsordningene i lys av det som nå har skjedd med de offentlige tjenstepensjonsordningene.

Partene i tarifforhandlingene i offentlig sektor inngikk forlik 4. juni 2009 hvor dagens tjenstepensjonsordninger ble videreført, men tilpasset Stortingets vedtak om levealderjustering og reguleringsprinsipper, og med overgangsordninger som sikrer personer over 52 år pr. 1.1.2011 66 prosent av pensjonsgrunnlaget i pensjon ved 67 år etter 30 års opp-tjeningstid.

Dette medlem mener prinsipielt at en framtidig tjenstepensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer bør ta utgangspunkt i den modellen som vil gjelde for statsansatte i framtiden, med noen justeringer som følger av de særlige forhold

som er knyttet til vervene som stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Siden utvalgets innstilling avgis så kort tid etter det endelige forhandlingsresultatet i offentlig sektor er klart, har det ikke vært mulig for undertegnede å fremme konkrete forslag med SPK- modellen som utgangspunkt.

Dette medlem anbefaler derfor Stortinget å arbeide videre med en pensjonsmodell som tar utgangspunkt i SPK- modellen. Det bør vurderes tilpasninger for å ta hensyn til de særlige problemstillinger som følger av vervet som stortingsrepresentant og regjeringsmedlem. Ny pensjonsordning gjøres gjeldende for stortingsrepresentanter som velges til Stortinget i perioden 2009-2013.

Dette medlem viser til at Høyesteretts representant i utvalget er tydeligere i sin konklusjon enn Justisdepartementets Lovavdeling når det gjelder grunnlovsvern av reguleringsbestemmelsene. Dette medlem mener det er uheldig om dette settes på spissen og mener derfor grunnlovsvernet bør avklares nærmere før Stortinget fatter endelige vedtak i saken."

14.4 Mindretallsforslag fra Gunnar Aasland

Dette er inntatt i sin helhet og er som følger:

"Jeg slutter meg – med ett forbehold – til flertallets forslag når det gjelder pensjonene for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Fastsettelse av pensjonsordningen for disse gruppene er i overveiende grad et politisk spørsmål, og når et klart flertall av utvalgets representanter for de politiske partier på Stortinget er kommet frem til en konklusjon, ser jeg ikke foranledning til å gi uttrykk for en avvikende oppfatning.

Derimot kan jeg ikke slutte meg til flertallet når det gjelder pensjonsordningen for dommerne i Høyesterett og for Sivilombudsmannen. For det første er jeg uenig i flertallets syn på hva som bør være pensjonsordningen for de dommere som heretter blir utnevnt, og for fremtidige sivilombudsmenn. For det annet har jeg en annen vurdering når det gjelder det konstitusjonelle spørsmål som er knyttet til framtidig regulering av pensjoner for de dommere som allerede er utnevnt, og for pensjonerte dommere. Mitt syn på dette punkt gjelder tilsvarende for den framtidige regulering av opptjente pensjoner for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, og for Sivilombudsmannen og Riksrevisor.

Jeg ser først på *pensjonsordningen for fremtidige dommere i Høyesterett*, og slutter meg til at dommerens pensjonsforhold fortsatt bør knyttes til reglene i loven om Statens pensjonskasse. Dette har vært en god ordning hittil, og jeg kan ikke se at det er noe som tilsier en endring. Det særskilte forhold som gjør seg gjeldende for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer – at deres tjenestegjøring gjerne

knytter seg til en avgrenset periode innenfor en yrkeskarriere – gjør seg ikke tilsvarende gjeldende for høyesterettsdommere, som gjerne blir utnevnt i en alder av 40–55 år, og som blir i embetet til de når pensjonsalderen. Det kan også vises til at pensjonsordningen for alle andre dommere er knyttet til loven om Statens pensjonskasse.

Man må regne med at det kan komme enkelte endringer i loven om Statens pensjonskasse som en konsekvens av tariffoppgjøret 2009, men dette bør neppe ha noen betydning for valget av pensjonsmodell.

Selv om denne loven i utgangspunktet bør få anvendelse, er det imidlertid ikke noe i veien for at det etableres visse særordninger for høyesterettsdommere. Slik er det etter den någjeldende tilleggsloven av 21. mai 1982, som etablerer den særordningen at pensjonen utgjør 57 prosent av den lønn som til enhver tid er fastsatt for medlem av Høyesterett, og som videre bestemmer at tjenestetiden ved pensjonsberegningen forhøyes med inntil 15 år. Bakgrunnen for disse særordningene er hensynet til en god og allsidig rekruttering til Høyesterett. Jeg viser til lovforarbeidene – Ot.prp. nr. 32 (1981-1982) s. 1 – hvor det heter:

"Forutsetningen for at Høyesterett skal kunne bevare og styrke sin posisjon, er at tilstrekkelig mange av landets beste jurister finner seg tjent med å tre i domstolens tjeneste.

I vårt land har man lagt stor vekt på at dommerne i Høyesterett rekrutteres fra forskjellige områder innen rettslivet. Som nevnt i Ot. prp. nr. 37 for 1956 om blant annet høyesterettsdommernes pensjonsforhold er det av vesentlig betydning at Høyesterett får tilgang ikke bare av embetsmenn, men også fra advokatstanden. Forutsetningen må da være at en del av de privatpraktiserende advokater som er best kvalifisert, kan se seg tjent med å søke. Det har imidlertid i den senere tid vist seg at det har vært få privatpraktiserende advokater blant søkerne til ledige høyesterettsdommerembeter. Dette har sammenheng med flere forhold, herunder lønns- og pensjonsforholdene. Det bør etter departementets oppfatning ikke være slik at pensjonsreglene hindrer noen i å søke."

Regelen om forhøyelse av tjenestetiden med inntil 15 år er i proposisjonen begrunnet slik:

"Normalt vil en søker til Høyesterett være i femtiårene. Dersom vedkommende ikke tidligere har vært knyttet til statstjenesten, vil han eller hun være for gammel til å få full pensjon fra Statens pensjonskasse, selv etter den tilføyelse pensjonsloven fikk 9. november 1965, da det ble fastsatt at for høyesterettsdommer, regjeringsadvokat og formann i Arbeidsretten skal tjenestetiden ved pensjonsberegningen forhøyes med inntil 10 år. En privatpraktiserende jurist som blir dommer i Høyesterett, må etter dette ha 20 års tjenestetid som dommer for å få full pensjon. Etter departementets oppfatning er dette for lang tid, og man vil foreslå at tjenestetiden ved pensjonsberegningen skal forhøyes med inntil 15 år."

Dette syn fikk tilslutning fra flertallet i forbruker- og administrasjonskomiteen, jf. Innst. O. nr. 39 (1981–1982) s. 2, og slik ble altså lovens ordning.

De hensyn som lå bak loven av 1982, gjør seg like sterkt gjeldende i dag. Som den gang, er det vesentlig at Høyesterett får særdeles godt kvalifiserte søkere med variert bakgrunn når ledige embeter skal besettes. Lønnen for Høyesteretts dommere vil langt fra kunne konkurrere med inntektsnivået blant de best kvalifiserte praktiserende advokatene, men en god pensjonsordning kan oppveie noe av denne forskjellen.

Forslaget fra utvalgets flertall går ut på at pensjonsgrunnlaget settes til 12 G, og pensjonen skal utgjøre 66 prosent av dette. Videre foreslår flertallet å oppheve 15-årsregelen. Disse foreslåtte endringene vil ha meget betydelige konsekvenser.

Et pensjonsgrunnlag på 12 G vil føre til at under forutsetning av full opptjeningstid vil pensjonen, som i dag er (57 prosent av kr 1 328 000) kr 756 960 i året, bli redusert til (66 prosent av kr 843 072) kr 556 427, altså en reduksjon i årlig pensjon på ca. kr 200 000.

Utvalgets flertall har vist til at et pensjonsgrunnlag på 12 G er i overensstemmelse med retningslinjene for ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige foretak og selskaper. Det heter i retningslinjene:

"Der virksomheten er helt eller delvis finansiert over statsbudsjettet, bør samlet pensjonsgrunnlag ikke overstige 12 G, med mindre konkurransemessige hensyn tilsier det."

Som det fremgår, tas det her en reservasjon om hva konkurransemessige hensyn tilsier, og en slik betraktning bør ha klar anvendelse på behovet for å etablere pensjonsforhold som gjør det attraktivt for de mest velkvalifiserte advokatene å søke dommerembeter i Høyesterett.

Det er for øvrig mange eksempler på at grensen på 12 G som pensjonsgrunnlag ikke er gjort gjeldende for lederes pensjon, jf. redegjørelsen for lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak i de enkelte departementers proposisjoner til St.prp. nr. 1 (2008–2009), hvor det til dels er tale om pensjonsvilkår som er klart bedre enn de som nå gjelder for høyesterettsdommere.

Det kan tilføyes at med et pensjonsgrunnlag på 12 G vil høyesterettsdommernes pensjon ikke bli høyere enn pensjonen for dommere i lagmannsretten og for dommere med ansvar som avdelingsleder/nestleder eller høyere i tingretten, selv om lønnen for disse ligger klart under lønnen for høyesterettsdommere.

De aller største utslag av flertallets endringsforslag vil oppstå som følge av at 15-årsregelen foreslås opphevet. Dersom en privatpraktiserende advokat el-

ler næringslivsjurist på 52–55 år, uten tidligere opp-
tjening i Statens pensjonskasse, overveier å tilbringe
de siste 15 år av sin yrkeskarriere som dommer i
Høyesterett, vil han eller hun etter flertallets forslag
kunne imøtese en årlig pensjon på kr 412 894. Dette
gir en differanse på kr 334 065 i forhold til någjel-
dende pensjonsordning, eller en reduksjon på ca. 44
prosent. Det er neppe grunn til å tvile på at en slik end-
ring vil få betydning for rekrutteringen til Høyeste-
rett.

Det rekrutteringshensyn som ligger bak 15-årsre-
gelen, har vært anerkjent av lovgiveren gjennom lang
tid. Som det fremgår av det som er gjengitt fra forar-
beidene til 1982-loven, har det helt siden 1965 vært
gitt tillegg i opptjeningstiden for dommere i Høyes-
terett. Flertallets forslag bryter således med en mer
enn 40-årig lovgivning.

Når det gjelder den fremtidige pensjonsordning
for *Sivilombudsmannen*, er spørsmålet om det er
grunn til å innføre et tak på pensjonsgrunnlaget på
12 G. De hensyn som taler mot å innføre et slikt tak,
gjør seg etter min mening tilsvarende gjeldende her.
Om disse hensyn også gjør seg tilsvarende gjeldende
for *Riksrevisor*, har utvalgets flertall bedre forutset-
ninger for å bedømme, og jeg finner ikke grunn til å
gå imot flertallets syn på dette punkt.

Jeg går etter dette over til *pensjonsordningen for
høyesterettsdommere som er utnevnt, og for pensjo-
nerte høyesterettsdommere*.

Mens det for nye dommere ikke gjelder noen
rettslige begrensninger for hva mulige lovendringer i
pensjonsordningen kan gå ut på, stiller dette seg an-
nerledes for dommere som allerede er utnevnt. Dom-
mere som er utnevnt før lovendringene, er vernet mot
reduksjon av sine pensjonsrettigheter gjennom forbu-
det mot tilbakevirkende lover i Grunnloven § 97.

De lovendringer flertallet foreslår for disse dom-
merne, gjelder den fremtidige regulering av pensjo-
nene. Det foreslås at pensjonene ikke lenger skal re-
guleres i forhold til den lønn som til enhver tid er
fastsatt for medlem av Høyesterett, men knyttes til
den regulering som er foreslått for ytelse fra folke-
trygden, og som bygger på den alminnelige lønns-
veksten fratrukket 0,75 prosentpoeng. Videre fore-
slås at pensjonene skal undergis den nye folketryg-
dens regler om levealderjustering (delingstall).

Når det gjelder spørsmålet om levealderjustering,
gjennstår det å se hva som blir løsningen i loven om Sta-
tens pensjonskasse etter tariff-forhandlingene 2009.
Under enhver omstendighet antas en mulig innføring
av levealderjustering stort sett ikke å ville virke nega-
tivt for dommerne i Høyesterett, som i stor utstrekning
står i sine embeter inntil de når aldersgrensen på 70 år.
Jeg konsentrerer meg derfor i det følgende om den
endring som er foreslått i selve reguleringen.

Anvendelsen av Grunnloven § 97 på pensjonsret-
tigheter er et omfattende tema, som reiser til dels tvil-
somme spørsmål. Når det gjelder de rettslige utgangs-
punkter, kan jeg imidlertid nøye meg å vise til redegjø-
relsen om grunnlovsværn for offentlig tjenstepensjon
som er gitt i brev av 9. mai 2007 fra Justis- og politide-
partementet, Lovavdelingen, til Fornyings- og admi-
nistrasjonsdepartementet, med grundig gjennomgåel-
se av rettspraksis og teori. De alminnelige synspunkter
i dette brevet er fulgt opp i Lovavdelingens brev av
26. mai 2008 til Pensjonsutvalget, og jeg slutter meg
til disse synspunktene. Som det vil fremgå nedenfor,
har jeg imidlertid innvendinger mot Lovavdelingens
drøftelse av oppreguleringsspørsmålet.

Som fremhevet av Lovavdelingen, hviler retten
til alderspensjon etter de offentlige tjenstepensjons-
ordningene på et særskilt grunnlag ved at den må an-
ses som en del av det enkelte medlemmets arbeidsav-
tale. Pensjonsordningene er opprettet for at medlem-
mene kan og skal innrette seg etter dem. Jeg viser til
Lovavdelingens brev av 9. mai 2007, hvor det heter:

"Partene i arbeidslivet og Stortinget som lovgiver
har imidlertid, på bakgrunn av utredninger av spørs-
målet, gjennom lang tid bygd på at tjenstepensjons-
ordningene gir grunnlag for rettigheter som har et
særlig sterkt vern mot senere lovgivning. Også Høy-
esterett har i flere avgjørelser bygd på et slikt syns-
punkt, ...".

Til tross for dette alminnelige utgangspunktet,
som jeg altså er enig i, har Lovavdelingen i sitt brev
av 26. mai 2008 uttalt at "retten til å beholde gjelden-
de ordning med oppregulering ikke nødvendigvis
står like sterkt som retten til vern mot de to andre ty-
per inngrep (delingstall, økt opptjeningstid) ..., særlig
hvis det blir spørsmål om krav på oppregulering som
går ut over det som ville følge av en lønnsøkning som
en med rimelighet kunne regne med". Det er imidler-
tid verd å merke seg at også Lovavdelingen gir ut-
trykk for betydelig tvil om det er grunnlovsmessig
adgang til å endre den någjeldende regel med virk-
ning for allerede utnevnte dommere. Lovavdelingen
har blant annet vist til at "oppreguleringsbestemmel-
sene har sentral betydning for å sikre verdien av pen-
sjonene etter de særlige ordningene". Lovavdelingen
peker også på at retten til oppregulering "kan sies å
være en integrert del av selve retten til pensjon". Mye
taler for at de hensyn Lovavdelingen her peker på, må
være avgjørende for at retten til oppregulering er ver-
net mot tilbakevirkende lovgivning.

Det har vært vist til forbeholdet i loven om Sta-
tens pensjonskasse § 43 om at rettigheter og plikter
etter loven kan endres ved senere lov. Dette forbehol-
det må imidlertid tillegges meget begrenset betyd-
ning som hjemmel for å gripe inn i opparbeidede pen-
sjonsrettigheter, jf. særlig Hans Petter Graver i Lov
og Rett 2004 s. 21 flg. på s. 29–34.

Jeg skylder å nevne, slik jeg har opplyst om for Pensjonsutvalget, at det i kunngjøringene av ledige embeter for høyesterettsdommere i årene 1976 til 1990 heter at den som blir utnevnt, uten erstatning må finne seg i forandringer i reglene om aldersgrense og pensjon. Noe tilsvarende er ikke inntatt i senere kunngjøringer.

Et slikt forbehold om tilbakekall av lovbestemte pensjonsrettigheter kan neppe anses rettslig gyldig. Det kan også se ut til at Justisdepartementet har kommet til at det ikke hadde adgang til å ta et slikt forbehold, i og med at det ikke forekommer i kunngjøringene etter 1990. Det synes også vanskelig å akseptere at vernet av høyesterettsdommernes pensjonsrettigheter skulle være forskjellig avhengig av hvilket år utnevningen fant sted.

Sammenfatningsvis må det kunne sies at gode grunner taler for at det ikke er rettslig adgang til å endre oppreguleringsbestemmelsen i loven av 1982 til skade for allerede utnevnte høyesterettsdommere. Når dette er situasjonen, ville det være særdeles uheldig med en lovendring som setter dette grunnlovsspørsmålet på spissen.

Jeg har i det foregående behandlet spørsmålet om endringer i oppreguleringsbestemmelsen i forhold til høyesterettsdommerne. For *Sivilombudsmannen* og *Riksrevisor* gjelder samme oppreguleringsbestemmelse som for Høyesterett, og grunnlovsspørsmålet må vurderes på samme måte. Også for *stortingsrepresentanter* og *regjeringsmedlemmer* gjelder en regel om at pensjonen skal reguleres i tråd med den til enhver tid fastsatte årlige godtgjørelse, jf. lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter § 4 første ledd og lov om pensjonsordning for statsråder § 3 første ledd. Selv om det her ikke dreier seg om ansettelsesforhold av samme karakter som for høyesterettsdommerne, er det neppe grunn til at grunnlovsspørsmålet skal stille seg annerledes for disse gruppene, jf. også Lovavdelingens brev av 26. mai 2008. Den avgjørende betraktning må være at opparbeidede pensjonsrettigheter naturlig må sees i sammenheng med opptjent vederlag for utført arbeid, og at de berettigede har hatt grunn til å innrette seg etter den gjeldende ordning."

14.5 Mindretallsforslag fra Harald Engelstad

Dette er inntatt i sin helhet og er som følger:

"Mindretallsforslag for ny alderspensjon for stortingsrepresentanter, statsråder og statsministeren

Undertegnede utvalgsmember kan ikke støtte forslaget om å beregne alderspensjonene på basis av en opptjeningsperiode på 30 år for å oppnå en pensjon på ca 66 prosent i sum av tjenestepensjonen og folketrygden. Dette vil gi alt for lave tjenestepensjoner i for-

hold til i dag. Flertallsforslaget innebærer at stortingspolitikere i praksis må delta i minst 8 stortingsperioder – dvs. 32 år mot dagens 12 år/3 perioder for å oppnå minst samme stortingspensjon som i dag. Med innføring av 12 G som tak på pensjonsgrunnlaget for statsråder og statsministeren, vil flertallsforslaget videre innebære at statsråder i fremtiden må sitte over 33 år i regjeringen mens statsministeren må regjere i 48,5 år for å oppnå samme tjenestepensjon som det de i dag oppnår etter 6 år. Dette er klart urimelig. Det er å gå fra den ene ytterlighet (for kort opptjeningsperiode) til den andre (for lang opptjeningsperiode). Forslaget innebærer en kraftig nedgradering av rikspolitikerverollen og henger ikke sammen med utvalgets mandat der det heter at "Utvalget må ha for øye de særlige problemstillinger som følger av vervene som stortingsrepresentant og medlem av regjeringen". Flertallsforslaget er dessuten unødvendig komplisert i sin oppbygning. Undertegnede foreslår derfor følgende mindretallsforslag.

Alderspensjon for stortingsrepresentanter

Alderspensjonen beregnes som en nettoppensjon der hvert år på stortinget gir 1 prosent av endelig pensjonsprosent av pensjonsgrunnlaget. Dette vil innebære at forutsatt full opptjening i folketrygden (ca. kr 289 000 etter 43 opptjeningsår i yrkeslivet pr. 67 år), vil representanten oppnå omtrent samme pensjon etter ca. 24 år/6 perioder som etter dagens 12 år/3 perioder.

Alderspensjon for statsråder

Alderspensjonen beregnes som en nettoppensjon der hvert år i regjeringen gir 2 prosent av endelig pensjonsprosent av pensjonsgrunnlaget. Dette vil innebære at forutsatt full opptjening i folketrygden vil statsråden oppnå omtrent samme pensjon etter ca 14,5 år i regjeringen som etter dagens 6 år.

Alderspensjon for statsministeren

Alderspensjonen beregnes som en nettoppensjon der hvert år som statsminister gir 3 prosent av endelig pensjonsprosent av pensjonsgrunnlaget. Dette vil innebære at forutsatt full opptjening i folketrygden vil statsministeren oppnå omtrent samme pensjon etter vel 11 år som statsminister som etter dagens 6 år.

Høyere egenandel

Undertegnede kan ikke støtte forslaget om å sløffe egenandelen. Dette gir et helt feil politisk signal i dagens pensjonssituasjon. Egenandelen bør økes til 3 prosent for alle tre grupper, for å markere at også rikspolitikere bør betale mer for å opprettholde gode tjenestepensjoner.

Undertegnede har ingen innvendinger mot de øvrige sidene av flertallsforslaget."

Vedlegg 1**LOV 1981-06-12 nr 61: Lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter****Jfr. tidligere lov 15 des 1950 nr. 10**

§ 1. Stortingsrepresentanter og deres etterlatte har rett til pensjon etter reglene i denne lov. Som stortingsrepresentant forstås i denne lov også vararepresentant for den tid vedkommende møter i Stortinget.

§ 2. Rett til alderspensjon har den som har deltatt i minst 3 ordentlige Storting og hvert av dem har funnet minst 6 måneder, eller hele samlingstiden om denne er kortere. Det gjøres ikke fradrag for fravær på grunn av sykdom eller offentlig oppdrag, og heller ikke for annet fravær inntil 1 måned i samlingstiden.

For flere forskjellige ordentlige Storting hvor en vararepresentant på hvert av dem ikke har deltatt i minst 6 måneder, kan funksjonstiden legges sammen, og hver sjettede måned av den således sammenlagte funksjonstid blir i relasjon til bestemmelsene i denne lov å anse som deltagelse i ett ordentlig Storting.

Som pensjonsgivende regnes også funksjonstid før lovens ikrafttreden. Den tid en stortingsrepresentant måtte ha vært medlem av Regjeringen medregnes bare som pensjonsgivende hvis tiden ikke også er pensjonsgivende etter lov om pensjonsordning for statsråder.

Pensjonsalderen er 65 år. Pensjonsrettighetene inntreffer likevel tidligere når summen av alder og opptjeningstid er 75 år. Dette gjelder dog ikke dersom vedkommende har eller får tilsvarende inntektsgivende arbeid.

Alderspensjon kan ikke ytes så lenge pensjonssøkeren er medlem av Stortinget eller Regjeringen, eller er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling.

Endret ved lov 4 juli 2003 nr. 71 (i kraft 1 juli 2003).

§ 3. Alderspensjon utbetales fra den 1. i den måned pensjonssøkeren fyller vilkårene for slik pensjon. Pensjonen løper ut måneden etter døds måneden. Dersom avdøde etterlater seg ektefelle, løper pensjonen i ytterligere en måned.

§ 4. For 12 ordentlige Storting ytes av denne pensjonsordning full alderspensjon (jfr. paragraf 2) lik 66 pst. av den årlige godtgjørelse som til enhver tid er fastsatt for stortingsrepresentanter.

For dem som har hatt kortere funksjonstid enn 12 ordentlige Storting, skal alderspensjonen reduseres i forhold til det antall ordentlige Storting representanten har deltatt i.

For pensjonist som forsørger barn, økes alderspensjonen for hvert barn med 10 pst. av pensjonen.

§ 5. Rett til uførepensjon har den som fyller vilkårene i

- a) paragraf 2 første, annet og tredje ledd i denne lov, og
- b) kapittel 12 i lov om folketrygd.

Uførepensjonens størrelse beregnes etter samme regler og satser som alderspensjonen etter denne lovs paragraf 4. Er vedkommende delvis ervervsfør, kan pensjonen reduseres etter reglene i folketrygdloven paragraf 12-11.

Fast representant som blir ufør i løpet av valgperioden, får fra det tidspunkt han ikke lenger er medlem av Stortinget, rett til uførepensjon regnet på grunnlag av det antall ordentlige Storting han ville ha deltatt i dersom han hadde fortsatt som fast representant inntil oppnådd pensjonsalder. Det samme gjelder for vararepresentant som blir ufør under sin funksjonstid etter å ha deltatt i Stortinget sammenhengende i minst 6 måneder.

Løpende uførepensjon går over til alderspensjon når vilkårene for å få slik pensjon er til stede.

Endret ved lover 8 feb 1997 nr. 19 (i kraft 1 mai 1997), 6 mars 2009 nr. 15.

§ 6. For rett til etterlattepensjon, barnpensjon og barnetillegg etter denne lov, og for behandling av saker om uførepensjoner, gjelder bestemmelsene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse kap. 6 og 7 §§ 27 til 38 og § 44 syvende ledd på tilsvarende måte.

For en stortingsrepresentant som dør i valgperioden skal etterlattepensjonen regnes på grunnlag av full alderspensjon etter paragraf 4 første ledd.

Endret ved lov 20 juni 2003 nr. 45 (i kraft 1 juli 2003 iflg. res. 20 juni 2003 nr. 712).

§ 7. Dersom aldersmessige eller andre hensyn tilsier det, kan tidligere stortingsrepresentant som ikke har rett til alderspensjon etter § 2 eller uførepensjon etter § 5 etter søknad tilstås ventegodtgjørelse fra det tidspunkt han ikke lenger oppbeholder godtgjørelse som representant.

Ventegodtgjørelse tilstås med et beløp som fastsettes for høyst tre år om gangen og som ikke overstiger den alderspensjon vedkommende på grunnlag av sin funksjonstid ville ha vært berettiget til. Stortingets presidentskap kan likevel - i spesielle tilfeller - tilstå høyere ventegodtgjørelse enn funksjonstiden tilsier, dog ikke høyere enn full alderspensjon. Hvis annen årsinntekt overstiger 1/12 av stortingsrepresentantenes faste godtgjørelse, reduseres ventegodtgjørelsen tilsvarende, jf. dog § 8.

Bestemmelsen i § 4 tredje ledd gjelder tilsvarende for mottaker av ventegodtgjørelse som forsørger barn.

Endret ved lover juli 2003 nr. 71 (i kraft 1 juli 2003, men uten virkning for allerede innvilget førtidspensjon/ventegodtgjørelse), 6 mars 2009 nr. 15.

§ 8. Dersom en tidligere stortingsrepresentant som mottar pensjon eller ventegodtgjørelse i medhold av denne lov tilkommer fremmøtegodtgjørelse som senere innkalt vararepresentant, reduseres fremmøtegodtgjørelsen med det beløp representanten mottar i pensjon eller ventegodtgjørelse.

Endret ved lov 4 juli 2003 nr. 71 (i kraft 1 juli 2003).

§ 9.

- a) Stortingsrepresentant skal for den tid han får godtgjørelse etter lov om godtgjørelse til stortingsrepresentanter, til denne pensjonsordning betale et årlig innskudd på 2 pst. av den til enhver tid fastsatte årlige godtgjørelse. Har representanten i sin funksjonstid innskuddsplikt også til offentlig eller kommunal tjenestepensjonsordning, skal innskuddet til Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter i tilfelle settes ned slik at det samlede pliktige innskudd ikke overstiger høyeste innskudd til Statens pensjonskasse.

Pensjonsinnskudd regnes for å være betalt når godtgjørelsen er utbetalt med fradrag av innskuddet.

- b) Statskassen stiller hvert år til rådighet de nødvendige midler for å dekke den del av utgiftene etter denne lov og til administrasjonen som det enkelte år måtte overstige de samlede innbetalte innskudd etter litra a).

§ 10. Pensjonsordningen administreres av Statens Pensjonskasse med unntak av saker om ventegodtgjørelse i henhold til § 7 som behandles av Stortingets presidentskap.

Pensjonskassen legger senest 1/2 år etter regnskapsårets slutt fram en beretning om virksomheten i siste regnskapsår. Beretningen blir gjennom vedkommende departement å forelegge Stortinget.

Endret ved lov 6 mars 2009 nr. 15.

§ 11. Pensjon utbetales etterskottsvis hver måned. Terminbeløp avrundes til nærmeste hele krone.

Endret ved lov 24 mai 1985 nr. 35.

§ 12. Rettigheter etter denne lov kan endres, innskrenkes eller oppheves ved senere lov.

Vedlegg 2**Lov 1951-12-14 nr 11: Lov om pensjonsordning for statsråder**

§ 1. Statsråder og deres etterlatte har rett til pensjon etter reglene i denne lov. Ytelsene som gis i medhold av denne loven, skal samordnes etter bestemmelsene i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

Endret ved lov 26 mai 2000 nr. 37.

§ 2. Rett til alderspensjon har den som har vært statsråd i minst 3 år.

Som pensjongivende regnes også den tid vedkommende har vært statsråd før lovens ikrafttreden samt den tid han har hatt etterlønn.

Pensjonsalderen er 65 år.

Alderspensjon kan ikke ytes så lenge vedkommende er medlem av Regjeringen eller Stortinget eller er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling. Det samme gjelder der vedkommende har heltidsstilling som kommunalt ombud.

Alderspensjon løper fra og med måneden etter at pensjonsalderen er nådd, eller fra og med måneden etter fratredelsesmåneden ved senere fratreden fra tjeneste som nevnt i fjerde ledd, og opphører ved utgangen av måneden etter pensjonistens død.

Endret ved lover 19 des 1958 nr. 12, 26 mai 2000 nr. 37 (i kraft 1 jan 2001 med virkning for nye pensjonstilfeller iflg. res. 26 mai 2000 nr. 447).

§ 3. Yrspensjonen for den som har 3 års tjenestetid utgjør 42 pst. av den til enhver tid fastsatte årlige bruttogodtgjørelse for statsråder.

For hvert tjenesteår utover 3 økes den i første ledd nevnte prosentsats med 5. Alderspensjonen regnes dog ikke for mer enn 6 tjenesteår i alt.

For pensjonist som forsørger barn under 18 år økes alderspensjonen med 10 pst. for hvert barn. Tillegget ytes til og med den måned hvori barnet fyller 18 år, eller i tilfelle ut måneden etter barnets død.

Endret ved lover 21 des 1956 nr. 11, 19 des 1958 nr. 12, 16 des 1966 nr. 2.

§ 4. Er tjenestetiden 3 år eller mindre når rett til uføre-, enke-, enkemanns- og barnpensjon inntreer, regnes pensjon på grunnlag av den i § 3 første ledd fastsatte alderspensjon. Er tjenestetiden lenger enn 3 år når rett til slik pensjon inntreer, fastsettes pensjonen på tilsvarende måte som nevnt i § 3, annet ledd.

Den som har fratrudd sin stilling før pensjonsalderen med rett til alderspensjon etter nærværende lov, har rett til uførepensjon selv om arbeidsuførheten først er inntrådt eller konstatert etter fratredelsen. Uførepensjonen fastsettes på grunnlag av den alderspensjon vedkommende har rett til.

Løpende uførepensjon går over til alderspensjon ved oppnådd pensjonsalder eller i tilfelle fra det senere tidspunkt da tjenestetid og pensjonstid som ufør utgjør tilsammen 3 år. Alderspensjonen fastsettes på grunnlag av den tjenestetid som uførepensjonen er beregnet etter.

For rett til uføre-, enke-, enkemanns- og barnpensjon etter denne lov gjelder for øvrig bestemmelsene i loven om Statens pensjonskasse på tilsvarende måte.

Endret ved lover 21 des 1956 nr. 11, 11 juni 1976 nr. 31, 26 mai 2000 nr. 37.

§ 5. Det er et vilkår for rett til ytelse etter denne loven at pensjonssøkeren setter fram krav om tilsvarende ytelse etter lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. Departementet gir forskrift med nærmere bestemmelser.

Opphevet ved lov 16 des 1966 nr. 2, tilføyd ved lov 26 mai 2000 nr. 37 (i kraft 1 jan 2001 med virkning for nye pensjonstilfeller iflg. res. 26 mai 2000 nr. 447).

§ 6. Pensjon utbetales etterskottvis hver måned til den berettigede, men kan, når særlige grunner tilsier det, utbetales til andre enn den berettigede. Terminbeløpet avrundes til nærmeste hele krone.

Endret ved lover 19 des 1958 nr. 12, 24 mai 1985 nr. 35.

§ 7. Statsråder skal betale pensjonsinnskudd med 2 pst. av den til enhver tid fastsatte årlige bruttogodtgjørelse for statsråder med fradrag av innskudd som betales for samme tidsrom etter lov om Statens pensjonskasse § 7 [- og lov om Statsbanenes pensjonskasse, § 5, jfr. § 8.]

Pensjonsinnskudd regnes for å være betalt når lønn er utbetalt med fradrag av innskuddet.

Endret ved lover 28 juni 1952 nr. 14, 21 des 1956 nr. 11, 16 des 1966 nr. 2.

§ 8. De utgifter til pensjoner etter denne lov som ikke dekkes av innskottet, bevilges for hvert år av Stortinget.

§ 9. Pensjonsordningen administreres av Statens Pensjonskasse under ledelse av Pensjonskassens styre.

Endret ved lov 26 mai 2000 nr. 37.

§ 10. Rettigheter etter denne lov kan endres, innskrenkes eller oppheves ved senere lov.

§ 11. Bestemmelsene i denne lov kommer også til anvendelse på de som er trådt ut av regjeringen før lovens ikrafttreden, og deres etterlatte.

§ 12. (Opphevet ved lov 21 des 1956 nr. 11.)

§ 13. Denne lov trer i kraft straks.

Endret ved lov 21 des 1956 nr. 11.

Vedlegg 3

Lov 1982-05-21 nr 25: Lov om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse

§ 1. For medlem av Høyesterett som fratrer sitt embete etter fylte 67 år, skal tjenestetiden ved pensjonsberegningen etter loven om Statens Pensjonskasse forhøyes med inntil 15 år.

Tjenestetiden forhøyes på tilsvarende måte ved beregning av uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon.

Endret ved lov 26 mai 2000 nr. 37.

§ 2. Alderspensjonens årlige beløp ved full tjenestetid skal være 57 pst. av den lønn som til enhver tid er fastsatt for medlem av Høyesterett.

§ 3. Reglene i denne lov gjelder også tidligere medlemmer av Høyesterett og deres etterlatte.

§ 4. Loven trer i kraft straks og får virkning fra 1. januar 1982.

Vedlegg 4

Lov-1966-05-06 nr. 00: Lov om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen

Jfr. lov 22 juni 1962 nr. 8.

§ 1. Stortingets ombudsmann for forvaltningen skal være medlem av Statens pensjonskasse med rettigheter og plikter etter lov av 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse med de unntak som er fastsatt nedenfor.

Etter 4 års tjeneste ytes alderspensjon som svarer til 44 pst. av den årlige bruttogdtgjørelse (lønn) for høyesterettsdommere til enhver tid. For hvert tjenestetår utover 4, økes nevnte proSENTSATS med 3 1/2. Alderspensjon beregnes ikke for mer enn 8 tjenestear i alt.

Invalidepensjon og familiepensjon beregnes etter 8 års tjenestetid, hvis pensjonstilfellet inntreer under ombudsmannens funksjonstid.

Endret ved lover 15 nov 1974 nr. 60 (i kraft 15 nov 1974, med virkning fra 1 juli 1974), 8 feb 1980 nr. 1 (i kraft 1 mars 1980 iflg. stortingsvedtak 19 feb 1980).

§ 2. Denne lov trer i kraft straks med virkning fra 1. januar 1963.

Den får ikke anvendelse på den som er innehaver av stillingen ved lovens ikrafttredelse, med mindre han innen frist som fastsettes av Statens Pensjonskasse, skriftlig erklærer at han godtar loven.

Vedlegg 5**Oversikt over pensjonister på 75-årsregel og ventegodtgjørelse/førtidspensjon etter lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter***Forklaring av pensjonstype:*

- A alderspensjon iht. 75-årsregel, lovens § 2,4
 V ventegodtgjørelse, lovens § 7
 F førtidspensjon. Ordningen med førtidspensjon ble avvirket i 2003 og erstattet med ventegodtgjørelse, nå erstattet av lovens § 7
 FF forhøyet førtidspensjon, nå erstattet av lovens § 7 andre ledd
 FV forhøyet ventegodtgjørelse, lovens § 7 andre ledd
 U uførepensjon, lovens § 5

Fødselsår	Pensj. type	Grunnlag antall år – tall i parentes er antall år på Stortinget	Iverksettelses år
1947	F	12	2000
	V	12	2004
1938	A	12	2001
1942	A	12(16)	2001
1941	A	12(16)	2001
1946	A	12(20)	2001
1968	FF	12(8)	2002
1957	FF	8 (5)	2002
1940	A	12(20)	2002
1955	FF	12(4)	2002
	V	4	2004
1948	FF	12(4)	2002
1959	FF	12 (8)	2002
	V	8	2004
	V	8	2005
1940	A	12(16)	2002
1970	FF	12(6)	2002
1957	FF	12(8)	2002
	V	8	2004
1960	FF	12(4)	2002
1963	FF	12(8)	2002
1944	FF	12(4)	2002
1948	FF	12(11)	2002
	FV	12	2004
	U	11	2005
1948	FF	12(4)	2002
	FV	8	2004
	FV	8	2005
	UP	4	2007
1971	FF	12 (4)	2002
	V	4	2004
1938	A	12	2002
1972	FF	12(8)	2002

Fødselsår	Pensj. type	Grunnlag antall år – tall i parentes er antall år på Stortinget	Iverksettelses år
1947	FF	12(4)	2002
1953	FF	12(11)	2002
		8 (11)	2002
1947	F	12(12)	2002
	U	90 pst.	2004
1959	FF	12(4)	2002
	F	4 (4)	2003
1943	FF	12(4)	2002
	V	4	2004
1947	FF	12(4)	2002
1966	FF	12(8)	2002
1939	A	12	2002
1955	FF	12(4)	2002
1939	A	12(20)	2003
1942	A	12(14)	2003
1940	A	12	2003
1942	A	12(16)	2003
1944	A	12	2003
1945	A	12(16)	2004
1963	V	3	2004
1948	V	5	2004
1945	A	12(16)	2004
1941	A	12	2004
1954	V	8	2004
	V	11	2006
1947	A	12(32)	2005
1941	A	12	2005
1951	FV	8 (4)	2006
1948	V	8	2006
1976	FV	8 (4)	2006
1968	FV	8 (4)	2006
1945	A	12(20)	2006
1949	V	12	2006
	V	12	2007
1956	V	12	2006
1946	A	12(16)	2006
1946	FV	12 (8)	2006
1954	FV	8 (4)	2006
1968	V	8 (4)	2006
1972	V	8	2006
	V	8	2007

Fødselsår	Pensj. type	Grunnlag antall år – tall i parentes er antall år på Stortinget	Iverksettelses år
1954	FV	8 (4)	2006
1971	FV	8 (4)	2006
1951	FV	8 (4)	2006
1945	V	12	2006
1945	V	8	2006
1951	FV	8 (4)	2006
1980	FV	4(2 1/2)	2006
1975	FV	8 (4)	2006
1955	V	8	2006
1943	A	12	2006
1955	V	8	2006
1974	FV	8 (4)	2006
1953	V	12	2006
1948	V	8	2006
1942	A	12	2006
1951	V	12	2006
	V	12	2007

Fødselsår	Pensj. type	Grunnlag antall år – tall i parentes er antall år på Stortinget	Iverksettelses år
1941	A	8	2006
1958	FV V	12 (8) 8	2006 2007
1943	A	12	2006
1947	A	12(16)	2006
1944	A	12	2007
1943	A	12	2007
1950	A	12	2008

Viktig forutsetning

Nedennevnte tabelloversikt kan ikke betraktes som helt eksakt, men som en rimelig god indikasjon på hvordan fordelingen mellom alderspensjon og førtidspensjon/ventegodtgjørelse er fordelt på de ulike år. Skal man få til en sikker oversikt, må en inn og se på enkeltvedtakene og korrespondansen i sakene. Dette vil være tidkrevende, men mulig å få til.

2001

	Pensjonstype	Inn i ordningen	Ut av ordningen	På ordningen i løpet av året*
Totalt antall	Sum	3		
	Alderspensjon etter 75-års regel	3		4
	Ventegodtgjørelse/førtidspensjon			1

2002

	Pensjonstype	Inn i ordningen	Ut av ordningen	På ordningen i løpet av året*
Totalt antall	Sum	27		
	Alderspensjon etter 75-års regel	5		8
	Ventegodtgjørelse/førtidspensjon	22	6	23

2003

	Pensjonstype	Inn i ordningen	Ut av ordningen	På ordningen i løpet av året*
Totalt antall	Sum	5		
	Alderspensjon etter 75-års regel	5		1 3
	Ventegodtgjørelse/førtidspensjon		9	1 4

2004

	Pensjonstype	Inn i ordningen	Ut av ordningen	På ordningen i løpet av året*
Totalt antall	Sum	6		
	Alderspensjon etter 75-års regel	3		14
	Ventegodtgjørelse/førtidspensjon	3	7	12

2005

	Pensjonstype	Inn i ordningen	Ut av ordningen	På ordningen i løpet av året*
Totalt antall	Sum	2		
	Alderspensjon etter 75-års regel	2		15
	Ventegodtgjørelse/førtidspensjon		2	5

2006

	Pensjonstype	Inn i ordningen	Ut av ordningen	På ordningen i løpet av året*
Totalt antall	Sum	30		
	Alderspensjon etter 75-års regel	5		17
	Ventegodtgjørelse/førtidspensjon	25	21	29

2007

	Pensjonstype	Inn i ordningen	Ut av ordningen	På ordningen i løpet av året*
Totalt antall	Sum	2		
	Alderspensjon etter 75-års regel	2		16
	Ventegodtgjørelse/førtidspensjon		7	7

2008

	Pensjonstype	Inn i ordningen	Ut av ordningen	På ordningen i løpet av året*
Totalt antall	Sum	1		
	Alderspensjon etter 75-års regel	1		12
	Ventegodtgjørelse/førtidspensjon			

* Kolonnen inneholder også antallet personer som har vært omfattet av ordningen deler av året og ikke kun de som har opprettholdt pensjonsytelsen gjennom hele kalenderåret.

Vedlegg 6

11 Retningslinjer for statlig eierskap: Holdning til lederlønn

I september 2001 ble det fastsatt veiledende retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige foretak og selskaper. I henhold til endringene i allmennaksjeloven, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006), er det med virkning fra generalforsamlingene våren 2007 bestemt at lederlønnsvilkår skal behandles på generalforsamlingen.

Retningslinjene har til hensikt å formidle hvilke forhold staten vil legge vekt på i sin stemmegivning når lederlønnfastsettelsen behandles på selskapets generalforsamling, men reflekterer også statens holdning til disse spørsmålene i selskaper der lederlønnfastsettelse ikke er egen sak på generalforsamlingen.

Retningslinjene gjelder for foretak og aksjeselskaper der staten har en direkte eierandel, men ikke selskaper der staten har indirekte eierskap eller porteføljeinvesteringer, gjennom for eksempel Argentum Fondsinvesteringer AS og Statens pensjonsfond. Retningslinjene gjelder ledende ansatte, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006).

Retningslinjene erstatter *Veiledende retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige foretak og selskaper*, fastsatt første gang 3. september 2001 og senere revidert 28. juni 2004. Disse retningslinjene endrer ikke styrets ansvar eller rollefordelingen mellom generalforsamling og styret.

Med virkning fra 8. desember 2006 er det fastsatt følgende retningslinjer:

Definisjoner

- Ledende ansatte omfatter daglig leder og andre ledende ansatte, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006), som viser til regnskapsloven og allmennaksjelovens regler om "ledende ansatte".
- Med kompensasjonsordning menes i disse retningslinjene en lønnspakke bestående av ett eller flere av følgende elementer: Fast lønn, variabel lønn (bonus, aksjeprogram, opsjoner og tilsvarende) og andre goder (pensjonsytelser, etterlønnordninger, frynsegoder og tilsvarende).
- Med opsjoner som avlønningsform menes her rett til å kjøpe aksjer til på forhånd avtalt pris. Retningslinjene sidestiller opsjonsavtaler hvor eventuell gevinst utbetales direkte uten foregående fysiske transaksjoner (syntetiske opsjoner) med alminnelige opsjoner, jf. regnskapslovens krav til rapportering.
- Med aksjeprogram menes ordninger med direkte aksjeeierskap uten foregående opsjon. Dette kan innebære at den ansatte får aksjen som betaling, rabatt for aksjekjøp eller bonusutbetaling med

betingelse om å kjøpe aksjer. Retningslinjene omfatter ikke aksjespareprogram for alle ansatte.

- Sluttvederlag omfatter her kompensasjoner i tilknytning til fratredelse, og kan inneholde etterlønn, andre finansielle ytelser og naturalytelser.

Hovedprinsipper for fastsettelse av kompensasjonsordninger

- Lederlønnene i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper.
- Hovedelementet i en kompensasjonsordning bør være den faste grunnlønnen.
- Kompensasjonsordningene må utformes slik at det ikke oppstår urimelig godtgjørelse på grunn av eksterne forhold som ledelsen ikke kan påvirke.
- De enkelte elementer i en lønnspakke må vurderes samlet, med fast lønn, eventuell variabel lønn og andre goder som pensjoner og sluttvederlag som en helhet. Styret skal ha en oversikt over den samlede verdi av den enkelte leders avtalte kompensasjon.
- Det er hele styrets ansvar å fastsette retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansattes. Daglig leders godtgjørelse fastsettes av styret.
- Styret må påse at lederlønnordningene ikke gir uheldige virkninger for bedriften eller svekker selskapets omdømme.
- Godtgjørelse for styrearbeid skal ikke være prestasjonsbasert eller variabel.
- Personer i ledelsen skal ikke ha særskilt godtgjørelse for styreverv i andre selskaper i samme konsern.
- Avtaler inngått før ikrafttreden av disse retningslinjene kan opprettholdes.

Opsjoner

Opsjoner og andre opsjonslignende ordninger skal ikke benyttes i selskaper der staten har eierandel.

Aksjeprogrammer

Aksjeprogrammer kan benyttes dersom det er særlig egnet til å nå langsiktige mål for selskapets utvikling, og der de bransjemessige forhold ligger til rette for bruk av slike ordninger. Aksjebasert avlønning må utformes slik at den bidrar til langsiktig innsats for selskapet, og bør innebære bindingstid på aksjene på minst to år.

Variabel lønn

Eventuell variabel lønn skal bygge på følgende prinsipper:

- Det må være klare sammenhenger mellom de mål som ligger til grunn for den variable lønnen og virksomhetens mål.
- Variabel lønn må være basert på objektive, definerbare og målbare kriterier.
- Kriteriene skal være basert på forhold lederen kan påvirke.
- Flere relevante målekriterier bør legges til grunn.
- En ordning med variabel lønn må være transparent og klart forståelig. Ved redegjørelse for ordningen er det vesentlig å få belyst den forventede og den maksimale utbetalingen for hver enkelt deltager i programmet.
- Ordningen skal være tidsbegrenset.
- Samlet variabel lønn det enkelte år bør ikke overstige 6 måneders fastlønn, med mindre særskilte hensyn tilsier det.

Pensjonsytelser

- Pensjonsvilkår skal være på linje med andre ansattes vilkår i selskapet.
- I den grad det avtales lavere pensjonsalder enn folketrygdens pensjonsalder på 67 år, skal pensjonsalderen som hovedregel ikke settes lavere enn 65 år.
- Ved avtale om pensjon skal det tas utgangspunkt i opptjeningstid som gjelder for tilsvarende andre ansatte i virksomheten.
- Det skal tas hensyn til pensjon som er opptjent fra andre stillinger.
- Samlet kompensasjonsgrad bør ikke overstige 66

prosent av lønn. Lavere pensjonsalder enn 65 år skal føre til et lavere pensjonsnivå.

- Der virksomheten er helt eller delvis finansiert over statsbudsjettet, bør samlet pensjonsgrunnlag ikke overstige 12 G, med mindre konkurransemessige hensyn tilsier det.
- Pensjonsutbetalingene skal reguleres i takt med pensjonene i folketrygden og ikke med utgangspunkt i lønnsbetingelsene for den aktuelle stilling.
- Styret må ha oversikt over de totale kostnadene av pensjonsavtalen før den inngås.

Sluttvederlag

I forhåndsavtale hvor toppleder fraskriver seg bestemmelsene om oppsigelsesvern i arbeidsmiljøloven kan det avtales sluttvederlag. Sluttvederlag bør ikke benyttes ved frivillig avgang.

- Sluttvederlag bør ikke overstige 12 måneders fastlønn i tillegg til eventuell lønn i oppsigelsestiden.
- Ved ansettelse i ny stilling eller ved inntekt fra næringsvirksomhet som vedkommende er aktiv eier av, skal sluttvederlaget reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av den nye årsinntekten. Reduksjon kan først skje etter at vanlig oppsigelsestid for stillingen er ute.
- Sluttvederlaget kan holdes tilbake hvis vilkårene for avskjed foreligger, eller hvis det i perioden hvor det ytes sluttvederlag oppdages uregelmessigheter eller forsømmelser som kan lede til erstatningsansvar eller at vedkommende blir tiltalt for lovbrudd.

Vedlegg 7

Stortingets lønnskommisjon

Mandat og utfyllende regler

Stortingets lønnskommisjon ble bestemt opprettet av Stortinget 21. juni 1996, jf. Innst. S. nr. 282 (1995-96), og følgende ble vedtatt:

"Stortingets lønnskommisjon fastsetter med Stortingets samtykke den årlige godtgjørelsen til stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer. Stortingets presidentskap oppnevner lønnskommisjonens leder og to andre medlemmer for fire år. Lederen innkaller til møter i kommisjonen. Kommisjonen er beslutningsdyktig når alle medlemmer er til stede. Presidentskapet kan fastsette utfyllende regler for kommisjonens virksomhet. ..."

Utfyllende regler for kommisjonens virksomhet ble gitt av Stortingets Presidentskap 21. juni 1996 i medhold av stortingsvedtaket samme dag og med tilføyelse gitt 24. november 2005.

"Kommisjonens oppgave i henhold til Stortingets vedtak er - med Stortingets samtykke - å fastsette den årlige godtgjørelsen til stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer. Kommisjonen skal fastsette den samme godtgjørelsen til alle stortingsrepre-

sentene. Kommisjonen skal fastsette en høyere godtgjørelse til statsministeren enn til de øvrige regjeringsmedlemmene.

Kommisjonens vurdering og fastsettelse skjer på fritt grunnlag. Godtgjørelsene fastsettes enten til bestemte kronebeløp eller i forhold til andre satser eller beløp.

Kommisjonen skal en gang i året overveie om godtgjørelsene bør endres, og legge sine beslutninger fram for Presidentskapet. Kommisjonen skal begrunne sine beslutninger.

Kommisjonen kan engasjere sekretær og sakkyn-dig bistand.

Kommisjonen ble formelt oppnevnt av Presidentskapet 13. september 1996. For perioden 1. juli 2008 til 30. juni 2012 har den følgende sammensetning:

Tidligere riksmeklingsmann Reidar Webster, leder

Professor Fredrik Engelstad

Advokat Inger Prebensen

Sekretariat: Økonomi- og administrasjonsseksjonen, seksjonsleder Ingar Kristoffersen, tlf. 3507.

Vedlegg 8**Riksmeklingsmannens møtebok**

i sak 2009-012, 2009-013, 2009-014, 2009-015 og 2009-016

LO STAT,

YS STAT,

UNIO,

AKADEMIKERNE og

NORGES FARMACEUTISKE FORENING

på den ene side

og

STATEN v/ FORNYINGS- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET

på den annen side

vedrørende mellomoppgjøret 2009 — Statsoppgjøret

4., 18., 19., 20., 25., 26. og 27. mai, 2, 3, og 4. juni 2009 ble det avholdt meklingsmøter i Riksmeklingsmannens lokaler, Grensen 3, Oslo, under ledelse av meklingsmann Nils Dalseide.

Til stede for artene:***LO stat:***

Morten Øye, Tone M.Sønsterud, Odd Jørgen Sørensen, Turid Lilleheie, Dag Westrin, Anita K. Solhaug, Berit Hobber, Lars Fuglesang, Steinar Egeland, Oddbjørn Nilsen, Jan O. Andersen, Tor-Arne Solbakken, Guro Vadstein, Thomas Sandvik, Randi Stensaker, Ingrid Myran, Siv Karin Kjøllmoen, Geir Granås, Mette Nord, Kjell Atle Brunborg, Rita Bråten, Renee Rasmussen, Peter A.Moe, Stein Erik Syrstad, Jørund Hassel og Kari Kjerkol.

YS stat:

Pål N. Amesen, Kristine Sandvik, Eivind Solberg, Anne S. Henriksen, Jens B. Jahren, Monica Deildok, Christine Ugelstad Svendsen, Thor Eivind Halvorsen, Ole-Johnny Fagerlid, Jonny Nauste, Morten Eriksen, Solveig H. Dahl, Paul-Gunnar Zindel, Hans-Erik Skjæggerud, Karin L. Hatzianastasiou, Ida Raner, Edvin Værøy, Ragnar Grina, Ingerid Bjercke, Knut Are Svenkerud, Tore Leirfall, Jens Chr. Batt, Jimmy Bjerkanmo, Marit Momark Wright, Ingunn Bråten og Eva Lorentzen.

Unio:

Arne Joharmessen, Sigrid Lem, Eirik Rikardsen, Svein Kristiansen, Bjørn Egil Enge, Sigve Bolstad, Christine Moe Hovind, Bjørg Sundøy, Kad Tangen,

Ole Jacob Støle, Ruth-Line Walle Hansen, Jorunn Solgaard, Rune Johnsrud, Øivind Eriksen og Brit-Toril Lundt.

Akademikerne:

Curt A. Lier, Per Egeness, Odd Håker, Greta Torbergsen, Robert Kjøsnes, Jon Ole Whist, John Frammer, Svein Kvaløy, Tor Erik Drangsholt, Hans Jørgen Sommerfeldt, Mette Sofie Kjølrsrød Asbjørn Gjerde Lund, Nina Sandborg, Joakim Solhaug, Johnny Marken, Anne-Sophie Redisch, Per Chr. Rogdar, Steinar Høibråten, Siw Tyldum og Pål Skarsbak.

Norges Farmaceutiske Forening:

Edvin Alten Aarnes og Wencke Sartori Eide.

Staten v/ Fornyings- og administrasjonsdepartementet:

Siri Røine, Per Kristian Knutsen, Grete A. Jarnæs, Arnulf Leirpoll, Bård Westbye, Bernhard Caspari, Roger Nordhagen, Yngvar Tveit, Lars Wahl og Odd Bøhagen.

DET BLE FREMLAGT:

1. Melding om brudd i forhandlingene mellom partene, mottatt 30. april 2009.
2. Riksmeklingsmannens innkalling til mekling, datert 30. april 2008.
3. Begjæring om at meklingen avsluttes mottatt fra YS stat og Unio 19. mai, Akademikerne og Norges Farmaceutiske Forening 20. mai og LO Stat 22. mai 2009.
4. Avtale om offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor datert 4. juni 2009
5. Brev av 3. juni 2009 fra statsminister Jens Stoltenberg til Riksmeklingsmannen.
6. Diverse dokumenter.

MEKLINGEN FANT STED I FELLESMØTER OG I SÆRMØTER.

I meklingsmøte den 27. mai 2009 oppstod det enighet mellom partene om å nedsette en partssammensatt gruppe for å arbeide videre med løsningen av spørsmålene knyttet til tjenstepensjon og AFP. Den 4. juni 2009 nådde gruppen frem til et dokument med betegnelsen Avtale om offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor datert 4. juni 2009. Dokumentet er tiltrådt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Fornyings- og administrasjonsdepartementet og LO STAT, YS STAT, UNIO og Akademikerne. Det fremgår av dokumentets egen tekst at partene har an-

modet om at dokumentet vedlegges møteboken, sammen med dokument om kombinasjonsalternativ. Dokumentene er vedlagt møteboken som vedlegg 1 og 2.

Partene har i meklingsmøte meddelt at de er enige om å løse spørsmålene vedrørende tjenstepensjon og AFP i henhold til ovennevnte vedlegg 1 og statsminister Jens Stoltenbergs brev av 3. juni 2009. Brevet er vedlagt møteboken som vedlegg 3.

Vedrørende de øvrige spørsmål som er brakt inn til meklingsmannen, fremla meklingsmannen forslag som vedlagt møteboken (vedlegg 4).

Representantene for Fornyings- og administrasjonsdepartementet meddelte at de godtok forslaget i vedlegg 4. LO STAT, YS STAT, UNIO og AKADEMIKERNE meddelte at de anbefalte forslaget i vedlegg 4 og eventuelt legge det ut for uravstemming.

Svarfrist ble satt til torsdag 25. juni 2009 kl. 14.00.

Meklingen ble avsluttet kl. 06.50.

Vedlegg til Vedlegg 8

4. juni 2009

Avtale om offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor

Dagens regler for offentlig tjenstepensjon (bruttoordningen) og AFP i offentlig sektor videreføres med nødvendige tilpasninger til innføring av fleksibel alderspensjon i folketrygden fra 2011 og med de tilpasninger som følger av Stortingets vedtak fra mai 2005.

I tråd med Stortingets vedtak skal alderspensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger levealdersjusteres og reguleres etter nye regler på samme

måte og fra samme tidspunkt som alderspensjon fra folketrygden.

Levealdersjustering i dagens offentlige tjenstepensjon gjennomføres slik at grunnlovsvernet ivaretas. Det gis en individuell garanti for opptjente rettigheter i tjenstepensjonsordningene pr. 1. januar 2011 som sikrer at medlemmer av offentlige tjenstepensjonsordninger med 15 år eller mindre igjen til 67 år er sikret 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved 67 år etter 30 års opptjening.

Personer som velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år kan ikke i tillegg ta ut folketrygd eller tjenstepensjonsberegnet AFP.

Beregning av tjenstepensjon — herunder samordning med alderspensjon i folketrygden — skal skje slik at tjenstepensjonen ikke påvirkes av når den nye fleksible alderspensjonen fra folketrygden tas ut. Det gis anledning til å kompensere for levealdersjusteringen av tjenstepensjonen ved å stå i stilling ut over 67 år.

Det vises til at Fornyings- og administrasjonsdepartementet har en pågående prosess i samarbeid med partene i arbeidslivet for vurdering av særaldersgrensene og fratreden ved disse. Det avtales ikke endringer i gjeldende særaldersgrenser i forbindelse med lønnsoppjøret 2009.

Partene er enige om ovenstående og anmoder om at dette dokumentet vedlegges

Riksmeklingsmannens møtebok. Partene har også arbeidet med et kombinasjonsalternativ. Dokumentet vedrørende dette alternativet vedlegges også Riksmeklingsmannens møtebok. Ingen av partene offentliggjør resultatet før meldingen heves.

Avtalen er undertegnet av partene.